

Host

Jiří Padevět

A close-up photograph of a dark-skinned hand dropping a single white sugar cube into a blue and green patterned ceramic mug. The background is a plain, light brown surface.

Ostny a oprátky

Všední životy v okamžicích,
které se později stanou historickými

Brno 2018

Jiří Padevět
Ostny a oprátky

Jiří Padevět

Ostny a oprátky

Brno 2018

© Jiří Padevět, 2018 (elektronické vydání)

© Host — vydavatelství, s. r. o., 2018

ISBN 978-80-7577-532-0 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7577-533-7 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7577-534-4 (Formát MobiPocket)

Obsah

[Většina příběhů](#)
[Ve vsi](#)
[Učitel König](#)
[Vlak](#)
[Jednou rukou](#)
[Ošoupané boty](#)
[Ernst zhasl](#)
[Vechtr vešel](#)
[Josef Mašín](#)
[Podářilo se mu](#)
[Rozhlédl se](#)
[Josef Balabán](#)
[Pohládl](#)
[Opatrně](#)
[Doktor Holm](#)
[Hans zalepuje](#)
[Kopne](#)
[Ve dveřích](#)
[Vrátila se](#)
[Mačkal jí](#)
[František krájí](#)
[Uprostřed arény](#)
[Měl pocit,](#)
[Vůbec nepočítal,](#)
[Musel přivřít](#)
[Adam pár vteřin](#)
[Vyšel z brány](#)
[Na uchu](#)
[Jakub držel](#)
[Nebyl si jist,](#)
[Opatrně se](#)
[Sněžila se](#)
[Úvozová cesta](#)
[Posadil se](#)
[Jak se ji](#)
[Kurt otřel](#)
[Probudilo ho](#)
[Bicykl četníka](#)
[Sbírala](#)
[Nebyla si jistá,](#)

[Kulometná](#)
[Frank si v lavoru](#)
[Pochodovali](#)
[Škvírou](#)
[Claudiu](#)
[Malým okénkem](#)
[Krátká](#)
[Konečně](#)
[Z konvice](#)
[Málem si vyrazil](#)
[Jak utíkal](#)
[Jan Masaryk](#)
[Ulicí V Horní](#)
[Záviš Kalandra](#)
[Autobus s ním](#)
[Otřel si pusou](#)
[Tříletý Jan](#)
[Pozoroval](#)
[Klapání kláves](#)
[Cesta z Libně](#)
[Stál](#)
[Pomalu](#)
[Lžíce se pomalu](#)
[Václav Havel](#)
[Opatrně vyleze](#)
[Doktorka](#)
[Počkal, až](#)
[V kanceláři](#)
[Po parapetu](#)
[Dvacáté století](#)
[Ediční poznámka](#)

Většina příběhů

v této knize se odehrává nebo alespoň končí ve dvacátém století. Ve století, které lámalo charaktery, rodiny i kosti. Většina z nich má reálný základ nebo alespoň pravděpodobné kulisy. Podobných příběhů se odehrály tisíce...

Ve vsi

nad Chomutovem na přelomu monarchie a republiky narodili se manželům Krausovým, Fritzovi a Heleně, rozené Čermákové, postupně tři synové. Když začali brát rozum, jejich cesty se rozdělily. Nejstarší Hans odešel do Prahy a tam se oženil s Ester, dcerou tiskaře Goldsteina, který byl živ především z tiskovin objednaných Židovskou obcí. Prostřední Karl si v září 1938 párkrát z lesa vystřelil na spolužáky z jednotřídky, oblečené v uniformách financů, a pak s ostatními příslušníky Freikorpsu zmizel v Říši. Vstoupil do SS a do Sudet se vrátil v březnu 1939, kdy většinu z těch spolužáků, pár komunistů a Židů, hlídal v internačním táboře na zámku v Ostrově. Když přišla válka, byl přidělen k divizi Waffen-SS Leibstandarte Adolf Hitler a vyrazil na Polsko. Moc ho bavilo uřezávat polským Židům pejzy a vousy. Mezitím se Hans v Praze začal bát o Ester a i přes nátlak protektorátních úřadů se nechtěl nechat rozvést. Zvláště ne poté, co si Goldsteinovi museli sbalit kufry a odejít na shromaždiště do Radiotrhu pod Letnou. Asi za tři měsíce od nich přišel korespondenční lístek. Mají se na východě dobře a pracují. Pak už nic. Ester si přišla žlutou hvězdou. Hans se pořád nechtěl rozvést. Nejmladší Josef zdrhl z domova vlastně jako první. Prý se dal někde na Kladně ke komunistům a organizoval nějaké stávky. Prý ho snad i zavřeli. V létě 1939 odešel ilegálně do Polska a přihlásil se do Československého legionu. V září 1939 se motal napadeným Polskem a nakonec byl zajat jednotkou Rudé armády a poslán jako špion do tábora v Kazachstánu. To ho z komunismu vyléčilo, ale v roce 1942 se mu podařilo vstoupit do jednotky Ludvíka Svobody. V Praze mezitím zavřeli Ester do baráků na Hagiboru, kde loupala slídu. Hanse zatím nechali na pokoji. Karl byl součástí útoku na SSSR v létě 1941 a v bitvě o Brest Litevský byl raněn do nohy. Dostal hůl a byl převelen do Auschwitzu. Zase ho to bavilo. Josef byl v roce 1943 raněn u Kyjeva, ale bylo to jen škrábnutí. Nakonec došel až k Dukle, kde padla většina jeho nových kamarádů. To už byl Karl z Auschwitzu převelen k Oskaru Dirlewangerovi a vraždil na Slovensku povstalce i civilisty. Někteří neměli vousy, nebylo co řezat. Mezitím zavřeli Hanse do lágru v Postoloprtech a donutili ho pracovat na chomutovském letišti. Všichni se dočkali jara 1945. Hans odešel pěšky z Postoloprte do Prahy a našel Ester. V jejich bytě bydleli cizí lidé a odmítali se hnout. Josef došel přes Prahu až do Žatce, ale hned druhý den byl převelen do Postoloprte. V barácích, kde ještě před pár dny spal jeho bratr, byli natěsnáni Němci ze širokého okolí. Budou je střílet. Karl, kterého zajali v kopcích nad Chomutovem, když se pokoušel schovat v chalupě, kde se narodil, byl doveden do Postoloprte. Bos. Někdo mu cestou rozřezal žiletkou tetování pod paží. Když ho postavili před popravčí četou, jeho bratr Josef zrovna spal. Střílel Němce celou noc a potřeboval si odpočinout. V Praze znovu zavřeli Ester a Hanse na Hagibor, promluvili na sebe na ulici německy.

Učitel König

měl pocit, že školní chodba je nekonečná. Vláčel za ruku chlapce, který se vzpouzel, úpěnlivě naříkal, až z něj sem tam vylétla nudle, a snažil se držet před obličejem černý školní sešit. Přes sešit skoro neviděl, takže občas ještě zakopl a učitel musel udržovat rovnováhu nejen svoji, ale i toho vzteklého tvora. Kousek před ředitelnu si všiml, že chlapec trochu krvácí z levého kolene, a začal doufat, že si toho pan ředitel nevšimne. Zaklepal na dveře, a aniž by se zevnitř ozval jakýkoliv zvuk, zaujal uctivý předklon. Chlapec se přestal zmítat, došlo mu totiž, že stojí před ředitelnu. Bulet a držet si sešit před obličejem nepřestal. Pan ředitel otevřel dveře, König se předklonil až k jeho pasu a chlapec se skoro celý schoval za černý sešit. Potom vešli a pan ředitel se vrátil za svůj stůl, který chlapci připomínal velký křížník z obrázku ve vojenském kalendáři. Když brečel, cukala se mu ramena. König vysvětloval, co se na chlapeckém záchodku přihodilo, respektive co se přihodilo po jeho příchodu. Dva chlapci z vyššího ročníku drželi menšího hochu, který teď stál v ředitelně, za ruce a třetí výtečník mu po obličejí maloval krémem na boty. Černým. Pan ředitel vstal a pokusil se štkajícimu hochovi sešit sebrat a zjistit rozsah škod v jeho obličejí. Chvíli se o sešit přetahovali, ale nakonec nad dětským vztekem zvítězila dospělá síla. Ředitel se díval na chlapce a jenom léta praxe v úřadě způsobila, že se nezačal smát. Pod usmrkaným nosem byl vyveden černým krémem na obuv úhledný knírek. Chlapec si položil obě dlaně na obličej a rozjel další fázi štkání. Ředitel poslal učitele pro ty tři výtečníky, zamčené zatím na chlapeckém záchodku. Pak přemýšlel, jestli má chlapci půjčit kapesník, ale myšlenku zavrhl, určitě by to svinstvo nešlo vyprat. Hoch se mezitím utišil, slzy už tekly jenom potichu. Fascinovaně zíral na bustu Caesara, která shlížela z knihovny na celou ředitelnu. Když pan učitel zase zaklepal a po vyzvání nahrnul do místnosti tři provinilce, chlapec si je, vědom si bezpečí, nenávistně měřil. Ředitel vsunul palce do kapsiček u vesty a snažil se u výtečníků vzbudit trochu respektu. Z předchozích střetnutí ovšem věděl, že s touhle partičkou, vedenou Ludwigem Wittgensteinem, těžko něco zmůže. Chlapec s knírkem se zatím zmocnil svého sešitu a ukazovákem krasopisně obtahoval iniciály svého jména — A. H.

Linec, Rakousko-Uhersko, 1904

LIDOVÉ NOVINY napsaly: *Z Vídně se sděluje, že včera ráno prodavač uzenek jménem Prückner chtěl svého konkurenta Bachla zastřeliti, poraniv jej těžce. Nato se Prückner sám z revolveru zastřelil. Strach, že mu konkurent odvede všechny zákazníky, a jej tak zničí, vehnal jej smrti v náruč.*

Vlak

podzemní dráhy se s rachotem prokousával tmou tunelu a světlo ve vagonu občas zablikalo, jako by chtělo cestujícím připomenout, v jaké hlubině se ocitli. V rohu vagonu seděl mladík a pobrukoval si nějakou píseň. Žena nedaleko od něj zase po každé stanici vyndala z kabely hřeben a učesala si vlasy. Dva kluci se hádali, asi o skleněnku. Ta nakonec vypadla z gestikulující ruky jednoho z nich a kutálela se po vagonu. Jeden z chlapců se vymrštil ze sedadla a zalehl kuličku tělem. Půlka vagonu se začala smát, jen ten muž v buřince chlapce pozoroval a v obličeji se mu nic nezměnilo. Plešatý muž, sedící kousek od zachmuřeného muže, se zvedl a pomohl chlapci na nohy. Ten držel kuličku ve dvou prstech pravé ruky a tvářil se, jako by právě zvítězil na olympijských hrách, které byly před pár lety v Londýně a o kterých četl v knížce od strýce. Strýc byl totiž milovník sportu. Vlak začal brzdit před stanicí a plešatý muž s chlapcem zatančili pár kroků něčeho, co vypadalo trošku jako kankán a trošku jako mazurka. Vagon se zase zasmál, žena dokonce uprostřed česání. Ten muž v buřince zase nic, a to na něj dvojice během taneční kreace málem upadla. Jen zvedl obočí a vyndal z kapsy saka malý notýsek, opatřený tužkou na krátkém špagátku, který měl zřejmě hlídat, aby pán nepsal moc rozmáchlé věty. Něco si zapsal a notýsek zase uklidil. Na psaní je přece potřeba klid a ticho pracovny, pomyslel si plešatý muž. Ve vlaku podzemní dráhy se přece psát nedá. Jak se vlak blížil ke konečné stanici Porte de Clignancourt, cestujících ubývalo. Kluci zmizeli, žena s hřebenem v kabele málem zapoměla vystoupit, ale nakonec to stihla. Mladík si pořád něco pobrukoval a muž v buřince už zase vyndal notýsek a uvázanou tužkou bodal do papíru. Plešatý muž si pohladil hlavu, a jak pozoroval tužku zraňující notýsek, měl taky chuť něco napsat. Těšil se do pracovny. Byli na konečné. Pobrukuující z vagonu doslova vyběhl a na nástupišti spustil zpěv naplno, jako by měl radost, že jízdu temnotou přežil. Plešatý muž se zvedl a došel ke dveřím. Když se otočil do vagonu, buřinka pořád něco psala. Vrátil se a zatahal mladého muže jemně za rukáv saka. Konečná. Tmavé oči se možná trochu usmály a ruka s notýskem se dotkla krempy buřinky, asi na pozdrav. Oba konečně opustili vagon. Vladimír Iljič Lenin si zase rukou utřel pleš a díval se za mužem s buřinkou, který odcházel po nástupišti a pořád psal do notýsku. Franz Kafka došel ke schodům, otočil se a zamával plešatému muži notýskem. Asi nějaký dobrý muž, pomyslel si.

Paříž, září 1911

BRNĚNSKÉ NOVINY napsaly: *Hodinářův náhrobní nápis. V Paříži zemřel v těchto dnech hodinář, jenž ustanovil ve své závěti, aby mu na pomník dán byl tento nápis: Zde odpočívá v horizontální poloze XYZ, za života povoláním hodinář. Čest byla mu v žití „hnacím perem“, práce*

„regulátorem“ času. Jeho „stroj“ byl dobrý, neboť bázeň Boží a láska k bližnímu byly vždycky „klíčem“ jeho jednání. Žil šťastně až do okamžiku, kdy veliký „Hodinář“ všehomíru uznal za vhodné „řetěz“ dnů jeho přerušiti. Stalo se to ve věku 87 let.

Jednou rukou

si držel klobouk a druhou se snažil kormidlovat davem. Moc to nešlo, sem tam dostal loktem pod žebra, někdo mu šlápl na nohu, jiný dýchl zblízka do obličeje cibuli a starý chléb. Na chvíli se mu pod nohy přimotal asi desetiletý chlapec, ale za okamžik úplně zmizel. Sem tam někdo něco vykřikl, většinou o stávce nebo chlebu. Začalo se mu dělat nevolno a měl strach, že jeho zvratky by dav asi nenesl dobře. Škubl sebou prudce k postranní uličce a dvě ženy po jeho levém boku zavrávaly a začaly na něj křičet. Jedna se ho pokusila chytit za předloktí, ale vysmekl se jí. Zase se mu zvedl žaludek, cítil z žen pot, i když bylo pod nulou. Ulička byla nadosah, ale dav ho nesl trochu mimo. Vzepřel se proudu, žaludek se zase zahoupal, když nos ucítil z muže pach kyselé ryby a přepáleného oleje. Asi trhovec, pomyslel si. Pustil klobouk a obě ruce zapojil do kormidlování davem. Nakonec se mu podařilo chytit se na nároží okapové roury a prodrat se ten poslední půlmetr do boční ulice. Hlasitě vydechl a tři muži v čepicích, naražených skoro do očí, zvedli hlavu od rozhovoru. Ignoroval je a došel k pruhu žlutého špinavého světla, které do ulice vrhal výklad putyky. Přes závěs, který už neměl žádnou barvu, nebylo dovnitř moc vidět, ale světlo z petrolejek bylo rozhodně vlídnější než soumrak a zima venku. Vzal za kliku a okamžitě měl pocit, že má mastnou nejen dlaň, ale celou ruku. V lokále, ne větším než obývací pokoj, sedělo asi patnáct lidí, porůznu rozházených okolo stolků. Na pultu syčel samovar a světlo z jedné petrolejky mrkalo přes láhve s vodkou. U jednoho stolu hodovali dva muži nad mísou brambor. Hostinský se na něj podíval a mlčky ukázal na prázdný stůl u toho bezbarvého závěsu, jehož druhou stranu už prozkoumal zvenku. Usadil se, na vedlejší židli položil klobouk a rozepnul si zimník. Hostinský před něj položil sklenici s čajem. Ne, nic jiného si nedá. Pozoroval ten závěs a po chvíli mu došlo, že to nejsou skvrny, ale pozůstatek květinového vzoru. Spárou mezi výkladem a podlahou přepochodoval šváb. Vyndal z náprsní kapsy Schillerovy *Über die ästhetische Erziehung des Menschen* a pokusil se číst. Muži u vedlejšího stolu se vášnivě přeli a sem tam do sebe i strčili. Páchli agresivitou a Schillerova estetika se vedle nich začala choulit do sebe. Nemohl se soustředit a pořád zvedal hlavu a díval se k vedlejšímu stolu, na kterém ležela kniha, která zřejmě byla předmětem divoké diskuse. Vždycky když upíjel čaj, přes okraj sklenice si je prohlížel. Kouřili jednu cigaretu za druhou a láhev na stole už vypadala úplně opuštěně. Jen na dně loužička kořalky. Zkusil zase Schillera a na chvíli se začetl. Muži, zřejmě zmoženi hádkou a kořalkou, pomalu utichali. Pak se zvedli, u pultu zaplatili a odešli z lokálu. Bez pozdravu. Ta kniha tam zůstala. Hostinský si přišel pro láhev, ale knihu nechal ležet. Muž se rozhlédl po lokále, ale kromě kouře z cigaret a páry z brambor si ho nikdo nevšímal. Alfred Rosenberg se nahnul přes stůl a knihu si přendal na svůj stůl. Položil ji vedle Schillera. Na ohmataných deskách bylo napsáno *Протоколы сионских мудрецов*.

Moskva, konec února 1917

LIDOVÉ NOVINY napsaly: Dle telegramů z Petrohradu má porada spojenců o vojenských operacích za účel zjednotit součinnost mezi vojsky všech spojenců. Zvláštní pozornost věnuje se také otázkám střeliva a válečného materiálu, jakož i plodnému rozvoji obchodu a průmyslu ve spojeneckých zemích. Schůze konference mají být na několik dní přerušeny, aby civilním členům konference byla dána příležitost navštívit Moskvu, Kyjev a jiná ruská města, prohlédnouti si dopravní cesty, železnice a továrny, které pracují pro vojsko. Později členové konference shromáždí se opět v Petrohradě, aby podepsali protokol konference, až různí zástupci spojeneckých vlád dostanou nové pokyny v příčině bodů, o nichž nebylo docíleno ještě dohody.

Ošoupané boty

se brodily podzimním listím a láhev se sodovkou ho přes plátěnou mošnu mlátila při každém kroku do stehna. Zalovil v mošně a zkusil přendat časopis tak, aby se láhev nemohla k noze tak snadno dostat. Pak se ohnul a zvedl ze země syrově červený list. Asi javorový. Šoural se do mírného kopce dělnickou kolonií a sem tam někoho potkal. Sem tam dokonce i pozdravil. Na Magdalénu se dokonce usmál, líbila se mu. Ale byla tak o deset let starší a sotva ho brala vážně. Došel k domku a otevřel branku. Zaskřípala podzimem. Ohlédl se do ulice a viděl Josefa, jak táhne káru a na ní dřevo. Nebylo z lesa, asi nějaká rozebraná ohrada. Několika kroky překonal zahrádku a vešel do domku. Matka seděla u stolu v kuchyni a loupala brambory. Podzim lezl po těch slupkách a nechával za sebou stopu, podobnou té hlemýždí. Jak vešel, plamen petrolejky zvědavě nakoukl k oknu. Na parapetu seděl holub. Položil matce ruku na rameno a ta se jí dotkla tváří. Pak vyndal láhev sodovky a odšpuntoval drátěný uzávěr. Zasyčelo to. Nalil matce do sklenice, sám se napil z láhve. Pak vyšel zase ven, sedl si na schod, dal si nohy na starou židli a vyndal z mošny časopis. Nejdřív zamžoural do nízkého říjnového slunce, které krájelo podzim na tenké proužky, pak se začetl do staré *Anarchistické revue*. Napil se z láhve sodovky a slunce se rozsypalo mezi bublinkami na úplně malé střípky. Josef Šoupal četl a věděl, že za chvíli slunce zapadne. V Praze Alois Rašín překrojil nožem taliána, a jak si vkládal sousto do úst, mastnota mu kápala na bradku. Vous se leskl skoro jako podzimní slunce. Znovu zakrojil do uzeniny, polkl další sousto a pak položil příbor, aby si mohl ulomit kousek chleba. Na stole stála láhev sodovky. Raději by se napil piva.

Čechy, 27. října 1918

LIDOVÉ NOVINY napsaly: *Thun utíká z Čech. Pověstný nepřítel českého národa hr. Osvald Thun pomýšlí na své poslední věci. V žehušickém zámku nakládají se ohromné bedny a vozí se v krytých vozech na čáslavské nádraží a odtud do Vídně. Bylo by záhodno vyzvědět, co tento zarputilý nepřítel českého národa vyváží z našeho státu.*

Juris doctor

Emil Hácha se snaží ve snu odvalit mlýnský kámen ze svého břicha. Když si ulomí třetí nehet, konečně se mu to podaří. Úlevou se probudí a chvíli zmateně hledá kámen na podlaze pokoje. Asi se zakutálel pod postel. Státní prezident vstane, pofouká si ruku zraněnou snem, napije se ze sklenice vody a dojde k oknu. V temnotě na konci parku, až mezi starými stromy, zahlédne básníka Karla Hynka Máchu, jak spěchá nocí od Křivokladu ku zřícenině hradu Hivna. Za botami se mu táhnou cáry mlhy, asi ještě z pouti krkonošské. V rohu zahrady, kam státní prezident nedohlédne, sedí na lavičce Tomáš Garrigue Masaryk a Karel Čapek. Oba se snaží už od odpoledne pochopit dav, co ušlapal doktora Galéna, ale nějak jim to nejde. Pochopit dav. Úplně na druhém konci, mezi čerstvě zastřiženými keři, se Marta Gottwaldová předklání a snaží se nepozvracet si botky. Kaviár už nikdy jíst nebude. Žaludek se konečně přestane vzpouzet buržoazní lahůdce a Marta si utře pusou cípem sukně. Musí se vrátit na recepci. Vykročí na cestičku a světla v okně v prvním patře si vůbec nevšimne.

Lány, někdy

Do KRONIKY OBCE LÁNY bylo v roce 1926 zapsáno: V červnu a červenci bylo počasí většinou deštivé, takže píciny se moc špatně sklízely. Takové počasí jest daleko široko, protože jsou v mnohých krajích katastrofální povodně. Pan Josef Sýkora, řezník a hostinský, byl nájemcem v čp. 44 (proti zámeckým vratům). Protože se státní správa jako majitel rozhodla tento dům s letopočtem 1781 rozbourati, koupil zmíněný nájemce dům čp. 141, vedle něhož postavil prostranný taneční sál s dvěma pokojíky, a 11. července byl tento nový hostinský podnik otevřen a nese firmu Hotel Sýkora u zámku. Otevření zahájeno odp. 3 hod. koncertem a taneční zábavou.

Jak táhla

klacek přes plaňky plotu, rachtalo to, jako když jede žebříňák přes koleje za nádražím. V louži, která v červnovém slunci pomalu vysychala, se prali o zbytky vody čtyři vrabci. Chvíli je pozorovala a pak mezi ně mrskla klacek. Ptačí instinkty byly rychlejší než letící dřevo. Jeden z vrabců se usadil na okapu kostela a kroutil hlavou. Chvíli měla pocit, že se jí směje. Došla k louži, zvedla klacek a zase odrachtala okolo plotu. Dvakrát se ohlédla, pořád tam seděl a smál se jí. Pokrčila rameny a vyrazila z kopce směrem k náměstí. Pozdravila pana Valníčka, který nesl nějaký balík ovázaný motouzem. Asi z pošty. Usmál se na ni, ale nějak jinak než ten vrabec. Přešla přes mostek, ale na konci se zastavila a otočila. Svatý na mostě se taky smál, možná z toho, jak ho sluníčko šimralo do obličeje. Vyndala ze zástěry dřevěnou panenku a ukázala ji světcí. Usmál se ještě víc. Dneska je hezký den, pomyslela si. Došla na náměstí a zabočila k cukrárně. Po dortu ve výkladu pochodovala moucha. Vůbec se nesmála. Asi jí bylo líto těch pěti mrtvých much, které ležely v koutě cukrářského výkladu. Učedník by tam měl zamést košťátkem. Zase vyndala panenku a ukázala jí hromadu hašlerek v namodralém skleněném válci. Doma bude muset vzít otce za ruku a zkusit ho přemluvit. Úplně tu modrou věc cítila v puse. Moucha na dortu se otočila a šla zpátky, vlašský ořech uprostřed dortu uctivě obešla. V odrazu výkladu si všimla, že z budovy soudu vyšli dva četníci. Jeden vedl bicykl. Chtěla by taky bicykl, ale asi to nepůjde kvůli noze. Odlepila se od sladkostí, i když to dalo práci, a zabočila do postranní uličky. Panenka už má hlad a ona žízeň, musí rychle domů. První šutrák nevnímala, druhý se odrazil od země a klepl ji přes nohu. Přes tu, co kvůli ní asi nemůže jezdit na bicyklu. Otočila se a viděla ty kluky, co se jí smáli už včera. Byli o něco starší. Jeden se smál úplně jako ten vrabec a sehnul se pro další šutr. Chytila pevně panenku a zkusila běžet. Moc to Hertě Kasparové nešlo.

Třešť, červen 1930

V KRONICE MĚSTA TŘEŠTI je zapsáno: Večer zorganizovali místní sportovci taneční zábavu, při které panovala družná nálada a hojně se popíjelo červené vínečko, což prý měli Vídeňáci rádi. Naši hráči byli asi domluveni, že soupeře více rozveselí, aby v neděli snáze vyhráli. Ale i tentokrát platilo „Kdo jinému jámu kopá...“. Druhý den se na ranní promenádě objevilo pouze několik hráčů vídeňského klubu a ostatní dospávali probdělou noc.

Vlak cestou

od staré hranice třikrát stavěl. Jednou musel dát přednost vojenskému transportu a dvakrát stáli někde na mezi a vykláněli se z okýnek, aby nadávali semaforu zaseknutému na „stůj“. Po jeho vagonu kolovala už asi sedmá láhev šnapsu, ta předchozí prázdná odletěla z Kurtovy ruky a trefila sloup semaforu. Ani to ho nezvedlo. Ve vedlejším vagonu sedělo několik příslušníků SS a tvářili se, jako obvykle, pěkně nadutě. Tady ve voze plném rváčů v hnědých uniformách bylo o poznání veseleji. Když se vlak rozjel, prošlo kolem několik úředníků gestapa. Tedy alespoň tak vypadali, možná to byli jen úředníci stavebního úřadu. Fritz se zasmál a řekl to nahlas. Za chvíli se chechtal celý vagon. Jenom Kurt zvracel z okna. Naštěstí z toho posledního. Pak byli konečně na místě. Hauptbahnhof se hemžil vojáky a jednotka Hitlerjugend vyhrávala na peronu na bubínky a píšťaly. Kurt málem pozvracel výpravčího. Vyhrnuli se z vagonu na peron a Fritz po pár krocích zjistil, že si zapomněl na dřevěném sedadle obušek. Bez něj by sice mohl komunisty, socialisty a Židy taky mlátit, ale takhle to bude ještě lepší. Karlsbad se musí vyčistit od nepřátel Říše. V nádražní hale podali hlášení místnímu veliteli SA, který byl na rozdíl od nich úplně střízlivý. Dal Fritzovi plánek města a několik adres na hlavičkovém papíře. Adres, kde je potřeba někoho zmlátit. Kurt už zase zvracel, tentokrát do odpadkového koše vedle pokladen. Žena kupující jízdenky se snažila malému chlapci rukou zakrýt oči, ale zvracející SA-mann byl pro hoča evidentně velká atrakce. Fritz doufal, že až se poperou, najde tante Gretl a v klidu se vyspí. Po krátkém bloudění po nábřeží došli na první adresu. Gasthaus Adler. Prý sem chodí hodně socialistů, a dokonce i sionisté. Fritz si zapálil cigaretu a ostatním pokynul, aby se do toho pustili. Kurt s ním zůstal venku, jeho zelený obličej se docela hodil k vývěsnímu štítu. Než sirka doletěla na chodník, už bylo z hospody slyšet zvuky zápasu. Řinkot skla. Rozbíjení nábytku. Zahodil cigaretu, poplácal si obuškem o dlaň a vyrazil. Vevnitř už bylo skoro hotovo, na zemi sténalo pět mužů, jednomu z nich tekla krev z ucha. Největší z jeho mužů, Karl, držel za šedivé vlasy ženu v zástěře a mlátil ji něčím, co vypadalo jako noha od židle. Žena se nehýbala, jen se pomalu otáčela, podle toho, z které strany rána přišla. Najednou se dívala na Fritze. I přes roztržené obočí poznal tante Gretl. Došlo mu, že si v Karlsbadu pronajala hospodu. Říšská orlice na Karlově uniformě SA se na něj najednou přílišně šklebila.

Karlovy Vary, podzim 1938

LIDOVÉ NOVINY napsaly: *Po sedmítýdenním pobytu na ledovci Gangotri zvedla německá výprava Alpenvereinů na Garwhal v Himalajích právě včas svůj tábor před počátkem špatného počasí. Včera odjela na palubě italského parníku Conte Rosso zpět do Německa. Účastníci výpravy, šest mužů za vedení profesora Schwarzgrubera z Vídně, zasadili na šesti*

6000metrových vrcholcích německou vlajku. Slezeny byly vrcholky Srikailaš asi 6800 m, Chandar Parbat 6728, Waxhandský štít 6729, Bairathi severní vrcholek 6512, Chaturangi štít 6395 a Mandari Parbat.

Ernst zhasl

lampičku u synovy postele a opatrně mu přitáhl peřinu až pod bradu. Za oknem zašumělo podzimní listí. Malý Josef tiše odfukoval a na tváři měl úsměv, jako by se mu právě zdálo o plyšovém medvědu Hansovi, kterému jeho matka včera ušila nové modré kalhoty s kšandou přes jedno rameno. Ernst prolistoval knihu, kterou před chvílí zavřel, a zašumělo to úplně stejně jako podzimní listí venku, jen to nebylo tak barevné. Divil se, že se malý Josef ze spaní usmívá, divil se, že si nechává před spaním číst pověsti a pohádky bratří Grimmů a pak klidně usne. Tu knihu mu četl ještě jeho otec, vyšla ještě před Velkou válkou. Ernst se dodnes nezbavil pocitu, že to čtení bylo vlastně za trest. V každém případě se po každé pohádce dožadoval rozsvícené petrolejky a přítomnosti otce nebo matky. A stejně nemohl usnout, a když konečně usnul, několikrát se v noci probudil. Asi dvakrát se dokonce počural strachy, i když možná to nebylo strachy, ale jenom z nachlazení. Ty studené nohy a mokré prostěradlo někdy v noci cítí ještě teď. Kdyby si malý Josef tu knížku nenašel na jedné ze zvědavých výprav domem sám, asi by mu z ní nečetl. Vstal a ve dveřích se ještě otočil k posteli. Chlapcův dech závodil s podzimním listím, kdo bude tišší. Opatrně za sebou zavřel a vyšel do chodby. Z věšáku sundal sako a z jeho kapes vyndal cigaretu a krabičku sirek. Zapálil si a vyšel na dvorek. I tady poletovalo listí, skoro bez zvuku. Na nebi bylo vidět pár hvězd, v noci bude pěkná zima. Za zdí někdo zakašlal a pak si hlasitě odplivl. To bude řezník Johann, pomyslel si Ernst. Je to hulvát a zajímá ho jen jeho kšeft. Prý bije ženu. Ale v krámě má čisto a váhu v pořádku, to se musí uznat. Dokouřil a chvíli odolával pokušení hodit nedopalek přes zeď. Odolal, hodil ho na zem a otočil se na něm patou. Zítra dvůr stejně musí zamést. Vrátil se do chodby pro šálu, a jakmile si ji uvázal, začala mu žrát krk. Zase bude mít pupínky. Došel přes dvůr ke kůlně a odemkl visací zámek. Pak skoro poslepu nahmátl dva kanystry, každý jednou rukou chytil za držadlo a přes dvůr odnesl na ulici k automobilu. Na korbě byl trochu nepořádek, ale aspoň se kanystry nepřevrhnou. Nastoupil do kabiny a chvíli pozoroval žlutý list zapadlý za stěračem. Pak nastartoval a vyrazil směrem k synagoze. Sirek měl na korbě celou bednu.

Kynšperk nad Ohří, 10. listopadu 1938

NÁRODNÍ POLITIKA napsala: Rozhořčení německých občanů nad zákeřnou smrtí německého diplomata dr. Ratha v Paříži projevilo se i v Opavě a Krnově. Již ve středu večer shromáždilo se na opavském a krnovském hlavním náměstí několik tisíc lidí, kteří provolávali hesla proti Židům. Vůdcové průvodu sice mírnili lid, ale některým živlům podařilo se vtrhnouti s větší částí účastníků, kteří pak začali vytloukati některé židovské obchody.

Protižidovské bouře trvaly celou noc. V noci na čtvrtek po 5. hod. ranní rozezvučely se v Opavě požární sirény, oznamující požár židovské synagogy. Veškerá záchrana hasičstva byla marná. Teprve po 17. hodině podařilo se hořící objekt lokalizovat a podobně tomu bylo i v Krnově. Je zajímavé, že i tam židovská synagoga byla zapálena v tutéž hodinu. Budova byla úplně zničena. Škoda obou budov je odhadována na milion Kč.

Vechtr vešel

do domku u závor, pověsil lucernu na skobu za dveřmi a sundal si kabát. Jak vytahoval ruce z rukávů, z kabátu začalo sněžit na dřevěnou podlahu. Z ohrnutého límce stačilo pár vloček přeskočit na krk nad košilí. Zadupal nohama ve vysokých šněrovacích botách a sníh z nich se ochotně přidal k tomu z kabátu. Nechtělo se mu zouvat, za čtvrt hodiny stejně bude muset jít spustit závory, protože pojede rychlík z Berlína. Chvíli tahal boty po starém hadru a pak prošel do místnosti. Přiložil do kamen dvě lopatky deputátního uhlí a chvíli se díval do plamenů. Pak nabral plechovou konvicí z kbelíku vodu a postavil konvici na kamna. Než se plech rozehrál, odklopil víko a nasypal do vody hrst čaje. Voněla mu po něm dlaň. Nechal vodu zápolit s teplem a čajem a došel k oknu. Hustě sněžilo, vločky byly velké a sníh na zemi připomínal spíš krupicovou kaši. Po silnici projel motocykl. Za pár hodin bude svítat. Chvíli se díval na koleje mizející v bílé tmě, chvíli na sněhuláka, kterého tady včera postavil jeho syn. Vyklepl z krabičky cigaretu, a aby ušetřil sirku, snažil se obličej co nejvíc přiblížit k plátu kamen. Nohy ještě zábly procházkou, ale strniště mu málem chytlo. Naštěstí dřív chytl cigaretu. Konev se na plotně začala vztekat a prskala čaj okolo sebe. Chytil ji za ucho obalené hadrem a postavil mimo plotnu. Pak si levou rukou podal z poličky hrnek a nalil si nahnědlou tekutinu. Donesl hrnek ke stolu a chytil ho oběma dlaněmi, jako by ho chtěl začít škrtit. Pořád sněžilo. Ustrkl čaje a jazyk se před horkou tekutinou snažil schovat. Jenže nebylo kam. Návěstí mu hlasitě připomnělo, že rychlík z Berlína do Prahy projíždí nejbližším nádražím. Vstal, došel do předsíně, vzal si kabát a lampu a vyšel ven. Po třech krocích mu došlo, že nemá čepici. Klikou závor začal točit přesně ve chvíli, kdy se v ohybu silnice objevila světla automobilu. Závory přestaly bodat do padajících vloček a přehradily silnici. Za automobilem jel další automobil a za ním další. Pak je předjel motocykl. Červené světlo nad závorami si barvilo vločky a mrkalo na vechtra. Za chvíli je vlak tady a on se na celé tři hodiny vrátí do domku. Motocyklista zastavil u závor a dal obě nohy na zem. Měl dlouhý kabát, rukavice a ocelovou přilbu. Na chvíli sundal ochranné brýle a díval se na vechtra. Neřekl nic. Za ním zastavil nákladní automobil, pak ještě další. Otočil hlavou k té koloně a u desátého auta přestal počítat, protože dál nebylo chumelenicí vidět. Motocyklista si zase nasadil brýle a pozoroval blikající červené světlo. Vypadal v něm jako čert. Pak začal mrkat žlutě, jak ho osvětlovala okna projíždějícího rychlíku. Vechtr se otočil za vlakem a pak začal točit klikou závor. Za chvíli se zase šťouraly v nízkém nebi. Kolona se rozjela a on počítal nákladní automobily. Vlasy už měl úplně mokré a koloně nebyl konec. Vzdal to a vrátil se do domku. Setřásl ze sebe sníh a zase začal škrtit hrnek s čajem. Venku projel další motocyklista. Pořád sněžilo a hrnek na sněhulákově hlavě najednou vypadal jako vojenská helma.

Železniční trať severně od Prahy, noc na 15. března 1939

V posledních dnech napadlo na českém jihu mnoho sněhu. Místy způsobily závěje několik nehod. Sníh byl osudný i třem řezníkům, kteří se v noci na sobotu vypravili do Klokot u obce Zahrádka na Tábořsku. Všichni měli kola, avšak protože se sníh lepil, vedli je. Dva z nich, J. Mareš a Antonín Přeučil, přešli do prostředka silnice, aby se jim šlo pohodlněji, a jen Jaroslav Mika šel po okraji cesty, protože se mu zdála cesta v trojici nebezpečná. To ho zachránilo. U Klokot se objevilo osvětlené auto, řízené šoférem Josefem Kacou z Písku. V blízkosti řezníků dostalo auto smyk, řidič nemohl zabrzdit a řezníci neměli kdy uskočit. Mareš, který šel poněkud vpředu, byl povalen a zabit. Přeučil byl zachycen a neměl daleko, aby se dostal pod kola. Utržil četná zranění a přišel o několik zubů. Zraněný Přeučil byl dopraven do nemocnice v Táboře.

Josef Mašín

sedí v kuchyni v kalhotách a nátělníku. Přemýšlí, jestli má sako od uniformy hodit do uhláku, nebo rovnou do kamen. Chvíli si hraje s napůl utrženým nárameníkem a pak sakem mrskne do kouta. Zdena ho pohladí po rameni a pro sako dojde. Zvedne ho ze země a dojde jí, že ten pohyb dělá dnes už pošesté. Nic nesnědl, vypil jen trochu čaje. Děti asi cítí jeho hněv a drží se vzadu v pokoji úplně potichu. Adolf Hitler sedí na Pražském hradě a vidličkou pronásleduje po talíři tři poslední hrášky. Nechtějí se nechat chytit. Vůdce to přestane bavit a mrskne vidličkou do kouta. Dojde k oknu a dívá se na Prahu. Slabě sněží a sem tam se nějaká vločka napíchne na kostelní věž. Na Žižkově se v bytě Jaroslava Škaldy právě přísahá. Ten časopis se bude jmenovat *V Boj*. O pár ulic dál vede úředník gestapa ze schodů Jožku Jabůrkovou. Na předzahrádce se z rozbláceného a sněhem vyběleného záhonku klube sněženka. Úředník strčí ženu do automobilu a zabouchne dvířka. Dal by si kávu. Zítra musí zjistit, kde je nějaká dobrá kavárna.

Praha, 15. března 1939

LIDOVÉ NOVINY napsaly: *Plodinová bursa dnes mnoho neobchodovala. Její pozornost se soustředila na politické události. Také návštěva byla pod obvyklým úterním průměrem. Při nejistotě převládala na všech trzích zdrženlivost. Obilní trh byl dnes tišší a v žádném jeho odvětví nebylo pozorovat nejmenší obchodní činnosti. Důvodem klidu na trhu kukuřice je přímý vztah tohoto trhu ke Slovensku jako výrobní i provozní oblasti. Na trhu bramborů nebylo rovněž obchodu a rozvinutí bránila také mrazivá povětrnost, pro niž je na trhu jen málo zboží. Proto bylo založení trhu pevné, ač větších obchodů nebylo. Úřední záznamy kulatých a bělomasých bramborů byly zvýšeny o 1 K. Na trhu jetelových semen obchodní činnost pro okamžik rovněž ochabla, i když je i dále značný zájem zvláště o jetel červený i bílý a vojtěšku. Lepších jakostí jetelu na trhu již mnoho není, většinou jsou již vykoupěny. Ceny jetelových semen mají ustálenou pevnou úroveň. Jinak cenová základna všech plodinových trhů je ustálená. Vzhledem k poměrům na zahraničních trzích zlevnilo sádlo cizího původu a v úředním listě znamená sádlo americké, holandské, jugoslávské a maďarské o 30 až 50 K níže.*

Radola Gajda

si zamyšleně olízne prst a pak mu dojde, že si ho před chvílí umazal od černého krému na boty. Projde okolo lesklých holínek a všimne si, že levá si dala pohov, zatímco pravá pořád stojí v pozoru. V koupelně na sebe vyplázne jazyk, úplně černý. Až bude hovořit k Českému národnímu výboru, snad se nikdo nelekne. Paní Jínová uvařila všem pánům, které manžel pozval do bytu, kávu a teď sedí v kuchyni u okna. Venku honí vítr po nábřeží noviny, ale možná je to jen papír od uzenky. Možná je to *Rozkas pro Obyvatele*, co s ním polepili půl Prahy. Josef Mašín krájí chleba a špek. Pozoruje Josefa Líkaře, jak letuje kovovou krabici, a něco ho napadne. Pak vyjde na dvůr, odemkne dodávku a začne do sklepa nosit bedničky s trhavinou. Chce se mu brečet. Vztekem. Emil Hácha chodí sem tam po pracovně. Pak se zastaví u okna a pozoruje Prahu. Prstem setře z parapetu prach, který tam není. Neví, jestli slyší bubny, nebo jestli se mu to zdá. Dívá se směrem ke Staroměstskému náměstí a myslí na sedmadvacet českých pánů. Adolf Hitler, jenom v pyžamu a trepkách, klepe stříbrnou lžičkou do skořápky, dokud se neobjeví pavučina prasklin. Pak skořápku odloupe a ponoří lžičku do vejce. Prst upatlaný od bílku si otře do kalhot pyžama a ohlédne se přes rameno, jestli se matka nedívala. Starý zvyk. Dojí vajíčko a dojde k oknu. Prstem setře z parapetu prach, který tam není. Dívá se ke Staroměstskému náměstí a myslí na Nibelungy. Jaroslav Krejčí si namočí housku do bílé kávy a napíše poslední větu vládního nařízení, kterým se v protektorátu Böhmen und Mähren zastavuje advokátní praxe neárijců. Houska je podivně hořká.

Praha, 16. března 1939

Státní prezident doktor Emil Hácha
v rozhlasovém projevu řekl: *Nikdy v minulosti
neměl náš lid tak vážnou dějinnou povinnost, aby byl
naprosto svorný a jednotný. Rozhodl jsem se proto,
jako odpovědná hlava národa českého, že učiním co
nejrychleji rozhodné kroky, které povedou
k naprostému sjednocení národa, neboť jedině toto
sjednocení zabezpečí jeho blaho a štěstí.*

Podářilo se mu

zvednout se na špičky nad hranu mléčného skla a zahlédnout oblohu, která se pomalu rozhodovala od černomodré k šedé. Noc evidentně končila. Za mléčným sklem se daly tušit kontury města, které ještě spalo. Polobotky výstražně zavržaly, a tak raději došlápl zpátky na celá chodidla. Cítil, jak má z toho dlouhého sezení opuchlé nohy. Možná je bude muset z těch polobotek vyřezat nožem. Podíval se dolů a zjistil, že se na něj z rozkroku culí cíp košile. Ruce zašátraly v rozkroku a prsty nasáklé alkoholem se snažily zapnout všechny knoflíky poklopce. Trvalo to tak dlouho, že za okny skoro začal den a mléčné sklo se rozjasnilo. Najednou si nebyl jist, jestli si umyl ruce, a v tu chvíli si vzpomněl na matku. Pokaždé ho vrátila do koupelny. Jednou se cestou mezi kachlíky zamračil, matka ho dostihla a drhla mu ruce pod horkou vodou tvrdým kartáčkem, až byly úplně červené. Nechtěl se tenkrát rozbřechet, ale ta voda byla hodně horká. Pak se do toho vložil otec a ještě mu vynadal, že je ubulená baba. Asi po měsíci ostražitosti mu došlo, že po návštěvě záchodku stačí na chvíli v koupelně pustit vodu do umyvadla a ruce tam vůbec nedat. Matka si ničeho nevšimla a on se cítil jako vůdce povstalců. Hluk na chodbě ho vrátil k mléčnému sklu. Zkusil porušit jeho slepotu nehem, ale nezabralo to. Sáhł do náprsní kapsy a vyndal pero. Ta důležitá si vždycky schovával. Pustil se špičkou pera do slepoty, ale jenom na ní nechal modrou tečku inkoustu. Pak s ním alkohol trochu zamával, tak toho nechal. Přesune se někam k normálnímu sklu, kterým je něco vidět. Z chodby byl slyšet zpěv a kroky. Pak se rozrazily dveře a široký opilecký krok vnesl na toaletu muže v obleku. Široce se usmál, rozepnul si kalhoty a začal močit. Bohužel vedle. Pach moči naplnil místnost a jemu se zvedl žaludek. Propletl se mezi zpěvem, mužem a močí a venku málem upadl přes shrnutý koberec. Divní lidé, ti Rusové, pomyslel si Joachim von Ribbentrop.

Moskva, 24. srpna 1939 brzy ráno

LIDOVÉ NOVINY napsaly: *Říšský ministr zahraničních věcí šl. Ribbentrop přibyl se svým průvodem zvláštním letadlem Grenzmark ve 13 hodin na moskevské letiště. K jeho uvítání se dostavili první náměstek lidového komisaře pro zahraniční věci Potěmkin, první náměstek lidového komisaře pro zahraniční obchod Stefanov, náměstek lidového komisaře pro vnitro Merkulov, náměstek předsedy moskevské městské rady Korolev a moskevský vojenský velitel. Kromě toho se dostavili k uvítání za lidový zahraniční komisariát šéf protokolu Barkov a vedoucí středoevropského oddělení Alexandrov. Z německé strany byl ministr*

*šl. Ribbentrop uvítán německým velvyslancem
v Moskvě hr. ze Schulenburgu se členy velvyslanectví,
vojenským atašé generálporučíkem Köstringem
a námořním atašé fregatním kapitánem
šl. Baumachem. Na letišti byli přítomni italský
velvyslanec Rosso a italský vojenský atašé plukovník
Valfre di Bonzo. Po vzájemném představení odjel
ministr šl. Ribbentrop na německé velvyslanectví.*

Rozhlédl se

po pokoji a rychle rozsvítil lampičku. Venku sice pomalu svítalo, ale v koutech pokoje by se v chuchvalcích tmy ještě mohlo něco schovávat. Podíval se z okna, po ulici šel strážník. Trochu se přestal bát. Pak se konečně postavil před největšího medvěda Bruna, kterého přerostl teprve nedávno, a objal ho. Bylo mu jasné, že Bruno moc nechápe, proč ho objímá dvakrát za noc a proč vlastně nespí, ale měl děsnou radost, že se zase vidí a že spolu už nejspíš zůstanou. Pak dal pusu menšímu medvědovi Karlovi, u kterého si nebyl úplně jist, jestli je to Brunův syn, nebo mladší bratr. Skleněné oko na něj mrklo, jako každé ráno. Popošel od medvědů a pomalu z krabičky vyndal všechny vojáčky a rozestavil je do bojového postavení kolem kanonu. Pak se postavil do pozoru a zasalutoval. Vůbec mu nebylo jasné, proč je vlastně nevzal v noci s sebou, když to asi bylo trochu nebezpečné. Uklízet je do kasárenské krabičky nebude, nechá je v pohotovosti celý den. Promnul si oči, chtělo se mu moc spát. Ale ještě tu byl šašek Max. Popadl hadrového panáka s usměvavým obličejem kolem pasu a dali se do tance. Matka ho učila základní kroky některých společenských tanců, ale tohle vypadalo spíš na křížence obkročáku a mazurky. Nemohl se zbavit pocitu, že se Max začne za chvíli smát nahlas, jakou má radost, že je zpátky. A nakonec Sedící Býk. Tu bustu indiánského náčelníka, která měla širší ramena než otec, přivezl asi před dvěma lety strýc Leopold opravdu z Ameriky. Až z Ameriky. Postavil se před náčelníka, napřáhl k němu dlaň pravé ruky a potichoučku odříkal jejich tajnou přísahu. Náčelník byl také rád, že se vrátil. Pak si konečně lehl do postele a zavřel oči. Jenže pořád viděl nádražní halu, plačící matku, papírovou cedulku, kterou mu dal někdo na krk stejně jako ostatním dětem. Otec ho vysadil na schůdky vagonu, matka se smála a plakala zároveň. Všichni mávali. Chlapec, co stál u okna vedle něj, jednou rukou mával a druhou se dloubal v nose. Pak vlak zase zastavil a rodiče si je opět rozebrali. Matka pořád plakala. Pomalu usínal, doma se cítil bezpečně. S rodiči, vojáčky i strážníkem pod oknem. Nic se mu stát nemůže.

Praha, 1. září 1939

LIDOVÉ NOVINY napsaly: *Na Moravě se svéráz ujal a rozšířil. Žádosti o módní svérázové přehlídky dosvědčují, že zájem o svérázové oblečení stále trvá, a že mnohá z žen i dívek si proto ještě letos svéráz ušije. Už se blíží neodvratně doba podzimní módy, ale slunečko ještě hřeje. Pokud sluneční paprsky budou dostatečně prohřívát vzduch, budeme chodit v letním svérázu. A proto těm, které si na teplé dny chtějí ještě ušít svéráz, přinášíme návrh. Krásný je svéráz ušitý z kyjovských (velkých) šátků. Tmavočervená barva šátku s pestrým květovaným*

*pruhem dole a uprostřed sukénky působí skvělým
dojmem. Správná délka lněného bolerka zvyšuje
efekt.*

Cítla,
že jí začínají hořet tváře, a marně se snažila spočítat, kolik přípitků na zdraví novomanželů už má za sebou. Alois seděl vedle ní a snažil se odkrojit kus masa z husího stehna. Pak se rozhlédl jako uličník, přesně tím pohledem, kterým se na ni podíval poprvé, a vzal stehno do ruky. Zakousl se a brada se zaleskla sádlem. Pak kořist zase položil a znovu se rozhlédl. To už nevydržela a zasmála se nahlas. Otočil se k ní a tou mastnou pusou ji políbil. Během polibku si stačil nenápadně utřít mastnou ruku do bílého ubrusu. Uličník. Kamarádka Vlasta vstala, trochu zavravorala a připila novomanželům. Marie odhadovala, jestli ta oranžovorůžová tekutina v její sklence je rakytníkové víno od pana faráře z Vrbatova Kostelce, které dostali na cestu z kostela. Pokud je, moc doufala, že k ní láhev nedoputuje. Hlava ji trochu bolela už teď. Jiříček Sýkora jezdil po zahradě s kočárkem, ve kterém se urputně hlásila o slovo jeho sestřička Miládka. Evidentně ho to vůbec nebavilo a sem tam utrl z ovocných stromů, pod kterými projížděl, větvičku. Vždycky ji chvíli žužlal mezi zuby a pak zahodil do trávy. Miládka asi konečně usnula. Alois dal Marii znovu pusou a pak ji zase vyměnil za husí stehno. Aloisův otec Václav pozoroval novomanžele a usmíval se. Pak se podíval na svoje ruce, ležící na bílém ubrusu, a pravou položil na ruku své manželky. Jiříček Sýkora se konečně zbavil kočárku a běhal s ostatními kluky okolo dlouhého svatebního stolu. Muzikanti začali hrát a jako první se daly do tance všechny děti. Nevěstina matka Františka se natáhla přes stůl a vzala si z mísy jablko. Když ho zvedla, vylétla ze škvíry mezi dalšími jablky vosa, podrážděně zabzučela a zmizela v sadu. Nějak brzy, pomyslela si Františka a malým nožikem si odkrojila kousek dužniny. Malému Oldovi Duškovi se konečně podařilo přemluvit jednu z žen v kuchyni, aby mu namazala krajíc chleba tmavým medem. Med se přehoupl přes kůrku a plazil se Oldovi po zápěstí. Chtěl si ten pramen medu olíznout, ale naštěstí mu došlo, že by musel ruku otočit a tím by způsobil ještě horší katastrofu. Venku už se tancovalo, sklenice rakytníkového vína kreslila ve slunci na ubrus oranžovou značku a v kuchyni to vonělo zelím.

Ležáky, začátek léta 1940

LIDOVÉ NOVINY napsaly: *Nejnaléhavější je však zákonná ochrana přírody, celé každodenní občanské všední přírody, nejen jednotlivých rezervací a několika starých stromů a hadů. Je nebezpečí, že příroda našich přelidněných zemí bude vypleněna a zničena, než této zákonné úpravy bude dosaženo. Mnozí lidé, i na vedoucích místech, ještě nevidí v plné hrůze nebezpečí, které hrozí. Místo parkem Evropy, místo zemským rájem napohled, se stávají naše země pustým, špinavým a hlučným skladištěm lidí, domů, komunikací a dopravních prostředků,*

*nepořádek v bezplánovité a nekvalitní výstavbě,
špína země, vod i ovzduší rozežírá jako rakovina naši
přírodu, donedávna ještě krásnou, čistou, klidnou
a neporušenou.*

Josef Balabán

drží v ruce lesklou pikslu a pořád vrtí hlavou. Pak otevře víčko a přičichne k obsahu. Káva. Úplně opravdová, černohnědá lavina. Zajímalo by ho, kde ji Magda Rezková sehnala. Nebo nezajímalo. Znovu přičichne, pak pikslu postaví na kuchyňský stůl a z kredence vyndá tři hrníčky. Každý je jiný, dva bílé se zlatavou obrubou, ale jiného tvaru, a jeden s obrázkem Českého Krumlova, co se teď jmenuje Krumau. Natočí do konvice vodu, zapálí plynový hořák a pak téměř obřadně rozdělí tu temnou lavinu lžičkou do hrnečků. Pro jistotu je očichá všechny. Na širokém parapetu kuchyňského okna sedí Václav Morávek a vedle něj jeho pistole. V ruce má ohmataný výtisk bible, zrovna k němu promlouvá Matouš: „Neboť kdo by chtěl zachránit svůj život, ten o něj přijde; kdo však ztratí svůj život pro mne, nalezne jej.“ V zámku bytu se klíč chvíli pere se západkami, Václav Morávek najednou místo bible drží pistoli. Josefa Balabána napadne, že se neměl zouvat, bude se mu špatně utíkat. Dveře se otevřou a Josef Mašín drží v levé ruce láhev ovocného vína. V kapse kabátu, zabalené do kousku lepšího papíru, dvě trikolory. Vánoční dárky pro kamarády. Václav Morávek už zase drží knihu, pistole zmizela. Na Hagiboru si Fredy Hirsch zapne teplákovou bundu až ke krku a kopne do koženého míče. Osm dalších kluků se pustí za míčem, vypadá to na přesilovku. Fredy se na chvíli podívá do nízkého prosincového slunce a hned zavře oči. Slunce se pod víčky rozpadne a vypadá jako světla chanukového svícnu. Pak míč přiletí zpátky a trefí ho do holeně. Ještě že má ty tlusté podkolenky. V Petschkově paláci si Karl Hermann Frank prohlíží výstavku zabavených tiskařských strojů a odbojových letáků. Pak poplácá Hanse-Ulricha Geschkeho po zádech uniformy a zasměje se. Dostal od gestapa pěkný dárek k Vánocům. Stille Nacht. V rohu místnosti stojí tlumočnick Josef Laštovička a snaží se zapamatovat si každé slovo. Včera nesl domů vánoční stromek až z Ovocného trhu a ruce má celé popíchané od jehličí. Svědí to a nemůže se soustředit. Doktor Emil Hácha překousne vanilkový rohlíček v půli a sousto zapije čajem. Bylinkovým.

Praha, protektorát Čechy a Morava, Vánoce 1940

Jsem vám k dispozici, kdykoli si budete přát. Těším se, až to odevzdám. Vy víte komu. Já jsem jen místodržící. Až přijede pan prezident Beneš, půjdeme mu naproti a řekneme mu: Dělali jsme, co jsme mohli, mnohé věci dobře, jiné špatně. Drželi jsme vám jen místo...

Ústní sdělení státního prezidenta doktora Emila Háchy Zdeňku Bořkovi-Dohalskému, prosinec 1940

Pohládil

paštiku s lanýži pohledem, ale odolal. Věděl, že se nesmí ohlédnout k pultu s uzeninami. Věděl, že se nesmí ohlížet na nic, jen nakoupit. Obchodní příručí se ochotně zlomil v pase, kdykoliv o něj zavadil pohledem, a slečna za pultem pomalu připravovala papírovou krabici. Kousek zářijového slunce se venku odrazil od zpětného zrcátka projíždějícího automobilu a vystřelil do lahůdkářství, kde se zlomil o láhev koňaku. Střeby světla ztmavly do barvy lihoviny a na podlaze chvilku vypadaly jako rozlámaná včelí plástev. Udělal dva kroky podél pultu a příručí se znovu zlomil. Jestli tady bude ještě chvíli okounět, zničí mu záda. Promluvil na slečnu za pultem a ukazoval na jednotlivé chlebičky. Na jednom ležela mrtvá rybka. Zdálo se mu, že na něj mrkla. Ale asi to bylo jen to světlo z ulice. Zářijové mrknutí. Krabice se pomalu plnila lahůdkami a majonéza voněla i přes pult. Kdyby slečnu nezastavil, zřejmě by během velmi krátké doby postavila pyramidu z chlebiček až ke stropu Lippertova lahůdkářského závodu a pan šéf by ji jistě pochválil. Vytáhl portmonku a zaplatil. Drobné ponechal pro personál. Prošel pasáží na Ovocný trh a oběma rukama svíral krabici. Pod nohama se mu prohnali dva kluci, jeden držel dřevěný meč. Vybalancoval krabici a přidal do kroku. Alois Eliáš zrychlil, došel k domovním dveřím a zazvonil. Kroky za dveřmi se ozvaly skoro okamžitě. Doktor Miloš Klika otevřel a pustil generála dál. Pak vyhlédl na prostranství, udělal krok zpět a zamkl.

Ovocný trh, Praha, 17. září 1941

LIDOVÉ NOVINY napsaly: *Zpravodaj Popolo di Roma v Istanbulu oznamuje, že jerusalemskému velkému muftimu Hadžimu Aminovi el Husseini se podařilo dostat zároveň s bývalým náčelníkem irackého hlavního štábu do bezpečí v horách Kurdistanu. Velký mufti, jak známo, unikl Angličanům už jednou z Jerusalema do Libanonu a odtud později do Bagdadu. Před vpádem Angličanů do irackého hlavního města se dostal do Teheranu. Angličané vynutili v podmínkách pro iranskou vládu jeho vydání, ale mufti byl včas varován a uprchl, kdežto bývalý předseda iracké národní vlády Ali el Kailani a několik jeho stoupenců, kteří rovněž hledali v Iranu útočiště před Angličany, bylo vydáno.*

Inkoustová

tužka plnila papír fialovomodrými písmeny. Nebylo to ono, plnicí pero, kterým psal dopisy pro Inge do včerejška, bylo lepší. Měl rád ten škrábavý zvuk, kdy pero vybíralo zatačky písmen a slov. Inkoustová tužka skoro žádné zvuky nevydávala a čára, kterou za sebou zanechávala, byla tak tlustá, že některé klíčky splynuly do sebe. Snažil se psát Inge denně a psaní pro něj bylo návratem. Návratem před válku. Vzpomínal v dopisech na jejich šťastné chvíle ve Stuttgartu, na prázdniny u jejího strýce, který měl statek ve Východním Prusku. Vzpomínal na návštěvy u své matky v Berlíně. Ale hlavně vzpomínal na děti. Maxovi bude za pár dnů pět let, malé Inge jsou tři. Tužka vybírala zatačky slov a zrovna psala o jejich svatební cestě na Rujanu. Vzpomínka byla tak silná, že si musel promnout oči. Nevěděl, jestli si oči pamatovaly ten písek, co do nich foukal vítr od moře, nebo jestli se mu prostě stýská. Pak na papír ukápala slza. Položil tužku a díval se na svoji ruku. Měl pocit, že drží její ruku. Ještě se tam jednou vrátili s úplně malým Maxem. Bydleli v penzionu nad útesem a každý večer pozorovali západ slunce. Pokračoval v psaní a pořád měl pocit, že má písek v očích. Ale možná to byla pravda, včera u jam taky foukalo a vítr zvedal mraky prachu. Když se narodila Inge, přestěhovali se o pár ulic dál. Nedaleko domu byl park, kam spolu obě Inge i Max chodili. Když je tam vyzvedával cestou z kanceláře, v létě se zastavil u stánku se zmrzlinou a vždycky kupoval jahodovou. V zimě zase kupoval pečené kaštiny, ale ty jedli až doma. Pamatoval si takové zvláštní detaily, třeba drobnou prasklinku, která se vždycky objevila na dně talíře, když dojedl polévku. Nebo práh mezi jídelnou a ložnicí, který vždycky zavrzal, když se ho dotkla něčí noha. Nebo toho úplně malého panáčka se vzdorovitým výrazem, kterého Max po nějakém rozbroji s matkou nakreslil za pohovkou na zeď pokoje. Najednou bylo všechno jinak. Podíval se na svoje nohy, přehozené přes pelest postele. Podíval se na vojenské boty a blůzu od uniformy, na které byly poručické výložky. Podíval se po místnosti a marně hledal něco příjemného. Jediným spojením s normálním světem byly ty dopisy. Podíval se na hodinky a věděl, že bude muset psaní přerušit. Jako každý druhý den, za chvíli vejde do místnosti desátník Kluge a podá hlášení. Zvláštní příděly munice, kořalky a cigaret nafasovány, mužstvo je připraveno pokračovat v popravách u jam. Prý jsou to všechno komunisti a Židé. Ale je mezi nimi nějak moc žen a dětí. Vyklepl z krabičky cigaretu a zapálil si ji. Raději by byl na Rujaně než ve Vinnici.

Ukrajina, léto 1941

LIDOVÉ NOVINY napsaly: *Mluvčí japonského válečného námořnictva konstatuje, že chování židovských emigrantů, jichž je v Japonci kontrolované části Šanghaje asi 20 000, vyvolalo nesnesitelné poměry, které nemohou být déle trpěny. Japonské úřady zamýšlejí v nejbližší době vykázat několik nežádoucích židovských emigrantů.*

Vysvětluje pojem „nežádoucí“, mluvčí poukázal na počet zločinů, které spáchali Židé. Nežádoucí je i agitace židovských emigrantů, která odporuje zásadám pohostinství. Na dotaz o příštím pobytu těchto vykázaných Židů mluvčí prohlásil, že není věci japonských úřadů, aby se staraly o to, kde se nežádoucí vypovězení usadí.

Dveře kostela

za ním zapadly a vydaly zvuk, jako by přivřely kočku. Vzpomněl si na tu, kterou měla jeho dcera, a rychle se ohlédl. Ne, žádná kočka tam nebyla. Pokřižoval se a prošel ztemnělou lodí kostela. Přemýšlel, jestli má pokleknout. Pak se rozhlédl okolo sebe, zdálo se mu, že se látka na okénku zpovědnice pohnula. Obešel kostelní lavice, vdechoval posvátnou vůni, kterou měl rád už jako kluk. Opatrně strčil prstem do látky. Zase se pohnula. Pak ji zvedl a nahlédl do tmy. Nic. Ani pan farář, ani ta kočka. Na podlahu za ním dopadlo světlo, jak slunce venku přepralo mrak. Něco mu ten obrys na kamenné podlaze připomínal, ale nevěděl co. Sedl si do kostelní lavice a díval se na Krista na kříži. Místní řezbář se hodně snažil, ale hlavy hřebů byly vyvedeny realističtěji než Kristova tvář. Taky krev, tedy to, co mělo vypadat jako krev, byla moc růžová. Ale možná to dělalo to náhlé světlo. Sepjal ruce, položené na kostelní lavici. Jak se pohnul, dřevo zavržalo. Slunce zase podlehlo mraku a Kristova tvář jako by změnila výraz. Syn Boha se na něj mračil. Vyndal z kapsy náboj a kutálel si s ním po lavici. Pak ho položil vedle zpěvníku tak, aby se nemohl kutálet ani do strany, ani dolů. Slunce zase na chvíli zvítězilo, náboj zazářil a Kristus se usmál. Jak se může smát někdo, kdo má hřeby v rukou i nohou a díru v boku? Dveře zase skříply kočku a prostor vyplnil Kárlisův zvučný hlas. Látka ve zpovědnici se zase pohnula, asi průvanem, co přišel s Kárlisem. Věděl, že se musí zvednout a jít. Věděl, že bude střílet do lidí, ale ten jeden náboj tam nechal. Chtělo by to kořalku.

Lotyšsko, Jelgava, léto 1941

NÁRODNÍ LISTY napsaly: Českomoravský svaz pro brambory a škrob upozorňuje žadatele o přiděl nebo o zvýšení přidělu líhovin na svou směrnici č. 15 ze dne 27. března t. r. s tím, že žádosti mohou být předkládány Svazu k rozhodnutí jen prostřednictvím příslušné zájmové korporace, t. j. Hospodářské skupiny hostinských živností při Ústředním svazu pro cizinecký ruch v Praze nebo Hospodářské skupiny maloobchodu, odborná skupina poživatin v Praze, a to výhradně v případech zvláštní pozornosti hodných a odůvodněných. K žádostem, zaslaným Svazu přímo, nelze přihlížeti.

Opatrně

vystrčil bradu z bezpečí peřiny. Nechápal, jak se mu to vždycky povede, protože peřina je přece daleko delší než on. Přitom mu na jedné straně kouká hlava a na druhé straně nohy. Zamával na sebe palci u nohou a usmál se na ně. Jen mu na ty nohy byla trochu zima. Za oknem sice svítilo polední slunce, ale na protější střeše byly ještě zbytky sněhu. Jeden z těch zbytků měl tvar hrocha, druhý mu připomněl pana Krause, drogistu z vedlejší ulice. Jednou se jim podařilo koupit během jednoho dne krabičku sirek a lahvičku petroleje. Když pak v parku, v té části za umělou jeskyní, kam nechodil ani hlídač, polili tím petrolejem kousek hadru a zapálili, krásně to hořelo. Jenže pak byl nemocný, a tak se k drogistovi ani do parku už dlouho nepodíval. Ale zase když měl horečky, často v tom snění cestoval po Africe, jednou si dokonce pohladil spícího lva. Odkopal ze sebe peřinu a na ty palce, co na něj před chvílí mávaly, si natáhl tlusté vlněné ponožky, jaké pletla teta Julie pro celou rodinu. On dostal bleděmodré, no, lepší než ty žluté, co dostala sestra. Nikdy je na ní neviděl, asi je schovala hluboko do komody. Došel k oknu a stoupl si na špičky, aby viděl na ulici. Moc lidí tam nebylo, jeden pán s ohrnutým límcem a kloboukem kamsi spěchal a na rohu kamelot, ohnutý pod tíhou událostí a novin, vykřikoval, co je nového. Nahoru ho slyšet nebylo. Pak přes ulici přeběhla parta kluků a jemu se zastesklo. Taky po parku. Ale prý se tam už nesmí, takže nakonec možná dobře, že je doma. Co je mu lépe, buďto si kreslí, nebo si hraje s vláčky, které mu koupil táta. Táta byl vždycky do noci v advokátní kanceláři a pomáhal lidem řešit jejich životy, ale už tam nepracuje. Teď je to lepší, chodí domů brzy odpoledne, sice je vždycky špinavý od mouru a bolí ho záda, ale zase si může hrát s těmi vláčky. Včera spolu postavili tak dlouhý vlak, že v zatáčce vykolejil. Ale možná to bylo jen špatně nastavenou výhybkou. Otevřel dveře a prošel do obývacího pokoje. Vláčky byly rozložené na zemi, kde dřív stával klavír. Než byl nemocný, musel cvičit. Snažil se malými prsty trefit melodii, ale nikdy mu to moc nešlo. Měl rád tu točící stoličku, ale klavír moc ne. Když ho stěhováci odnášeli chodbou, udělali rýhu do zdi. Bavilo ho jít pomalu chodbou a v té rýze držet prst. Pak voněl omítkou a byl skoro úplně bílý. Vlastně co se uzdravuje, je všechno lepší. Nemusí cvičit na klavír, táta chodí dřív domů a daleko víc si s ním hraje. Třeba půjde brzy ven, na slunce. Došel do kuchyně a usmál se na matku, sedící za kuchyňským stolem. Zrovna držela jeho kabátek a přišívala na něj hvězdičku ze žluté látky.

Praha, Maiselova ulice, září 1941

Profesor Jan Bělehrádek v časopise ÚCHYLNÁ MLÁDEŽ napsal: *Otázka kretenismu v našich zemích byla považována sice již před lety za vysoce důležitou z hlediska národního zdraví a národní výkonnosti, avšak teprve v posledních asi 20 letech*

nabyla určitějších obrysů a projevil se také větší veřejný zájem o ni. Především pokročilo značně vědecké zkoumání této nemoci, ukázalo se, že souvisí s jinými méně závažnými chorobnými stavy, pokročila i fyziologie žlázy štítné, která tu primárně trpí, zvedl se dále zájem o biologii dítěte, živený především novou orientací kruhů učitelských, a v neposlední řadě dítě vůbec se stává předmětem větší péče zdravotní, jak poklesá porodnost a s ní počet dětí.

Doktor Holm

úslužně oběhne autotaxi a otevře dveře. Adina Mandlová vystoupí z automobilu a levou rukou si přidržuje lem šatů. Jak se snaží postavit, doktor Holm zahlédne z jejích nohou víc, než je společensky únosné. Když procházejí pasáží k baru Lucerna, hledí na ně z filmového plakátu zamračená tvář Jana Cimbury. Jaroslav Nachtmann nalévá celé společnosti do sklenic sekt a polije ubrus. Velkopanským gestem se snaží přivolat číšníka, ale ztratí tím mácháním rukama rovnováhu a upadne na Čeňka Šléglu. Ten se leknutím zakucká a pobryndá si smoking. Konečně se u stolu zhmotní číšník a provede profesionální úklon. Jaroslav Nachtmann se snaží postavit a převrhne další dvě skleničky. Režisér Sviták chce číšníkovi něco sdělit, ale jak prudce zvedne hlavu, stanou se dvě věci. Žertovný klobouček, který mu nasadila Ljuba Hermanová, se mu sveze na oči a dočasně ho oslepí. Taky se mu začne chtít zvracet. Číšník opustí úklon a gestem přivolá mladého pikolíka. Ten začne ze stolu sklízet převržené sklenice a prázdné láhve, aby mohl společnosti vyměnit ubrus. Ljuba si drží svoji sklenici vermutu a pozoruje červenou skvrnu, kterou na ubruse vytvořila sklenička. Jaroslav Nachtmann konečně našel ztracenou rovnováhu a opřen o sloup vysvětluje číšníkovi, aby uklidil stůl, který je mezitím již uklizen. Pikolík odnáší na tácu sklenice a láhve a těší se na tři centimetry sektu, které v jedné zůstaly na dně. V Petschkově paláci si dva úředníci gestapa dají po sklence šnapsu, típnou cigarety do velkého popelníku ozdobeného figurkou slona a odejdou do vedlejší místnosti, pokračovat v mlácení do generála Bedřicha Homoly, kterého se dnes podařilo zatknout. Václav Růta nalije Janu Kubišovi a Josefu Gabčíkovi po sklence rybízového vína a všichni si podají ruce. Za dvě hodiny začne rok 1942.

Praha, protektorát Čechy a Morava, silvestr 1941

NÁRODNÍ POLITIKA napsala: Podle rozhodnutí zastupujícího říšského protektora SS Obergruppenführera a generála policie Heydricha bylo v těchto dnech rozděleno mezi dělníky v plzeňské Škodovce 13 000 poukázek na právě tolik párů bot, které Škodováci dostanou úplně zdarma. Při jejich rozdělení bylo pamatováno na ty nejpotřebnější a potom na ty z dělníků, kterým se nedostalo obuvi v minulém roce. Dělníci mají ovšem z daru velikou radost.

Hans zalepuje

rozbité okno v nemocničním baráku kusem tuhého papíru, na kterém je zbytek nápisu *Maggi*. Jacek s Vladimírem odnášejí obrovský hrnec, ve kterém ještě před chvílí plavala v teplé vodě kůži, asi z prasete, a na dně se válel opuštěný plátek tuřínu. Hrnec je prázdný a Kazimír se Samuelem se za barákem perou o tu kůži. Úplně tiše se snaží jeden druhého zasáhnout pěstí do obličeje. Pěstí pravé ruky, jejich levé ruce svírají kůži. Muži jsou slabí, a tak rvačka vypadá spíš jako zpomalené baletní představení nebo film, co ho promítač Jakob špatně založil. Celý blok rvačku pozoruje, taky úplně potichu. Když to nikam nevede, kápovi dojde trpělivost a oba muže postupně přetáhne násadou krumpáče přes záda. Má dobrou náladu, a tak kůži kopne směrem ke Kazimírovi. Ten ji popadne a nacpe si ji za blůzu. Samuel zůstane po té ráně ležet na zemi a teprve teď si vlastně všimne, že je úplně jasno. Pak se otočí na bok, schoulí se do klubíčka a představuje si, že leží nemocný doma v Lodži. Z kuchyně slyší cinkání, jak matka míchá lžičkou čaj, aby se všechn med rozpustil. Je to dávno a daleko. Matka tudy taky prošla. Když ho kápo kopne do ledvin, Lodž i matka zmizí v mraku bolesti, i když je jasno. Mordechaj našel v kapse kabátu, který patřil někomu, kdo včera přijel a kdo včera taky umřel, kus chleba. Při třídění věcí se toho najde. Všechno se má odevzdat, ale kus chleba se dá hned sníst. Mordechaj snědl půlku, ulomil malý kousek a nechal si ho rozpustit slinami na jazyku. Pak další kousek, vydrželo mu to snad na půlhodinu. Pořád u toho ale třídil, aby si nikdo ničeho nevšiml. Ze zbytku si, ani nevěděl proč, snažil upatlat figurku koníka, ale spíš to vypadalo jako tlustý pes. Najednou ho slyšel štěkat a viděl, jak vrtí ocasem. Šel podél plotu starostova domu v rodné vesnici a pes, tlustý jako jeho pán, ho doprovázel a štěkal. Mordechaj prostrčil ruku mezi plaňkami a pohladil ho po hlavě. Lepší pes než kůň, co taky s koněm při třídění věcí po mrtvých. Pes by třeba mohl pomáhat hledat v kapsách jídlo.

Koncentrační tábor Auschwitz, březen 1942

NÁRODNÍ POLITIKA napsala: *Politické hnutí „Vlajka“ oslavilo v těchto dnech výročí 12letého trvání. V časopise „Vlajka“ ujímá se při této příležitosti slova vedoucí hnutí J. Rys, jenž vzpomíná na vykonanou práci a načrtává v hrubých rysech program pro další, třináctý rok. Program zní: Po odklizení překážek a trosk budovatelsky pracovat na čistém, volném prostoru a na slunečním světle. V rámci výročí svého trvání uspořádalo hnutí „Vlajka“ ve Smetanově síni Obecního domu v neděli večer slavnostní koncert České filharmonie, která pod taktovkou Rafaela Kubelíka zahrála Smetanovu*

„Mou vlast“. Podium bylo ozdobeno říšskou vlajkou a znakem „Vlajky“. Koncert se konal před přeplněným sálem. Přítomní uspořádali České filharmonii a jejímu dirigentovi živé ovace.

Kopne

do kamínku a ten se odrazí od kandelábru a trefí nákupní tašku starší dámy. Ta si naštěstí ničeho nevšimne a dál táhne proviant do svého doupěte. On se pomalu blíží k mostu a podívá se doleva. Před bývalou právnickou fakultou stojí dva SS v černých uniformách a dlouhý prapor s runami se nadechuje při každém poryvu větru, jako by chtěl zařvat. Na mostě se na chvíli zastaví a dívá se na řeku. Pak vytáhne z kapsy kousek chleba, který mu dala paní Peršínová, a hodí pár drobků rackovi. Pták jeden chytne v letu a za dalšími se vrhne k hladině. Chvíli si myslí, že to opeřenec nemůže vybrat, ale ten bravurně přistane a začne klovat do hladiny. Položí kus chleba na zábradlí mostu a poodejde. Musí si narazit klobouk víc do čela, pěkně tady fouká. Ohlédne se zpátky k fakultě a pohladí pistoli v kapse. Jsou tady parašutisti, třeba to zase začne mít smysl. Racek přistane na zábradlí a pomalu kráčí k pochoutce. Pozorují se navzájem. Pták dojde, kam potřeboval, zhltně sousto a zmizí pod mostem. Dvě vteřiny má chuť skočit za ním, ale pak zvítězí ten pocit nového začátku. Dojde pod kopec a začne stoupat nahoru na Letnou. Uprostřed svahu si sedne na lavičku a střídavě pozoruje svoje polobotky a Prahu. Pak vyndá kapesník a opráší si boty. Rád by oprášil i město, ale na to ani kapesník, ani pistole nestačí. Večer se Václav Morávek uvidí s Fešákem, snad se to zase celé pohne.

Praha, 21. března 1942

NÁRODNÍ POLITIKA napsala: *Po návratu z Hradce Králové dokončil režisér Vl. Slavínský v barrandovských ateliérech poslední scény společenské filmové veselohry „Muži nestárnou“. Kameraman Ferd. Pečenka natočil všechny dějové pasáže, při nichž bylo použito zadní projekce (kterou pilní filmaři nafilmovali již za jízdy do Hradce Králové z oken vlaku). Závěrečného filmování se zúčastnili: Jan Pivec, Jana Romanová, Jarmila Smejkalová, Jaroslav Průcha, Marie Blažková a j. Je tedy kameraman Pečenka hotov se svým úkolem, neboť natočený materiál přichází nyní k dispozici střihači J. Kohoutovi, který za spolupráce s režisérem Vl. Slavínským dá filmu jeho definitivní podobu.*

Ve dveřích

kavárny se jí zase zatočila hlava, ale tu kabelu držela pořád. Domotala se k volnému stolku a opatrně ji položila na židli. Pak se ztěžka posadila, ani si nesundala balonový plášť. Číšník, který vypadal úplně nezletilý, se objevil, jako by vyrostl z linolea. Podívala se na zem, ale žádná trhлина tam nebyla. Objednala si vodu a čaj. Když mluvila, poslouchala svůj hlas, který se ještě třásl, jako by jí v ústech pořád překážel ten výkřik. Nezletilý byl zpátky a naservíroval na desku stolku vodu i čaj. Z vedlejšího stolku jí podal cukřenku. Takovou tu, co se musí uklonit a zase narovnat, aby z ní vypadl cukr. Chopila se cukřenky, a jak byla rozrušená, osladila si místo čaje vodu. Došlo jí to teprve tehdy, když se snažila ve sklence cukr rozmíchat lžičkou. Osladila i čaj, podle vůně asi z šípkového listí, a pak vyndala z kapsy kapesník. Pořád se nemohla vzpamatovat z toho střílení na tržnici. Dva strážníci a dva chlapi se nejdřív strkali a pak se jeden z těch civilistů vytrhl a začal střílet. Muž vedle ní ji povalil na zem a sám se schovával vedle ní na dlažbě za svoji aktovku. Převalila se na bok a dívala se vyděšeně na svoji kabelu. Snad na ni neupadla, snad se mu nic nestalo. Když jí muž pomáhal ze země, držela kabelu jako svátost v napřažených rukou. On si oprášil kolena, zvedl aktovku, potom pozdravil smeknutím klobouku, který se mu kupodivu udržel na hlavě i během zalehnutí, a zmizel, jako by se nic nestalo. Strážníci taky někam zmizeli, vlastně to celé trvalo jen pár vteřin. Asi nějakí zločinci. Bála se podívat do kabely a jako ve snách došla do kavárny. Napila se oslazené vody a pak si zase utřela oči tím kapesníkem, který nechala ležet na stole. Byla na něm černá skvrnka, asi od barvy. Civěla na kabelu a měla o něj příšerný strach. Ale jednou se tam musí podívat. Opatrně odhrnula jemný papír a vyndala ho na desku stolu. Alespoň na první pohled byla loutka Ferdy Mravence v pořádku. Hermína Týrlová si oddychla, napila se té sladké vody a radostí se rozbrečela. Můžou točit dál.

Zlín, 2. května 1942 okolo poledne

NÁRODNÍ POLITIKA napsala: Český zvukový týdeník zachytil v různých městech Čech a Moravy průběh oslav Svátku práce — 2. května 1942. Krásné, působivé záběry letošních důstojných oslav práce byly zařazeny v obou vydáních týdeníku Aktualita, jakož i v německém a českém vydání týdeníků UFY. Čeští dělníci a soukromí zaměstnanci mají tak možnost zhlédnout, jak v jiných městech Čech a Moravy oslavili pracující svůj svátek, a současně mohou srovnat letošní oslavy práce podložené věcností a kulturními hodnotami s uměle vykonstruovanými oslavami 1. máje v minulosti.

Vrátila se

z koupelny oblečená a otočila se k němu zády. Pochopil, že jí má zapnout šaty. Neodolal, chytil ji za boky a přimáčkkl k sobě. Zasmála se a zaklonila hlavu, až ho její vlasy pošimraly v nose. Pak se mu vytrhla a začala stlát postel. Zatvářil se jako malý uličník a plácl sebou do skoro ustlané postele. Jak dopadl, dostal ještě polštářem do obličeje. Ohnal se po ní a chytil ji za ruce. Nechala se přitáhnout, ale hned zase rychle vyskočila. Hodila přes něj přehoz. Vzpomněl si, jak kdysi doma lezl do peřiňáku a čekal, až na něj matka hodí peřiny. Věděl, že se neudusí, protože v peřiňáku byly dírky. Pozoroval jimi ten kousek světa a cítil se bezpečně. Pak dostal knížku o polárních výpravách a v peřiňáku si hrál na výpravu, kterou zavalila lavina. Jenže pod lavinou asi není horko. Když vyrostl a do peřiňáku už se nevešel, lezl alespoň pod postel. Bylo tam šero a bezpečno, svět se zmenšil a ztišil. Podala mu ruku a on vstal. Pohládl ji po vlasech. Zase se usmála a pak ho nechala v ložnici samotného. Slyšel, jak sešla po schodech do kuchyně a začala vařit čaj. Posadil se ke stolku a sáhl do saka, do kterého bylo oblečené opěradlo židle. Vyndal pistoli a chvíli si ji prohlížel. Pak vyhodil zásobník, podíval se, jestli v komoře není náboj, a pistoli položil na stůl. Ze zásobníku vymáčkal všechny náboje a postavil je na stůl v pravidelných rozestupech jako čestnou jednotku. Začal rozebírat zbraň, už potřebovala vyčistit. Hadřík měl v saku. Slyšel její kroky, pak se objevila ve dveřích. Na tácu nesla konvici s čajem, dva hrnky a talířek se sušenkami. Zamračila se na rozebranou zbraň a čestnou jednotku, protože nebylo kam položit tácu. Smetl náboje do dlaně a odsunul části zbraně na kraj stolu. Táňa došla ke stolu a položila tácu. Pak ho vzala za ruku, ve které držel náboje, a otevřela ji. Sebrala mu z dlaně jeden náboj a zblízka si ho prohlížela. Leskl se jako šperk. Fredy Bartoš jí ho sebral a s ostatními nasypal do kapsy saka.

Pardubice, květen 1942

NÁRODNÍ POLITIKA napsala: Svaz nakladatelů denních listů a jiných periodických časopisů v Čechách a na Moravě upozorňuje, že z odběru novin a všech druhů časopisů se vylučují také židovští míšenci a jejich podnájemníci. Je tedy zakázáno doručovati židovským míšencům a jejich podnájemníkům české noviny a české časopisy všeho druhu donáškou, poštou nebo jakýmkoli jiným způsobem. Pokud židovští míšenci a jejich podnájemníci mají některé noviny nebo časopisy předplaceny, musí jejich dodávka být zastavena ihned, jakmile se předplatné skončí, nejpozději však 15. května 1942. Tímto opatřením se doplňuje zákaz prodeje českých novin a časopisů Židům, publikovaný

v denním tisku 13. ledna t. r.

Mačkal jí

ruku čím dál víc. Dav okolo nich houstl a lidé mluvili jeden přes druhého. Naposledy jí takhle mačkal ruku asi před pěti dny. Stáli na břehu Berounky před letním bytem v Dobřichovicích a její syn jí tiskl ruku. Vždycky když si něco umanol, chytil matku za ruku a tiskl a tiskl. V poslední době přidal ještě nehty, zatnuté do její dlaně. Druhá ruka vystřelila směrem, kterým se ubírala jeho malá splašená mysl. Zaregistroval na řece loďku a chtěl do ní. Co na tom, že v ní seděl úplně cizí muž. Napřažená ruka se chvěla nadšením z té zahlédnuté věci nebo situace. Nejhorší bylo, že si často vybíral věci a situace, které ona vůbec nemohla ovlivnit. Vydržel našponovanou rukou ukazovat na to, co chtěl, pěkně dlouho. To by ještě šlo, ale pak se prakticky bez výstrahy přidal nesnesitelný jekot. Vodu Berounky prořízlo slovo „loď, loď, loď“, opakované donekonečna ve stále sílící intenzitě. Vždycky měla chuť utéct a nechat tam Eduarda ječet. Jenže ji držel za tu ruku. Muž v loďce zvedl hlavu za zvukem a pak křiklounovi zamával. To Eduarda motivovalo k ještě hlasitějšímu výkonu. Teď stála v davu u výlohy a cítila v dlani jeho nehty. Eduard vymrštil svoji pravou ruku, až narazila do výlohy. Sklo poplašeně zadrnčelo a několik nejbližších okolo Eduarda k němu otočilo hlavu. Matka se začala červenat v obličeji, protože věděla, co bude za několik vteřin následovat. Eduard zíral do výkladu a ruka tlačila na sklo ukazovákem. Všimla si, že má za nehtem něco červeného, asi zbytek zavařeniny z ranního chleba. Počítala vteřiny a cítila, že má tváře už úplně rudé. Eduardova ústa se otevřela a začala chrlit hlásky. Odrážela se od výkladu a teprve po odrazu začala dávat smysl. „Kolo, kolo, kolo, kolo,“ vřeštěl Eduard dokola. Cedule, na které bylo napsáno „Kdo zná zde vystavené věci?“, si nevšímal. Chtěl to kolo.

Praha, Václavské náměstí, 28. května 1942

NÁRODNÍ POLITIKA napsala: Českomoravský svaz pro mléko a tuky upozorňuje spotřebitele a dodavatele, že na 35. zásobovací období (od 11. května do 7. června) může býti vydáváno vepřové sádlo místo másla všem druhům spotřebitelů. Nejenom pro normální spotřebitele a pro děti od 6 do 14 let, ale také pro děti do 6 let bude vydáváno podle volby spotřebitele místo čerstvého másla čerstvé syrové nebo škvařené vepřové sádlo.

František krájí

z pecnu chleba už třetí krajíc a pozoruje svého otce, jak se snaží nacpat dýmku tabákem. Pak položí nůž, obejde stůl a natáhne k otci ruku. Ten se podívá ze židle na stojícího Františka a usměje se. Potom mu dýmku podá. Skoro se netrefí, jak se mu mozolnaté ruce třesou. František sáhne do piksly s tabákem, přivoní k té hnědé hrsti a začne ji cpát do dýmky. Po skle kuchyňského okna lezou dvě mouchy, a ani jedné zatím nedošlo, že horní část okna je otevřená. Jedna je nervóznější a občas vztekle zabzučí. Podal otci dýmku zpátky a vrátil se k chlebu. Ruce si otřel do kalhot, vzhledem k jeho věku už táta na tenhle zlovyk rezignoval. Oheň se chopil tabáku a v kuchyni to zavonělo. Světlo kreslilo do kouře ornamenty a jedna moucha v nich trochu zabloudila. František se po ní ohnal utěrkou a pak začal nožem mazat na krajíce sádlo. Měli ho uložené ve sklepě v hliněném hrnci, vždycky vydrželo i přes léto. Otevřely se dveře z předsíně a do kuchyně se nahrnula vůně taveného železa a ohně. Františkov syn Jaroslav pracoval v železárnách, ale po směně vždycky pomáhal v hospodářství. Pozdravil oba muže a s úsměvem od ucha k uchu, ještě trochu lesklým od tekoucího železa, si vykasal košili a vysypal na stůl asi kilo třešní. Srdcovek. Mouchy zbystrily. František se otočil ke kredenci a vyndal mísu. Všiml si, že je omlácená, a přemýšlel, kdy na Kladně koupí novou. Děda nechal po pár potáhnutích fajfku vyhasnout a sáhl po namazaném chlebu. Za oknem se lesklo slunce, na krajících se lesklo sádlo a v míse třešně. František se zakousl do chleba a přemýšlel, jestli půjde na úřad do města zítra, nebo až pozítří.

Lidice, 9. června 1942

NÁRODNÍ POLITIKA napsala: V rámci rekreační akce ve prospěch dělnictva, ke které dal svého času podnět pan Zastupující říšský protektor, umístí Lázně Luhačovice v těchto dnech první kontingent dělníků a dělnic, kteří potřebují zotavení. V prvním týdnu od 2. do 8. června bude v Luhačovicích umístěno 232 dělníků a 21 pracujících žen, a to z nejrozmanitějších průmyslových podniků, zastupujících jednotlivá průmyslová odvětví. O tělesné i duševní osvěžení rekreaantů z dělnických řad je náležitě postaráno účelnou knihovnou, dostatečným počtem časopisů a denních listů, kulečnický, ping-pongovými stoly, střelnicí, sportovními hřišti, koupalištěm apod. Tato rekreační akce je výmluvným dokumentem nové sociální politiky, činně se zasazující o blaho pracujících.

Uprostřed arény

jsou do sebe zaklesnutí dva muži. Pak se jeden odtrhne, zapře se nohama a jeho pravačka v boxerské rukavici vystřelí. Hlava druhého se nedobrovolně ohlédne přes rameno, jako by si chtěla pozorně prohlédnout ten řvoucí dav uniform, obleků a dámských šatů. Krvavá slina opustí pootevřená ústa, je cítit nejen krví, ale i kůží ze soupeřovy rukavice. Přelétne chvějící se provazy a dopadne nad koleno služebních rajtek. SS-Scharführer si toho ani nevšimne a jeho naleštěné holínky dál nadšeně dupou do dřevěné podlahy arény. Jeho přítelkyně vytáhne kapesníček v barvě meruňky a tu krev vonící po kůži otře. Mezitím je odpočítáno. Jaroslav Nachtmann, kterému se vydařil další boxerský mač, stojí na kraji ringu a nateklým okem pozoruje dav. Rozhodčí zvedá jeho pravačku do nebe a všichni vidí, že je vítěz. Tenhle zápas v Lodži, tedy v Litzmannstadtu, se mu opravdu povedl. O pár ulic dál, za zdí ghetta, skoro ve stejnou chvíli jako Nachtmannem poražený boxer, vyplivne už pátou krvavou slinu Richard Lederer. Když sbíral ty slupky od brambor, vůbec mu nedošlo, že za ním někdo stojí. Znal toho židovského policistu od vidění, ale nevěděl, jak se jmenuje. Když už měl konečně všechny ty slupky posbírané a zvedl se, páska na rukávu bez varování prořízla vzduch ghetta, hustý strachem a beznadějí, a přistála na jeho čelisti. Ani ty slupky nechtěl. Prostě ho praštil a zase zmizel. Pozoruje ty krvavé sliny v laboru, ze kterého světové události otrískaly skoro všechny smalt, a vzpomene si na krev z nosu, co se mu jednou spustila, když ho otec vzal v Praze do Národního muzea. Pod sklem vitríny český granát, na skle krev. Skoro stejná barva. Richard po pár minutách přestane krváčet a slupky z brambor už jsou v hrnci, Jaroslav se sprchuje v boxerské šatně. V Chełmnu obejde Walter Rath plynové auto a kopne do pneumatiky. V nejhorším ji dohustí tím plynem na Židy, pomyslí si a zasměje se vlastnímu vtipu.

Lodž, červen 1942

NÁRODNÍ POLITIKA napsala: Židé nesmějí prodlévati v sobotu a v neděli na určitých místech. Policejní ředitelství v Praze vydalo vyhlášku, podle níž se zakazuje Židům vstupovati a prodlévati v době od 15 hodin v sobotu do 8 hodin v pondělí na níže uvedených místech:

- 1. Na Václavském nám., Na Příkopě, v třídě Viktoria a v ulici Hybernské;*
- 2. v ulicích před hlavním nádražím, t. j. v třídách Weberově, Beethovenově a Richarda Wagnera a v ulici Bolzanově;*
- 3. v ulicích, které vedou Trojou k Zoologické zahradě, t. j. v ulicích Povltavské, Trojské, Bohnické, U Pomologického ústavu, Nad Kazankou, U Přístavu*

a Pod Salabkou.

Neuposlechnutí tohoto zákazu se trestá podle ustanovení čl. 3, odst. 1 cit. zákona trestem na penězích od 10 do 5000 K nebo trestem na svobodě od 12 hodin do 14 dní.

Měl pocit,

že za každé slovo, za každé písmeno, které se mu prodralo mezi rty, si jeho zuby za chvíli poradí s jazykem a rozkoušou ho na tenké plátky, které bude muset rychle polykat. Zvedal se mu žaludek a on cítil, jak se pot vsakuje do košile a lepí ji pod sakem k zádům. Levá šle se mu zařezávala do ramene a pravá ho zřejmě opustila. Najednou to měl za sebou a mohl se odlepit z řečniště a projít řadou sedadel ven ze sálu. Ještě stačil koutkem oka zaznamenat, že na jeho místo jde Václav Talich. Dirigovat asi nebude, pomyslel si. Najednou si připadal, jako by na sobě měl uniformu maršála z *Bílé nemoci*. Rozepnul si sako a podíval se na ně. Nebyla to uniforma, ale civil. Narovnal si tu kšandu. Chvíli přemýšlel, že si najme autotaxi, rychle dojede na Barrandov a zkusí ve fundusu najít svoji legionářskou uniformu z *Jízdní hlídky*. Vráti se v té uniformě a na někoho vytáhne revolver. Pak mu došlo, že by to nemusel stihnout, je stanné právo. Našel v kapse saka podlouhlou krabičku a vyndal doutníček. Zapálil si a vyfoukl kouř směrem k Hradčanům na Panuškově obrazu. Už se mu zase chtělo zvracet. Slova Václava Talicha sem nebylo slyšet, ale předpokládal, že budou podobná jako ta jeho. Došel k záchodku a otevřel dveře. Uviděl se v zrcadle, a vůbec se mu ten pohled nelíbil. Nad umyvadlem si vodou opláchl obličej a znovu se na sebe podíval. Pak vzal odložený doutníček z okraje umyvadla. Zanechal tam nažloutlou skvrnu. Slova taky umění zanechat nažloutlou skvrnu. Vešel do otevřené kabinky, a aniž si svlékl kalhoty, posadil se. Vyndal z kapsy saka malý nožík, špičkou si opatrně vyčistil nehet na ukazováku levé ruky a pak se otočil obličejem ke zdi. Když špička nože vyryla do béžové omítky záchodku Obecního domu písmena ČSR, Zdeněk Štěpánek se chtěl zasmát, ale spíš to zaznělo jako kašel.

Praha, 18. června 1942

POLEDNÍ LIST napsal: Vrahové Zastupujícího říšského protektora SS-Obergruppenführera a generála policie Heydricha byli v ranních hodinách dne 18. června na základě rozsáhlých zjištění německé státně policejní ústředny pražské zadržení v jednom pražském kostele, ve kterém se delší čas skrývali, a při dopadení zastřeleni. Zároveň se při tom podařilo zneškodniti bližší kruh jejich pomahačů. Všichni zločinci jsou příslušníky české národnosti, kteří byli spuštěni k provedení atentátu v Protektorátě z britských letounů.

Vůbec nepočítal,

kolikrát ten zasněžený kopec vyběhl, a už vůbec nepočítal,olikrát se mu cestou nahoru převrátily sánky. Vždycky je zase narovnal, ale na výpletu zůstával sníh a on už měl úplně mokré zadek. Kdyby jenom zadek. Sníh se mu dostal i do vysokých šněrovacích bot po starším bratrovi a ponožky, které mu pletla babička, se pomalu měnily ve studenou houbu. Jenže tady se tak báječně sánkovalo, že se mu domů rozhodně nechtělo. Na kopci byly snad všechny děti z vesnice, přece nepůjde domů první. Uhnul před jedoucimi sánkami, na kterých se zmítalo klubko řvoucích spolužáků. Doufal, že se mu nahoře podaří naložit na sánky Elsu, která zrovna přišla a které to v červeném kabátku nesmírně slušelo. Stála na samém vrcholku svahu a hlavu i obličej měla zabalený v tlusté šále. Vzpomněl si, že si včera cestou ze školy stěžovala, jak ji ta věc příšerně hryže do brady a do krku, ale zima asi byla silnější než hryzáni. Konečně se vyškrábal až k Else, a jak byl zadýchaný, raději se nesnažil ze sebe dostat slovo. Ukázal na sánky a rukavicí ometl výplet. Elsa se usmála, tedy alespoň to přes tu věc tak vypadalo, a posadila se. Od mrazu už měla nos červený skoro jako ten kabátek. Posadil se před ni a ona se ho chytila v pase. Tuhle chvíli měl nejraději. Skoro by chtěl, aby se teď zastavil čas. Jenže to by taky mohli zmrznout. Odrazil se nohama a rozjeli se. Elsa mu zapištěla do ucha a objala ho ještě pevněji. Už byli skoro dole, když se jim do cesty přimotal řezníkův pes, co ho sem přivedl Ernst. Lekl se a strhl sánky na stranu, ale tam byl strom. Elsa se pustila a spadla po zádech do sněhu. Ještě slyšel, jak se směje, a když se otočil, zahlédl podrážky jejích bot. Na jedné měla kovovou podkůvku. Pak narazil do stromu a najednou bylo ticho a tma. Pak mu někdo chvíli třásl ramenem, ale oči se odmítaly otevřít. Slyšel nějaké dospělé hlasy, ale uši odmítaly slyšet. Najednou cítil, jak má ty nohy v mokrých ponožkách úplně ledové. Zadek necítil vůbec. Ohnal se po ruce, která s ním třásla, ale asi se netrefil. Pořád na něj někdo mluvil. Otevřel jedno oko a hned ho do něj začal štípat kouř z cigarety, kterou měl Kurt v koutku. Otevřel druhé a podíval se na svoji levou ruku. Špinavým obvazem kvetla temně červená skvrna. Nebyl to náraz do stromu, byla to ta střepina z ruského granátu ve sněhu Stalingradu. Kurt s ním přestal třást a dal mu z ešusu napít trochu čaje. Tedy spíš teplé vody. I to byl zázrak. Kdyby teď měl ty sánky, rozštípe je bajonetem a udělá oheň. Pak si všiml, že přes Hansův obličej je přehozená deka. Zatímco spal, Hans umřel. Poslední muž v krytu, Karl, se snažil kusem drátu připevnit bílé rozervané prostěradlo k nějaké laťce. Ty ponožky už mu asi neuschnou nikdy.

Stalingrad, leden 1943

LIDOVÉ NOVINY napsaly: *V měsíci lednu začíná zatmění o 18. hodině a končí o 6. hodině ranní.*

Musel přivřít

oči, aby proti vycházejícímu slunci viděl alespoň kontury nejbližšího okolí. Paprsky jara se zabodávaly do hlíny a tahaly z ní první květy. Oči si za chvíli zvykly a zaregistrovaly pohyb. Po trávě poskakoval ptáček, nejspíš sojka. Muž stál a snažil se nehýbat. Zpomalil svůj dech. Sojka udělala pár kroků, a jak se ocitla ve stínu keře, modrá pírká zasvítla nebem. Zastavila se na místě a otočila k němu hlavičku. Dívali se na sebe a chvíli to vypadalo, že se zastavil svět. Dokonce snad bylo pár vteřin úplné ticho. Ptáček opatrně popošel k němu. Muž se nehýbal, ale na jeho tváři se objevilo něco jako úsměv. Možná to byl jen škleb kvůli slunci. Sojka něco našla a začala klovat do země. Muž opatrně udělal jeden krok směrem k ní. Strašně ho svědilo v tríslech, ale bál se udělat prudký pohyb. Slunce se posunulo nahoru a zkrátilo stíny. Sojka se zase upřeně dívala na muže a sem tam pohnula hlavou, jako by souhlasila. Nevěděl s čím. Pak najednou prudce odstartovala a v trávě po ní zůstalo modré pírkó. Konečně se podrbal a udělal těch pár kroků. Když se pro pírkó sehnul, dozorce Dmitro ho přetáhl holí přes hlavu a lebka praskla. Dmitro se sehnul a levou rukou to pírkó sebral. Podíval se přes ně proti slunci a to na chvíli zmodralo. Pak se zase ohnul a podíval se, jestli měl Chaim Nachmann zlaté zuby. Neměl. Ani jeden. Tak aspoň to pírkó. Zastrčil si ho za lem čepice a vydal se táborem směrem ke Kanadě. Třeba bude mít větší štěstí tam.

Koncentrační tábor Auschwitz-Birkenau, březen 1943

ČASOPIS ČESKÉ SPOLEČNOSTI

ENTOMOLOGICKÉ napsal: *Při konečném pořádání své sbírky zjistil jsem ve svém, během mnoha let pilného sbírání nashromážděném materiálu velmi mnoho již popsaných, z Čech však dosud neznámých forem Macrolepidopter a kromě toho u mnohých druhů jednotlivé, od typických jedinců velmi odlišné kousky, o nichž není v lepidopterické literatuře dosud ničeho známo. Proto jsem se rozhodl podat tímto o nich širší entomologické veřejnosti zprávu.*

A. Silbernagel, Praha

Adam pár vteřin

vzpomínal na včerejšek. Po několika dnech se konečně nemusel dotknout mrtvého těla. Ze členů sonderkommanda přiběhl ke komorám jako druhý a podařilo se mu chopit se hadice. Proudem vody oplachoval z komory všechno, co tam po lidech zbylo. Zvratky, pot i ulámané nehty. Po směně byl od kolen dolů úplně promočený a kalhoty měl vlhké i teď, přestože v noci bylo vedro. Dnes mu hadici před nosem sebral Egon a on neměl chuť se rvát. Kromě toho kápo stál kousek od nich a přetahovaná o kus hadice by mu jistě neušla. Omotal si dlaně hadrem a další si uvázal přes ústa a nos. Když se otevřely dveře, rozeběhl se s ostatními dovnitř a snažil se vybrat ta nejlehčí těla, aby se neunavil hned na začátku směny. Pokud dobře počítal, otočil se čtrnáctkrát a jen jednou táhl za nohy chlapa jako horu s plnovousem plným zvratků. Než těla svěřil službě u pecí, musel se vždycky podívat do úst, jestli tam nejsou zlaté zuby. U tohohle kolohnáta se mu vůbec nechtělo hrabat se v mrtvé houštině vousů, a tak to nechal být, kápo byl zrovna daleko. Poklusem se popatnácté vrátil do komory a sebral mužské tělo z poslední hromady v rohu. O všechny ženy už se postarali ostatní. Napadlo ho, že je to jako při námořní katastrofě, nejdřív ženy a děti. Jenže tady to není kvůli nim, ale kvůli vlastní výdrži. Asi před týdnem se dva z komanda poprali přímo v komoře o těla tří kluků, aby se nemuseli táhnout s dospělými mrtvolami. Scharführer oba zastřelil hned na místě a pak chvíli chodil po komoře a kopal holíčkou do jedné z prázdných nábojnic. Kutálela se po betonu a znělo to trochu jako zvonkohra. Jak táhl toho muže, připletl se mu do cesty Jakob a oba se málem poroučeli k zemi. Nepadlo ani slovo, jen dva štouchance do břicha a pod lopatky. Pak se zase rozpojili a Adam se pořádně podíval na tělo, které před chvílí upustil. Najednou byl v Białystoku a rval se před školou se Samuelem. Samuel mu totiž chodil za jeho Rutkou a chtěl mu ji přebrat. Váleli se v prachu cesty a za halasného pokřikování zbytku třídy si udíleli jednu ránu za druhou. Nakonec se Adamovi podařilo soka přitlačit k zemi a pořádně se napřáhnout. Pěst to vzala o spodní čelist a během chvílky se objevila krev a slzy. Adam chtěl praštit ještě jednou, ale došlo mu, že to bude stačit. Vstal a oprášil si krátké kalhoty. Pak se ohnul a plivl si na rozbité koleno. Samuel se přetočil na bok a plival do prachu krev. Ostatní chlapci se začali pomalu vytrácet. Druhý den šel Adam s otcem do ředitelny, Samuel s matkou k zubaři, doktoru Edelsteinovi. Za měsíc měl dva úplně nové, zlaté zuby, na které výrazně přispěl Adamův otec. Teď mu je Adam bude muset vytrhnout.

Koncentrační tábor Auschwitz-Birkenau, jaro 1943

LIDOVÉ NOVINY napsaly: *František Tomášek z Cerhenic, 75letý výměnkář, byl ještě tak silný a čilý, že pomáhal v hospodářství svého syna rozsekávat pařezy. Práce ho nijak neunavila, ale odřel si neopatrně ruku. Ránu ledabyly ošetřil a k lékaři*

nešel. Když ruka opuchla a velmi bolela, bylo již na lékařskou pomoc pozdě. Než se výměnkář rozhodl zajít do Štěkně k doktorovi, zdolala ho prudká otrava krve.

Vyšel z brány

a chvíli přemýšlel, jestli se nevrátí pro deštník. Nakonec vykročil přes parčík k vozovně, protože mraky se odsunuly někam stranou a dubnové slunce namalovalo na chodník jeho stín. Nakonec se rozhodl, že to vezme přes park dolů do Michle a tam počká na tramvaj. Na začátku parku si na chvíli sedl na lavičku a pravou rukou objal její opěradlo. Najednou se k němu přikutálel hadrový míč a za křovím se objevily dvě klučičí hlavy. Jedna se usmála a jedna zašklebila. Sehnul se pro míč a pak ho hodil směrem ke klukům. Ten, co se šklebil, opustil křoví a nakopl hadrác až do nebe. Zvedl se z lavičky a pokračoval parkem. Mírný kopec ho na chvíli přinutil k poklusu. Aktovka ho mlátila do stehna, a když doběhl k altánku, na chvíli se zase zastavil. Minul ho listonoš s brašnou a pozdravil. Odpověděl a zase se rozběhl. Nakonec se zastavil až dole před hospodou. Vešel do výčepu a poručil si pivo. Do očí ho zaštípal kouř z fajfky staříka, který seděl v koutě výčepu a pil nejspíš čaj. Pořád kýval hlavou nahoru a dolů, až to vypadalo, že si pobrukuje nějakou melodii. Muž položil na plechový stůl výčepu půllitr a minci a vyšel po schodech na chodník. K nástupnímu ostrůvku zrovna přijížděla tramvaj. Zrychlil krok a pomohl do schodů tramvaje staré ženě. Pak jí nahoru podal tašku s jablky a vyskočil do vozu. Oba se usadili a žena mu podala dvě jablíčka. Usmál se na ni a jedno si dal do aktovky. Druhé vyleštil o klopu saka a pak se do něj zakousl. Štáva mu vytekla na ruku, a než stačil ruku narovnat, dotkla se manžety košile. Zakousl se znovu, aby měl volné ruce, a snažil se skvrnu promnout mezi prsty do ztracena. Pak si všiml ještě jedné skvrny na manžetě košile. Bude si muset v práci vyhrnovat rukávy nebo si brát nějakou starou košili. Robert Týfa, pomocník pražského kata, přemýšlel, jestli na něj cákla krev při úderu nože gilotiny, nebo jestli se umazal při manipulaci s hlavou. Bude nosit v aktovce starou košili.

Praha, Pankrác, duben 1943

NAŠE NOVINY, vycházející ve Velké Británii, napsaly: *O právním postavení Československé republiky ve světle mezinárodního práva promluvil 7. t. m. v posádce A profesor university v Cambridge P. H. Winfield. Přednášku pořádal kroužek vojáků právníků. Přednášející je profesorem civilního práva, čestným doktorem Harvardské university a význačnou právníckou autoritou ve Velké Británii. Pojednal o všech aspektech mnichovské smlouvy, o změnách právního statutu Čs. republiky vytvořených obsazením, utvořením čs. armády za hranicemi a uznáním čs. vlády spojenými národy. Ke konci přednášky promluvil o právním postavení čs. vojáka v Anglii. Večer byl zakončen přátelskou*

diskusí, v níž prof. P. H. Winfield zodpověděl některé otázky o aktuálních problémech právního postavení čs. vojenských soudů. Večer měl přátelský ráz a byl dobře navštíven. Přáli bychom si, aby podobné večery byly pořádány častěji i z jiných oborů.

Na uchu

ho zašimralo stéblo trávy. Otočil se na bok a utrhl ho. Dal si ho do pusy a ucítil hořkou chuť. Vzpomněl si na podobnou scénu, kterou zažil asi před deseti lety. Taky tráva, taky modré nebe. Jen vedle něj ležel i bratr. Leželi oba v trávě a bolelo je břicho z hladu. Tráva i polní kvítí vonělo. Vlastně se divili, že tuhle louku ještě nikdo nepokosil a neuvařil v polévce. Všude okolo byl hlad, malé děti a staří lidé už asi všichni umřeli nebo je zastřelili vojáci, když se pokusili z kraje odejít. Hlavní cesty hlídali, ale úvozovými to zkoušela spousta lidí. Pak někdo tu cestu zřejmě udal a v úvozu ty další, co šli za jídlem, postříleli jako králíky. Hlad chodil krajinou jako potulný malíř a maloval tváře na šedivo. Matku už taky pomaloval, až z toho umřela. Otec někam odešel. Bratr se tenkrát jako první obrátil na bok a začal jíst trávu. Chvilí se na něj díval, pak mu zakručelo v břiše a začal taky. Když rozkousl berušku, málem se pozvracel, ale jedl dál. Žaludek měl konečně pocit, že na něj někdo myslí. Teď mu lezla beruška po předloktí, stejná jako tenkrát na ukrajinské louce. Jíst ji nebude, jídla má na rozdávání, ale vlastně není komu. Do vesnice se nedostane. Bratrovi se tenkrát po té trávě nebo možná po kůře ze stromu, kterou si uvařili v hrnci v chalupě, udělalo hrozně zle. Vůně kůry asi přilákala tuláka, museli ho zahnat klacky a kameny. Nakonec za plotem upadl a zůstal ležet. Ale ráno už byl pryč. Buďto se vzpamatoval, nebo ho někdo odtáhl do chalupy a snědl. Jenže to už bratr neviděl. Ležel na podlaze a strašně sebou škubal. Chroptěl jako peklo a pak bylo úplné ticho. Hlad a ticho. Beruška postupovala k lokti a potom nahoru k rameni. Pozoroval ji, a když se dostala skoro na rameno, foukl. Zavrávala, jako kdyby do ní nalil láhev kořalky, a pak uraženě odletěla. Převalil se zase na záda a pozoroval mraky. Spíš mráčky, obloha byla modrá jako život. Pak se posadil a zamžoural do slunce. Sáhl do holínky a vyndal z ní láhev. Odšpuntoval a napil se kořalky. Jestli ta beruška znovu přiletí, dá jí napít. Má půl dne volno, může se opít s beruškou. Může žvýkat stéblo trávy a křenit se do slunce. Pak si všiml, že nad hřebenem lesa je mrak. Ale šedý, z lokomotivy. Vypadá to, že volno skončilo. Oblékl si uniformu, dopil láhev a zahodil ji do trávy. Natáhl si holínky a vyrazil. Do Treblinky přijíždí další transport mimo plán. Aspoň nafasuje cigára a kořalku navíc.

Vyhlazovací tábor Treblinka, léto 1943

LIDOVÉ NOVINY napsaly:

Školský odbor hlavního města Prahy pozval ve středu novináře na výstavu sběru starého materiálu a odpadků, která pro důležitý význam a naprostý úspěch byla právě prodloužena do 21. srpna. Za účasti zástupců ministerstva hospodářství a práce sekčního šéfa dr. Ernesta von Lavante a tajemníků Scholze a Víta poutavě vyložili smysl výstav

*i výsledek sběru odborný inspektor Pešina a inž.
Košťálek. Připomněli, že šťastná myšlenka svěřit sběr
zcela školám má znamenité výsledky.*

Jakub držel

plechovku s barvou a tvářil se důležitě, jako jeho otec, když pronajímal klientům byty a domy. Vedle něj stála Karolína a špičkou levé boty kreslila na podlahu úplně stejnou květinu, jakou on maloval tou zelenou barvou na zeď. Prohrábl si vlasy a děti se začaly smát. Kromě Michaela, který se zrovna díval z okna. Když slyšel smích, otočil se a rozřehtal se taky. Jak si prohrábl vlasy a přitom měl ruku špinavou od barvy, namaloval si do vlasů zelený pruh. První to asi vykřikl pětiletý Samuel, ale trvalo to jenom pár vteřin a slovo vodník začalo zaplňovat místnost rybami, kapradinami a hrnečky na duše. Evička se dokonce nadechla a zacpala si nos. On se začal smát taky, když mu došlo, co provedl. Aby děti pobavil, vyrobil si palcem namočeným v Jakubově pikse ještě dvě čáry na tvářích. Pak vypral štětec a snažil se vytrít z druhé plechovky zbytek červené barvy. Květina měla listy a stonek, ale zatím nekvetla. Chvíli mu z toho lezl tulipán, ale nakonec to vypadalo spíš jako vlčí mák. Ten, co vypadá jako průstřel obilného lánu. A když ho utrhnete, umře. Evička měla nafouklé tváře a pořád si držela nos. Začala červenat, až taky vypadala jako vlčí mák, a pak si nos konečně pustila a zhluboka se nadechla. Udělal štětcem poslední čáru a uklonil se. Děti začaly tleskat a tleskaly, až se z podlahy zvedl prach. Michael začal kuckat, a tak raději vyšel z domu. Posadil se na schod a díval se na slunce klesající k obzoru. Fredy Hirsch vyšel za ním, posadil se vedle něj a díval se stejným směrem. Trochu tam překážel ten ostnatý drát. Řezal slunce na plátky.

Takzvaný rodinný tábor v Auschwitz-Birkenau, březen 1944

LIDOVÉ NOVINY napsaly: *Čtenářský spolek v Brně uspořádá zítra 22. t. m. o půl 20. hod. v salonku Besedního domu večer na paměť před rokem zesnulého Karla Schulze, autora románu Kámen a bolest. Na večeru promluví o životě a díle Schulzově spisovatel Aloys Skoumal, dále budou předneseny ukázky ze Schulzovy tvorby, a to povídka ze sbírky Peníz z noclehárny, která vznikla v době Schulzova působení v Brně jako redaktora Lidových novin. Vedle toho budou přečteny ukázky ze Schulzovy korespondence a úryvky z fragmentu nedokončeného druhého dílu trilogie, jenž navazuje na knihu Kámen a bolest. Ukázky přednesou Miroslav Doležal a Vladimír Fleischer.*

Nebyl si jist,

jestli ho probudilo vlastní zachrápání, nebo hádka dvou strak na stromě proti otevřenému oknu. Pohnul hlavou na polštáři a otevřel jenom jedno oko. Dělal to tak od dětství, když se bál, že v pokoji bude drak, a konejšil dětskou mysl tím, že když se podívá jen jedním okem, hrůza bude poloviční. Přes bílý kopeček polštáře viděl záplavu světlých vlasů na Mariině polštáři a zjistil, že žádný drak v zorném poli není. Otevřel druhé oko. Záclona na okně se pohnula a vítr přinesl ze zahrady vůni trávy, píрко nějakého ptáka, asi holuba, a první závan horka, které s vycházejícím sluncem za chvíli nastane. Opatrně vstal, aby postel nezavržala, a urovnal si vyhrnutou nohavici pyžamových kalhot. Asi se mu zdálo, že jede na bicyklu. Obešel postel a přidřepil si na druhé straně tak, aby viděl Marii do spícího obličeje. Pak chvíli pozoroval, jak se jí v rytmu dechu zvedá hrudník, a měl velkou chuť chytnout její ruku ležící na hraně postele. Zavržela a on dostal strach, že ji tím pozorováním vzbudil. Vstal a odešel z ložnice do kuchyně. Ten třetí schod zase zavržal, bude muset sehnat truhláře nebo prostě někoho, kdo to opraví. V kuchyni natočil vodu do smaltované konvice a zapálil hořák. Namodralé plameny olizovaly modrou konvici. Otevřel plechovku a usmál se, Marii se zase podařilo sehnat pravou kávu. Připravil si hrnek. Věděl, že voda se ještě chvíli vařit nebude, a tak odešel do knihovny a odnesl si ke kuchyňskému stolu *Dějiny římského práva*. Vždycky když byl na skok doma, tak se k nim vracel. Straky se venku zase začaly hádat a on přemýšlel, co tím směrem hodí. Voda se začala vařit, zalil kávu v hrnku a posadil se ke stolu. Pak si vzpomněl na lesní jahody, které nasbírali včera odpoledne s Marií v horkém lese za domem, a zase se zvedl. Donesl si jahody ke stolu a položil misku vedle hrnku. Na bílém kuchyňském stole vypadala hladina kávy a červeň jahod jako obraz. Asi si sežene plátno a barvy. Otevřel *Dějiny římského práva* tam, kde včera ráno přestal. Chvíli četl a upíjel kávu. Pak se podíval z okna do slunce, které se už vyškrábalo ránem nad okraj lesa. Mhouřil oči a bylo mu příjemně. Zítra se mu vůbec nebude chtít obléknout uniformu a odjet zpět do Auschwitzu. Mysl mu vrátila do nosu ten kouř a zápach. Ale hlavně si nesmí zapomenout koupit repelent. V létě je tam spousta komárů. Vzal si jahodu a otočil stránku knihy.

Lipsko, červen 1944

RANNÍ A-ZET napsal: *Sbírání autogramů a písemných pozůstalostí slavných lidí je jedním z nejrozšířenějších koníčků. Větší část sběratelů je však lokálními patrioty a specializuje se na svůj národ. Podpisy cizích, slavných osob sbírá jen příležitostně. Pan Adolf Mrňák z Vršovic naopak sbírá písemnosti jenom proslulých lidí z ciziny, a to právě těch, o kterých se dočítá v novinách. Od roku 1934 do 1936 blahopřál tak různým státníkům*

k jejich zvolení a u příležitosti národních oslav, blahopřál letcům, kteří dobyli rekordů, vynálezčům a jiným slavným lidem, kteří z různých důvodů vzbudili právě zvědavost tisku. Svá blahopřání neb soustrastné dopisy psal jenom česky. Pak čekal na odpověď. Ve většině případů obdržel v krátkém čase poděkování za projevené přátelství s podpisem — buď slavných lidí samých, neb jejich sekretářů. Jeho sbírka je zajímavá, i když ne úplná. Ještě dnes obsahuje velký počet dopisů se vzácnými podpisy. Nejzajímavějším je jistě ručně psaný lístek slavného Inda Mahatmá Gandhiho. I ten si dal práci luštiti české blahopřání a odpověděl naň.

Opatrně se

vykloní z okna a podívá se do ulice. Pár chodců vrhá podvečerní stín a tramvaj se snaží vybrat zatačku. U zastávky se kamelot vnucuje chodcům s novinami, které stejně nebudou za pár hodin platit. Zahlédne, jak pod chodníkem proběhne krysa a zmizí v kanálové mříži. Zase si sedne k psacímu stolu a podívá se na plán města se zakreslenými značkami. Rukou z mapy smete prach a chvíli má pocit, že si namočil prsty v modré čáře Visly. Pak se zakloní v židli a dá si nohy na stůl. Cítí dva revolvery v šuplíku a ví, že je to málo. Zase vstane a naleje si z kameninového džbánu vodu do sklenice. Chvíli pozoruje zneklidněnou hladinu a pak si vodu vylije za krk. V zrcadle je vidět, jak se skvrna rozlézá po zádech, jako by dostal zásah. Nalije druhou sklenici, zase pozoruje hladinu. Pak ji přiloží k ústům a obsah sklenice si obrátí do krku. Trochu prachu a strachu to spláchne, ale ne všechno. Ze zdi se pod stropem loupe tapeta a na zácloně je několik děr. Spíš po molech než po kulkách. Ulicí projíždí tramvaj opačným směrem a před zastávkou zacinká. Kamelotovi došly noviny nebo dech a sedí na obrubníku. Vykloní se pořádně a ještě zahlédne povoz tažený koněm, jak odbočuje do vedlejší ulice. Z restaurace se vyhrne pět vojáků a jeden z nich začne zpívat nějakou německou odrhovačku. Ostatní se ho snaží umlčet, na opilost je přece jen trochu brzy. Vytrhne se jim a dovrávorá do jízdny dráhy. Černý kabriolet zastaví o jeho koleno a voják se definitivně poroučí k zemi. Kamelot se zvedne z obrubníku a zmizí v nejbližším domě. Z automobilu vystoupí důstojník a dá si ruce v bok. Ostatní vojáci zvedají opilce. Ten se snaží salutovat. Důstojník mávne rukou, nastoupí a auto se rozjede. Vojáci se začnou smát a opilec jde zase k zemi. Ale směje se taky. Další tramvaj. Muž v okně vidí vystupovat toho, na kterého čeká. Škoda že to auto nejelo rychleji, zítra mohlo být o jednoho protivníka méně, pomyslí si Tadeusz Bór-Komorowski a podívá se od tramvaje nahoru k bytu. Když vidí siluetu v okně, přiloží dva prsty ke štítku čepice a přidá do kroku.

Varšava, 31. července 1944 v podvečer

LIDOVÉ NOVINY napsaly: *Na zemědělském projevu poukázal generální zmocněnec pro pracovní nasazení župní vedoucí Sauckel na to, že pro udržení bojové a pracovní síly je rozhodné úspěšné sklizení úrody. Ohlásil, že nezávisle na dobrovolném zesílení pracovního nasazení prosadí v případě potřeby zákonnými opatřeními mimo rámec dosavadních ustanovení nutné totální válečné nasazení na venkově.*

Snažila se

zaslechnout šplouchání vody z kanálu, ale slyšela jen pravidelné otcovo chrápání z vedlejší místnosti. Vůbec nechápala, kdy a jak matka spí. Pozorovala přes peřinu svoje nohy, tedy spíš je tušila ve tmě. Pohnula chodidly, a když se jedno dotklo druhého a zašimralo to, ujistilo ji to, že tam obě nohy jsou. Odhrnula peřinu a ta se ve tmě zatvářila jako obrovský černý mrak. Nebyla si jistá, jestli se takhle nemračila už předtím kvůli otcovu chrápání, nebo jestli se ta neforemná hromada peří nebo čeho začala mračit až na ni. Vyplázla na to jazyk, i když to pořádně neviděla, a posadila se na posteli. Otcovo chrápání začal rytmicky doplňovat kostelní zvon, celkem jim to ladilo. Spustila nohy na zem a chlad podlahy ji kousl do bříšek prstů a do pat. A to bylo venku léto, alespoň podle kalendáře. Zachvěla se jí ramena a poslepu se vydala ke koupelně. Nahmatala kliku, jejíž mosazný lesk jen tušila, a udělala krok k umyvadlu. Rukou zavřela dveře a otočila vypínačem. Když se uviděla v zrcadle, začala se smát, jak byla rozcuchaná. Hrábla si do vlasů, ale moc to nepomohlo. Otcovo chrápání bylo slyšet i přes dvoje dveře. Natočila do sklenice, ze které předtím vyndala zubní kartáčky, vodu a napila se. Pak do zbytku vody strčila ukazovák a rychlým otáčením prstu vytvořila hluboký vír. Bavila se takhle s vodou asi od deseti let. Ze začátku měla trochu strach, že do toho víru spadne a utopí se, ale teď už strach nemá. Pak si olízla prst a dopila zbytek vody. Vrátila kartáčky zpátky do sklenice a dala je hezky k sobě. Jsou přece z jedné rodiny. Tátův kartáček položila tak, aby mohl líbat mámin kartáček. Chrápání ustalo. Zhasla, pohládila mosaz kliky a po paměti došla k posteli. Těm kartáčkům to udělá zítra zase tak. Ať mají radost. A zapíše si to do deníku. Na kostele odbilo půl, jenže zapomněla, kolik úderů předtím hodiny věnovaly celé. Prostě je noc a někdy bude ráno. Anne Franková si lehla, natáhla si peřinu až pod bradu a čekala, až bude zvon na věži bít tři čtvrtě. A pak celou.

Amsterdam, noc na 4. srpna 1944

ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ napsala: *Syrské úřady objevily rozsáhlé židovské čachry s pozemky, kterými Židé chtěli obejít zákaz koupě pozemků. Jedné sionistické maskované organizaci pro nákup pozemků se podařilo dostat do rukou obrovské plochy půdy u Dželinu, která patřila náboženským nadacím WAKF. Předhistorie tohoto židovského čachru sahá až do r. 1930. Jak se proslychá, zamýšlí syrská vláda vyhlásit neplatnost těchto vlastnických převodů, uskutečněných podvodem.*

Úvozová cesta

byla rozmáčená deštěm. Bláto pokrývalo zem, stromy, zbytky zákopů a snad i nebe. Kulky deště padaly z oblohy a chvílemi nebylo úplně jasné, jestli jich není méně než kulek z pušek, samopalů a kulometů. Přešel kmen stromu a na druhé straně se zabořil do bláta tak, že mu zateklo do holínek. Voda bubnovala do přilby. Zvedl ruku a vojáci za ním se zastavili. Všichni se skrčili a snažili se slyšet něco jiného než šed' a hněd' deště a bahna. Někde na konci lesa bude kulometné hnízdo a za ním zakopané dělo. Už zlikvidovalo tři tanky. Zase se zvedli a šli úvozem dál. Ten se pomalu otevíral do lesa, a tak přestávali být krytí. Kromě bahna a lesa tu bylo ještě něco. Už tady v horách bojovali tři týdny a skoro nepostoupili. Naposledy se pořádně umyli a najedli v posledním městě, které dobyli. Jmenovalo se Dukla. Blátivou oblohou proletěla světlice. Všichni se zase stali součástí lesa. Pak svit zeslábl a kulomet začal plivat záblesky a smrt napravo od nich, naštěstí jiným směrem. Dimitrij věděl, že tamtudy postupuje jednotka Čechoslováků. Už na šedém pozadí nebe zřetelně viděli šedé siluety vojáků u kulometu. Byli tak zaujati svým cílem, že ani nestačili otočit hlavu, když vybuchly první granáty. Dimitrij a jeho muži zasypali kulometné hnízdo kulkami. Pořád pršelo, už asi nikdy nepřestane. Skočili do okopu s kulometem a Vasilij ještě vrazil do jednoho z Němců bajonet. Asi pro jistotu. Konečně jiné barvy než šedá a hnědá. Fjodor otočil kulomet a začal střílet na postavení děla. Ostatní stříleli ze samopalů a postupovali k dalšímu okopu. Pak objevili spojovací zákop a dostali se tou krysí chodbou až k dělu. Vasilij dostal přímý zásah do obličeje, Michail těsně před okopem šlápl na minu. Pak ho seberou do plachty. Jeden z Němců zkusil zvednout ruce, ale nepomohlo to. Z druhé strany přibíhali Čechoslováci a vyčistili poslední zákop. Pořád pršelo. Seděli na zemi okolo děla a kouřili cigarety, někteří německé, někteří papirosy. Dým se proplétal deštěm a snažil se dosáhnout na nebe. Dimitrij se snažil spočítat mrtvolky na obou stranách, ale pak toho nechal. Jen se usmál, protože ho napadlo, že tady je snad víc mrtvých, než kolik jich bylo v Katyni.

Dukla, Karpaty, říjen 1944

Časopis VLÁDNÍ VOJSKO napsal: Situace na východním bojišti nasvědčuje, že se sovětskému vedení nezdařil původní úmysl rozbít německou frontu a zničit část německých východních armád, k čemuž se před dvěma měsíci zasadilo na 200 divisií, 4–5000 pancéřových vozů a silné letectvo. Německé armády byly sice nuceny vydat značnou část obsazeného území, ale jejich fronta se znovu ustálila a splynula v souvislé obranné postavení, o něž se lámou sovětské pokusy o průlom.

Posadil se

na posteli a deku si hodil přes ramena. Z malých kamínek v rohu místnosti šlo ještě trochu tepla, ale oknem s jednou chybějící tabulkou, zakrytou jenom kusem pytle od cementu, a škvírou pode dveřmi sem lezl mráz. Rozklepané lednové slunce venku olízlo střechy baráků a asi se na chvíli jazykem přilepilo k jedné z nich. Zvenku bylo slyšet kroky mrazu, jak pochoduje mezi baráky, k bráně a zase zpátky. Sáhl pod postel a z jedné boty vytáhl malou plechovou krabičku, tak otřískanou, že nebylo poznat, zda původně ukrývala pastilky proti kašli nebo pomerančové bonbony. Teď ukrývala trochu tabáku, smíchaného bůhví s čím, asi s drcenými listy nějakého stromu. Z kapsy vyndal kousek papíru a přetrhl ho na dva ještě menší. Zvuk trhaného papíru ho vrátil do snu. Zdálo se mu, že je doma nemocný, je mu asi sedm let. Matka mu předčítá z knihy. Ve snu ho napadlo, že to mohl být Mannův *Kouzelný vrch*, pak to chvíli bylo Sienkiewiczovo *Quo vadis*. Obojí je ale blbost, protože v té době mu matka četla maximálně Karla Maye. Když odešla od lůžka, aby mu uvařila lipový čaj, začal trhat stránky knihy položené na nočním stolku. Z jednoho kousku si ubalil cigaretu a v posteli si zapálil. Dusivý kašel, který následoval okamžitě po prvním vdechnutí, jednak přivolal matku z kuchyně, jednak ukončil sen. Cigaretu, pokud se tomu tak dalo říkat, byla ubalená. Otevřel kamna a od žhavých uhlíků zapálil dlouhou třísku, od ní ten kus papíru se špatným tabákem. Včera byl dobrý den. Nakládali do vagonů další evakuační transport. U dveří dobytčáku se mu zdálo, že jeden z vězňů nastupuje pomalu, tak ho přetáhl klackem. Špatně odhadl výšku úderu, a tak ho místo zadku vzal přes nohy. Místo aby ho rána odhodila k ostatním do vagonu, zlomil se v kolenu a vypadl zpátky na rampu. Podle toho zvuku mu prasklo několik kostí, asi i lebka. V každém případě bylo po něm. Esesák stojící o tři vagony dál se jenom podíval přes ohrnutý límec uniformy. Ani nezměnil výraz, ani se nepohnul. Bylo mu to jedno. Sehnul se k mrtvému, vzal ho za límec a odtáhl na hromadu. Stačil mu prohledat kapsy a našel kus chleba a tuhle krabičku s tabákem. Dokouřil a zbytek hodil do kamen. Uvázal si kolem krku kus hadru, který byl kdysi nejspíš dětskými kalhotami, na hlavu si narazil čepici, papír z okna si dal do levé děravé boty. Pak sáhl za postel pro klacek a vyrazil k rampě. Auschwitz-Birkenau se evakuuje. Počítá s tím, že až vypraví pár dalších transportů, zastřelí i všechny kápa.

Koncentrační tábor Auschwitz-Birkenau, prosinec 1944

VĚSTNÍK ČESKOMORAVSKÉHO FILMOVÉHO
ÚSTŘEDÍ napsal: *Od pátku 29. prosince je v Praze
uváděn jeden německý film, UFA-film rež. Heinze
Rühmanna „ANDĚL PRO ŠTESTÍ“ s Hansem
Söhnkerem, Herthou Feiler a Hansem Nielsenem
v kinech Passage a Viktoria.*

Jak se ji

matka snažila nacpat do plavek, chvílemi měla i nohy ve vzduchu. Schválně s nimi začala plácet, ale rozkmitala tak celé tělo a vypadla matce z rukou s plavkami nataženými sotva přes břicho. Chvíli se válela v písku a smála se, ale když jí došlo, že matka se nesměje, zvážněla a nechala se doobléknout. Těšila se do vody, ale nebyla si jistá, jestli nemá nejdříve sníst to husí stehno, které vyčuhovalo z piknikového koše. Nakonec si sedla na deku, chvíli počítala ty modré a bílé kostičky a připadalo jí, že těch bílých je víc. Ale to je přece nesmysl. Nakonec sáhla po stehně a zakousla se do husy. Matka odzátkovala láhev s limonádou a nalila červenou tekutinu do dvou sklenic. Pak se rozhlédla a nalila i třetí sklenici bratrovi. Nejspíš bude za nejbližší dunou stavět hrad, jeho bojová píseň byla slyšet, vítr přinášel útržky slov mezi zrnky písku. Napila se limonády, ještě jednou kousla do mrtvé husy, vstala a bosou nohou prohrábla písek vedle deky. Pak udělala pár kroků a pohladila vysokou trávu, která se snažila vyhnout větru. Stoupla si na špičky a přes dunu uviděla moře. Rozběhla se a zastavila až mezi prvními vlnami, které se snažily nabarvit písek na šedivo. Jenže pokaždé když vlna odešla zpátky do moře za svými sestrami, písek zase úplně klidně zežloutl. Udělala pár kroků a měla vlny po kolena. Dřepla si a ponořila ruce. Přišla větší vlna a cákla jí slanou vodu do obličeje. Vítr přinesl rackovo zaskřehotání a bratrovu píseň. Ve vodě plaval kus dřeva. Postavila se, zase udělala pár kroků a měla vodu po břicho. Přes slunce se převalil mrak. Zavřela oči. Najednou jí začala být zima. Sáhla si na rty, byly úplně studené. Pak oči otevřela a vzpomínka byla pryč. Moře bylo studené, šedivé a plné trosek. Matka se už asi utopila a bratrova bojová píseň už taky nebyla slyšet. Cítila, jak ji mokré oblečení táhne ke dnu. K dunám je to moc daleko.

Baltské moře, 30. ledna 1945

LIDOVÉ NOVINY napsaly: *Jak oznamuje Slovenská tisková kancelář, ženy v zemplinském území si podle výpovědi spolehlivých uprchlíků zoufají, protože bolševici odňali matkám děti a odvlékli je na neznámé místo v Sovětském svazu. Kromě toho byli zajímáni všichni muži ve věku od 16 do 60 let a dopraveni do vojenského tábora, kde jsou cvičeni pro službu na frontě.*

Kurt otřel

dlaní prach ze zdi a došlo mu, že neleží před domem, ale tam, kde před zásahem bomby nejspíš byla kuchyň. Na zbytku zdi vydržela malba, a dokonce vzor malířského válečku, připomínající letící vlaštovku. Vzpomněl si na dům nedaleko Breslau, kde bydlel s matkou a sestrami. V kuchyni v přízemí to vždycky vonělo kávou, cukrem a těstem. Matka často a ráda pekla. Koláčky, dorty a další sladkosti. Nejraději měl, když jí mohl nést z trhu košík s papírovými sáčky. V každém sáčku bylo jiné koření. Skořice, zázvor, fenykl. Někdy to z kuchyně tak vonělo, že se lidé zastavovali před cukrárnou v přízemí, ještě než matka otevřela. Jenom neměl rád, když musel po pečení mýt všechno to nádobí. Nad kuchyní a nad obchodem bydleli. Měl svůj pokoj, ze kterého viděl do zahrady, na třešeň s velkými rudými plody a na dva včelí úly na konci zahrady. Včely rád neměl, a když se matka oblékla do pevné bundy a kukly, raději se ztratil na konec ulice. Vlastně to místo, kde teď ležel, vypadalo podobně jako jejich dům. Ale cukrárna tu asi nebyla, vlastně tu nebyl ani dům, ani ulice. Nebyla tu ani matka a sestry, ty odešly před pár dny. Zůstaly jen hromady cihel a trámů. A jámy, na jejichž dně se držela voda. Vedle něj ležely v hlíně dva žlutě natřené panzerfausty a pět granátů. O dva metry dál ležel Friedrich, vybavený jedním panzerfaustem a puškou s několika náboji. Na pahýlu stromu za Friedrichem seděla straka a dívala se na ně. Pak prudce vzlétla, vyplašil ji asi zvuk motoru. Blížilo se to. Ukazovákem přejel po rouře panzerfaustu nahoru a dolů. Nebyl to tank, byl to motocykl. Zastavil před jejich úkrytem a muž ze sajdkáry na ně něco křičel. Musel to třikrát zopakovat, než mu porozuměli. Ruské tanky jsou ve vedlejší vesnici. Pak motocykl odjel. Kurtovi se roztrásl ruce, a tak je rychle schoval do kapes maskovacích kalhot. Něco v těch kapsách nahmatal a pak mu došlo co. Chvějícíma se rukama vyndával vedle granátů jednu dortovou svíčku za druhou. Z jeho narozeninového dortu, tedy spíš placky ze zbytku zásob. Z posledního dortu, který matka v cukrárně upekla. Druhý den musela ona i sestry odejít. Bylo to teprve před měsícem, ale Kurt má pocit, že je sám odjakživa, že se mu to všechno jenom zdálo. Nakonec vyndal všech třináct svíček. Tanky už byly slyšet.

Kdesi v Prusku, konec ledna 1945

NÁRODNÍ POLITIKA napsala: Německá lidobrana, i když její oddíly byly improvisovány, je přece dostatečně vyzbrojena a vycvičena. Völkischer Beobachter konstatuje, že prapory lidobrany ve východních pohraničních župách byly dokonale vycvičeny a vyzbrojeny. Z vnitřních německých žup proudí nyní na východ jednotky lidobrany, rovněž dobře vycvičené a vyzbrojené. V této souvislosti si zaslouží pozornosti konstatování německého

válečného zpravodaje o nasazení jednoho praporu lidobran v bojové oblasti u Královce. Prapor průběhem bojů vykonal pochod téměř 70 km.

Probudilo ho

vlastní zachránění a úplně suchý jazyk, přilepený zbytky kořalky k patru. Vymotal se z dlouhého nádražáckého kabátu a dokulhal ke kbelíku s vodou, ve které se ještě před týdnem chladily láhve s pivem. Už mu zbyla jen kořalka, pivo žádné. Ze stolu sebral hrnek s nápisem *Willkommen in Falkenau* a směřícím se děvčetem. Utopil děvče ve studené vodě a pak si obsah hrnku nalil do krku. Voda nebyla vůbec dobrá. Položil hrnek na stůl a spravil si chuť hltem kořalky. Pak vyšel na peron, rozepnul si kalhoty a vymočil se na první kolej. Připadal si stejně jako to nádraží. Úplně k ničemu. O dva kilometry dál byla trať směrem k městu rozbombardovaná. Nádraží bylo nad městečkem a nikdo neměl důvod sem chodit. Kurt zase neměl důvod chodit do městečka. V chalupě nezatopil, co umřela žena, a raději zůstal na nádraží. Hospoda před měsícem zavřela. Ještě že mu Herbert pomohl s tou bednou kořalky. Zvedl hlavu, ale nebylo je vidět. Jen když bylo hezky, ale dneska ne, dneska bylo jen slyšet. Hučení letadel bombardovacích svazů. Naposledy byl v městečku, když pro něj přišel starostův syn. Prý všichni muži. Na náměstí. Ona to byla spíš náves. Stál tam vojenský nákladník a voják, který by mohl být jeho otec, rozdál pěti starcům, starostovi, Karlovi, co měl jen jednu ruku, protože tu druhou nechal na Piavě, a osmi klukům pušky, každému deset nábojů a pásku, na které bylo napsáno *Volkssturm*. Kluci si pásky nadšeně natáhli, on ji strčil do kapsy kabátu. Voják jim ukázal, jak se s puškou zachází, a pak odjel nákladníkem. Puška se válela na stole v kanceláři, vedle vyhaslého telegrafu, ušmudlaného kapesníku a okoralého krajíce chleba. Dostal hlad, ale nejdřív se pro jistotu napil kořalky. Namočil chleba v kbelíku a zkusil ho žvýkat. Šlo to. Pak si vzpomněl, že v hrnci má ještě uvařené brambory. Nedošlo mu ale, že je uvařil už před čtyřmi dny. Nějak mu ta historie splývá. Sáhł do hrnce, vytáhl bramboru a zakousl se. Byla asi plesnivá nebo co, v šeru kanceláře na ni pořádně neviděl. Zvedl se mu žaludek a vyplivl nechutnou hmotu zpátky do hrnce. Rychle se napil kořalky. Pak hrnec vzal a zase vyšel na peron. Obsah vyklopil na zem, a když brambory v ranním světle uviděl, málem se pozvracel znovu. Poslední slepice, co s ním na nádraží bydlela, okolo hromádky prošla a otočila se k němu se štitivým pohledem. Hučení. Ale to nejsou bombardéry. Jede sem vlak. Zahodil hrnec, rychle se vrátil do kanceláře a nasoukal se do kabátu. V kapse cítil tu pásku a nevěděl, jestli si ji má natáhnout, jestli si má vzít pušku. Ani telegraf se neozval a najednou vlak. Lokomotiva už byla vidět z okna kanceláře. Nasadil si čepici a vyšel na peron. Brždění vlaku, lokomotiva a asi třicet vagonů pro dobytek. Jeden vagon osobní, s vojáky. Vlak zastavil a vojáci vystoupili. Jejich velitel, SS se širokou tváří, ho lánanou měkkou němčinou a jakýmsi jiným jazykem zahnal do kanceláře. Jeho pistole byla výmluvnější než to, co říkal. Sledoval je tedy oknem. Vojáci postupně otevřeli všechny vagony pro dobytek a začali z nich vyhánět lidi. Tedy spíš zbytky lidí. Pruhované hadry, pytle jako oblečení, holé hlavy se strupy a obličej s modřinami. Vojáci je mlátili pažbami pušek a klacky. Tři muži s holými hlavami se vrhli na tu hromádku brambor. Tedy to, co zbylo z mužů, se vrhlo na to, co zbylo z brambor. Velitel se otočil a všechny

tři zastřelil. Viděl to jen přes ušmudlané okno, ale stejně sáhl po láhvi. Průvod beznaděje opouštěl nádraží. Poslední voják kopal poslední vězně. Na nebi hučely bombardéry. Vůbec nevěděl, co bude dělat. Napil se kořalky.

Krušné hory, březen 1945

LIDOVÉ NOVINY napsaly: *Dnes je čtvrtek, zítra pátek a v neděli už končí sběr Národ svým dělníkům. Máte nejvyšší čas přispět na tuto sbírku. Každý kousek šatstva i prádla, každý pár obuvi bude vítán. Neodkládejte!*

Bicykl četníka

Hoška poskakoval po kamenech na cestě a vydával u toho zvuky týraného psa. Pasekář Kubík chvíli přemýšlel, proč s sebou Hošek vlastně ten vehikl táhne. Stejně se dalo jet z četnické stanice jen kousek po státní silnici, ale jak zahruli za mostkem do kopců, četník musel sesednout a kromě pušky, dalekohledu a brašny vláčet ještě to vrzající monstrum. Kubík byl přesvědčený, že je to úplně to samé kolo, na kterém je Hošek dávno před válkou honil jako kluky. Vzpomínka na propocená záda košile a na obecní hrušky, nacpané za košilí na břicho, na vosy, které z nich vylezly a v šeru košile ho bodaly do břicha. Na úprk před Hoškem, tehdy ještě mladým a rychlým četníkem na zkoušku. Dneska vedle něj funí tak, že na paseky snad ani nedojdou. Možná začne pršet. Na strážnici dostal hrnek melty a Hošek si zapisoval každé jeho slovo. Pero na papíře skřípalo skoro jako teď ten bicykl. Kubík se snažil vyprávět všechno, co se během posledních tří dnů seběhlo, ale pořád se mu do toho pletly jednotlivé obrazy a trhaly děj na cáry zlého snu. Dveře do chlěva a v nich čtyři chlapi. Tři pušky a jeden samopal. Marie nesoucí lavor horké vody, aby se mohli oholit. Ten nejvyšší, v placaté čepici s hvězdičkou, se holí vlastní břitvou, kterou pak krájí šrůtek slaniny. Druhý, malý a podsaditý, se snaží bajonetem vypáčit skobu z futra. Když se mu to konečně povede, začne se smát a zpívat táhlou ruskou písničku. Třetí, asi velitel, který dá druhému facku, když se snaží chytit Marii za ruku. Čtvrtý píská na prázdnou nábojnici a učí to i malého Josefa, kterého si posadí na stehna ve vojenských rajtkách. Na chvíli ho ze vzpomínek na uplynulé dny vytrhne vrzání týraného kola. Dojde mu, že měl vlastně celou tu dobu strach. Že něco udělají Marii a Josefovi. Ale jejich velitel je držel zkrátka. Jenom druhý den, když první, ten vysoký, našel v komoře demižon kořalky, jim povolil pít a pil s nimi. Vypadalo to, že se snaží opít válku. Ten malý, který jediný mluvil rusky, se vyrvanou skobou šťoural v zubech a po každé sklence kořalky se hlasitě zasmál. Vůbec se často hlasitě smál. Chvíli to vypadalo, že si vezmou zbytek špeku, bochníky chleba a pytlík soli a odejdou zase do hor. Pak se ukázalo, že chtějí sele. Do řídítek pleskly první kapky deště, ale bicykl sténal dál. Ten čtvrtý chtěl sele zastřelit samopalem, ale nakonec ho ten třetí podržel nožem. Musel snad být před válkou řezník, protože ještě teplé zvíře naporcoval tak zručně, že by to Kubík nedokázal. Druhý si namočil obě dlaně do krve, ze které se ještě kouřilo, a snažil se postrašit Josefa. Ten se schoval za matku a druhý se zase hlasitě smál. Kubík jim donesl staré hadry a ruksak po pradědovi. Doufal, že si maso zabalí a konečně z pasek vypadnou. Velitel hodil špačka cigarety do krvavé louže na dvoře, zasyčelo to jako peklo. Teprve teď Kubíkovi došlo, že bude muset tu porážku hlásit. Jinak by mohl skončit v koncentráku, a co tady v kopcích Marie sama s Josefem? Všichni čtyři se spakovali i s masem a špekem a Rus zkusil zarazit skobu tam, odkud ji před třemi dny vypáčil. Nebylo úplně jasné, jestli má na dlani krev ze selete, nebo svoji. Velitel ho důrazně upozornil, že nesmí nic hlásit. Jenže to sele, jenže zabíjačka. Vyrazil na četnickou stanici půl hodiny po jejich odchodu. Bicykl nařikal i za deště. Prošli úvozem a paseka se před nimi začala otevírat.

Stavení hořelo, ani déšť nepomáhal. Došlo mu, že pro četníka vyrazil moc brzo.

Valašsko, březen 1945

LIDOVÉ NOVINY napsaly: *I ty nejmenší děti, hned jak začnou natahovat ručky, sáhnou radostně po hračce, k jejímuž zhotovení vám dnes podáme návrh. Jsou to figurky, velmi jednoduché a u dětí oblíbené. Zhotovují se jednoduchým způsobem. Ušijete sypek oválného tvaru a vyplníte jej peřím, vatou, cupaninou nebo odstřížky. Můžete použít i vaty dřevěné nebo hoblovaček — figurka bude pevnější. Do polštářku všijete krabičku s fazolemi nebo kamínky, aby figurka hrkala. To je základ. Potom zhotovíte cíšku. Musí být asi o půl cm menší než polštářek. Na ni aplikací z barevné plsti nebo barevnými vlnami velmi jednoduše naznačíte hlavu a tělíčko panáčka, panenky, kuřete nebo kočičky tak, jak vám to napadne a jaký máte materiál. Kočce ocásek, kuřeti zobáček z papíru potaženého plátnem, panence mašle a panáčkově knoflíky dodají živosti. Cíšek ušijete několik, aby se daly prát a střídat. Získáte hračku, s níž se dítě neporaní a kterou ani nerozbije — nanejvýše se na ní vyspí nebo ji ocucá.*

Sbírala

spadaná jablka, která tu nechala přes zimu, a levou rukou odháněla mouchy. Některá jablka kvetla plísni a vypadala jako kousky háčkované dečky na jídelním stole. Na stole, kde na jablka čeká mísa. Pobrukovala si starou písničku, co zpíval táta, než padl v Haliči za císaře pána. V dřevěném kufru, který se místo táty vrátil ze zákopů, schovává ořechy z velkého stromu za domem. Pes začal štěkat a ona otočila hlavu k cestě. Ten zástup byl zvláště šedivý, šedivý jako ticho soumraku. Někteří šli bosí, někteří zvedali prach cesty dřeváky, a pár jich mělo dokonce boty. Vepředu šel voják s pistolí v ruce a podél zástupu několik starších mužů s puškami. Neměli uniformy, jen pásku s nápisem *Volkssturm* na rukávech sak a kabátů. Třetí z mužů byl Kurt z vedlejší vesnice. Tváře davu měly oči tak hluboko, že vypadaly jako rány. Vyhaslé sopky strachu. Vzpomněla si na zástupy zavržených na rytinách v *Malém katechismu*, který dostala od maminky. Šla blíž k plotu, nicota davu ji přitahovala do víru neštěstí. Opřela košík s jablky o hranu plotu. Všechny ty oči, co vypadaly jako rány, se opřely do košíku s jablky. Vzala jedno jablko a natáhla ruku přes plot. Dav se zavlnil a narazil do mužů s puškami. Voják s pistolí se otočil a plivl na zem. Jablka se rychle schovala do kostnatých rukou a zástup zase začal zvedat prach cesty. Kurt se na ni podíval a pokrčil rameny. Možná se jí to jen zdálo. Na konci zástupu několik stínů táhlo a tlačilo vůz. Nebylo vůbec poznat, jestli těla na voze jsou mrtvá, nebo živá. Jeden obličej z vozu na ni usilovně mrkal, ale pak jí došlo, že je to jen tanec much v očních důlcích. Vrátila se do domu, košík položila v předsíni na zem. Najednou měla pocit, že má stejně prázdné oči jako ten zástup. Vzala ze stolu prachovku a začala otírat nábytek. Třásly se jí ruce. Pak otřela fotografii manžela, který se nikdy nevrátí od Stalingradu. Nevrátí se ani jeho kufr. Pak se rozplakala a dívala se do zrcadla na svoje oči. Prázdné.

Bavorsko-české pomezí, duben 1945

NEDĚLNÍ ČESKÉ SLOVO napsalo: *Kruhová duha kolem slunce. V jižních Čechách bylo možno v pondělí pozorovat zajímavý a nezvyklý úkaz na obloze. Kolem Slunce jasně zářil velký duhový kruh. Duha byla jasně zbarvená a byla viditelná asi 12 minut právě před polednem. Podobný úkaz se objevil již před týdnem.*

Nebyla si jistá,

jestli ji ze sna probudilo svítání, nebo cizí muž. Trhnutím se posadila na posteli a ze stehna smetla tu snovou ruku. Ještě cítila její vlhké teplo. Začínalo jí docházet, že je ráno, že za okny statku svítá, že Hans je pryč déle, než slíbil. Zvedla se z postele, došla do síně a ze škopku nabrala do dlaní vodu. Stékala jí po obličeji, po krku a pak po těle. Včera před polednem přišel Konrad z vedlejší vesnice a chvíli se bavil s Hansem. Ten si potom vzal pušku, kterou vyfasoval před dvěma týdny, starý zimník si opásal vojenským opaskem se sumkami a na rukáv si natáhl pásku. Stačila mu ukrojit kus špeku a pořádný krajíc chleba. Když si všimla, jak Konrad na jídlo kouká, ukrojila i jemu, ale menší. Hans si dal jídlo do vojenského chlebníku a Konrad si ho zastrčil za starou koženou bundu. Pásku měl taky. Oba muži ji ujistili, že do noci budou doma. Nebyli. Stála u okna, odkud bylo nejlépe vidět na cestu do vedlejší vsi, po které odešli. Nad ránem usnula. Pořád nejsou doma. Ani Hans, ani Konrad. Oblékla se a dala zvířatům. Pak vyšla do sadu. Za chvíli začnou stromy obrážet listím. Pohládila jabloň a zase se otočila k cestě. Nikdo. Snědla zbytek chleba a vyšetřila ještě malý kousek špeku. Zase vyhlédla na cestu. Nikde nikdo. Chvíli ve dřevníku štípala dřevo, ale pořád myslela na Hanse. Už měl být přece dávno zpátky. Zasekla ostrí do špalku, v sednici si přes ramena hodila vlňák a vyrazila po cestě, na kterou pořád vyhlížela. Za statkem se cesta zvedala do lesa. Šla tudy tisíckrát, ale nikdy ne tak naléhavě. Občas jí pod botou zachrastil kamínek, pak se zastavila a jeden zvedla. Křemen s bílou žílou. Dala si ho do kapsy a stoupala dál do kopce. Po stoupání se cesta přitulila ke svahu a stáčela se dolů k pasekám a další vesnici. Ze zatáčky vyšel Konrad, pušku měl přes rameno a v ruce držel klacek. Za ním se pohyboval zástup žen. Byly oblečené v hadrech a každá druhá měla na oholené hlavě strupy nebo co to bylo. Některé šly bosé. Podél zástupu se motal jeden voják a jeden kluk v krátkých kalhotách Hitlerjugend. Na krku se mu houpal samopal. Na konci se zástup rozdrolil a jedna z žen upadla na cestu. Konečně uviděla Hanse. Zvedl těžký klacek a několikrát praštil ženu do hlavy. Páska Volkssturmu kreslila do vzduchu červené čáry. Otočila se a zahrnula do lesa. Už se o něj nikdy bát nebude.

Šumava, duben 1945

Státní prezident Dr. Emil Hácha zaslal Vůdci Adolfu Hitlerovi u příležitosti jeho 56. narozenin blahopřejný telegram: *Spolu s vládou Protektorátu vzpomínám Vašich zítřejších narozenin a prosím Vás, abyste přijal naše nejsrdečnější blahopřání. Přejeme Vám, aby velké starosti, které dnes na Vás spočívají, brzy pominuly a aby bezmezná strasti a oběti, jež jste vzal na sebe za národ a Říši, nezůstaly bez odměny přes všechny*

*nesnáze, které se proti tomu kupí. Vaší síle
a prozíravosti se podaří proklestiti všemi
překážkami cestu vedoucí ke konečnému úspěchu,
a zajistiti tak i našim zemím šťastnou budoucnost.*

Kulometná

dávka poslala kromě zvuku do sklepního okénka prach a vůni cihel. Přikrčila se a doufala, že už to všechno skončí. Doufala takhle už třetí den, a venku se pořád střílelo. Občas se ozvalo skřípání a okolo okénka rozvázně projela kola tanku. Domek se pak celý trásl a ona měla strach, že jí zasypou věci, které měla ráda. Z bytu si do sklepa vzala jen deku, prádlo a vodu ve dvou velkých konvích. Pomalu jí docházela. Taky si vzala křížek, který si ve sklepě pověsila na zeď a ke kterému se modlila. Druhý den si uvědomila, že ho pověsila na skobu, kam si otec, když ještě žil, věšel svoje staré sako, ve kterém chodil na vinici. Neodolala a k tomu místu čichla. Asi se jí to zdálo, ale měla pocit, že cítí hrozny. Venku se ozvalo několik detonací a prach jí pokryl vlasy i obličej. Namočila lem zástěry v konvici, ve které už stejně bylo jen na dně, a otřela si obličej. Zrcadlo si s sebou nevezala, viděla se jen v hladině vody v konvi. Ještě jedna detonace a další okrový oblak prachu. Pak zase skřípění pásů. Ale zároveň hlasy. Spousta nohou v okénku, žádné vojenské holínky. Otřela si obličej ještě jednou, odsunula stůl ode dveří sklepa a vyšla po schodech nahoru. V chodbě jí došlo, že je po všem, a pohládila obrázek s Pannou Marií. Venku se někdo smál. Když otevřela dveře domku, viděla zaprášené tanky a nákladáky a na nich vojáky. Každý se jim snažil podat něco k jídlu nebo pití, a kdo neměl ani jídlo, ani pití, házel na ně kytky. Vojáci se smáli, podávali lidem ruce a jeden, sedící na věži tanku, hrál na tahací harmoniku. Usmála se, ale pak se podívala pod schody domku. Aby se dostala k radostnému davu, musela překročit mrtvého koně, kterého nejspíš poslala do prachu ta poslední dávka. Málem přes něj upadla. Utrhla z keře květy a taky je hodila do nákladáku. Jeden z vojáků na ni zamával prázdnou láhví. Nechala si jednu květinu v ruce a vyrazila přes náměstí ke kostelu. Proplétala se mezi prachem cesty a prachem z tanků, až se rozkašlala a musela si promnout oči. Začaly si zvykat na svobodu, na to, že je konec. Před kostelem obešla vrata vyražená výbuchem. Opatrně nakoukla do chrámu, oči si přivykly na přítmí a zjistily, že uvnitř nikdo není. Dvě okna byla rozbitá střelbou a v kropence místo svěcené vody tři prázdné nábojnice. Lavice byly odsunuté ke stěně a pokousané stopami po střelách. Pokřižovala se a došla k oltáři. Cestou si nevšimla svícnu ležícího na zemi a nakopla ho. Ten zvuk byl hlasitější než pásy tanků. Pak položila květinu na oltář, poklekla a začala se modlit. Děkovala za život. Pak se otočila po zvuku kroků. Vojáci už byli uprostřed chrámu. Jeden si položil samopal na lavici, druhý měl v každé ruce láhev vína, obě z poloviny prázdné. Třetí došel až k ní a pohládil ji po vlasech. Pak položil na zem láhev s okurkami. Nevěděla, jestli ten kyselý strach vane z láhve, nebo z jeho uniformy. Začal si rozepínat kalhoty a pořád ji hladil po hlavě.

Postup jednotek Rudé armády jižní Moravou, duben 1945

Nakladatelství L. MAZÁČ inzeruje: *Miloš Kosina:*

Tváře v přítmí

Nový detektivní román Kosinův je postaven na triku, který asi již zná hodně čtenářů z francouzského detektivního filmu Vrah bydlí v čísle 21. Stejně jako tam, používají i zde tři spolupracující zločinci téže masky, aby se vzájemně kryli. Tato záludná zápletka je podložena záhadným a důmyslně zkonstruovaným dějem. Sběrateli starých šperků je uloupeno mnoho vzácných šperků, mezi jiným i sběratelský unikát, zlatý prsten královny Marie Antoinetty. Zločinci vybudovali na sběratelské vášni důmyslný plán: uloupili pravý prsten, zhotovili několik stovek skvělých napodobenin a vrhli je na světový černý trh starých šperků. Sběratelé napodobeniny kupují a zločinci bohatnou, ale nakonec, jako v každé pořádné detektivce, rozřeší dobromyslný detektiv Bludička záhadu tří zločinců, používajících společné masky Jindřicha Pátka, takže zločinci putují, pokud se dožijí konce románu, do vězení a komisař Bludička odchází domů ke svátečnímu obědu.

Frank si v laboru

opláchl britvu a otřel obličej do trička. Studenou vodu vylil pod pás halftracku a oblékl si košili. Úplně špinavou, jinou už neměl. Johnny stál v oběžném kruhu kulometu a otáčel s ním sem tam. Smál se u toho jako malej. Pak slezl dolů a sedl si na svoje místo řidiče. Pohladil fotku Dorothy, kterou měl přilepenou na dveřích. Snad na něj čeká. Čeká, nicméně děvče by to chtělo. Minulé dva týdny je hnali krajinou, kde mezi kopci byla sem tam vesnice o pár domech, sem tam samota. Lidé na samotách byli většinou staří a mluvili německy. Paul tedy pořád zíral do mapy a tvrdil, že už brzy budou v Čechách, odkud pocházel jeho praděda. Včera večer museli vyčistit kulomet, před jednou vesnicí po nich někdo vystřelil z panzerfaustu, ale naštěstí minul. Kulometem a potom granáty rozsekali půl stodoly, a když se dostali dovnitř, našli tam tři mrtvé kluky, bylo jim tak čtrnáct. Hitlerjugend. Večer se Frank i Paul opili, Johnny jen civěl do ohně a občas se začal smát. Leze jim ta válka na mozek všem, pomalu je jaro, už by mohla skončit. Chtělo by to holky. Jo, doma holky mají, pořád dokola si ukazují jejich fotky. Ale chtělo by to holky. Včera, než po nich stříleli ti spratci, Frank někde sehnal pikslu s bílou barvou a na bok halftracku namaloval, celkem úhledně, jméno *Ester*. To byla zase ta jeho. Jednou se mu jeden zdravotník, když mu ošetřoval poraněnou ruku, začal smát, že chodí se Židovkou. Frank mu rozbil hubu. Dojel je jeep s poručíkem Lawrencem a další dva halftracky. Vyrázili. Chtělo by to holky, jenže čekat můžou spíš další smrady s panzerfaustem nebo aspoň s flintama. Sjeli táhlý kopec a zastavili asi tři sta metrů od stodoly. Skoro jako včera, za chvíli po nich někdo vypálí. Kulometry mířily na stodolu. Jeep se schoval za pancíř posledního halftracku. Nic. Buďto tam nikdo není, nebo je to past. Frank vyjel na pole a podél silnice, trochu krytý stromy, jel pomalu ke stodole. Vrata se pohnula. Jen trochu, tak na hlaveň. Frank myslel na další mrtvé kluky, na Ester a na holky. Lezlo mu to na mozek. Dojeli až ke stodole, Johnny stál u kulometu, ostatní vystoupili, samopaly v rukou. Vrata se pohnula. Jen větrem asi. Zevnitř se ozval zvuk, jako když kňučí pes. Nebo fena. Fakt už mu hrabe. Kopli do vrat a v pruhu světla uviděli samé holky. Asi padesát žen leželo na zemi jedna vedle druhé. Některé bosé, všechny hubené a špinavé. Frank se sehnul k té, která ležela nejbliž. Dívala se na něj a v očích neměla vůbec nic, jen tu hnědou barvu. Jako Ester.

Kousek od Chebu, duben 1945

NEDĚLNÍ ČESKÉ SLOVO napsalo: *Po Rooseveltovi se stal 32. presidentem Spojených států Harry Shippe Truman. Jeho kariéra je vskutku americká a shoduje se s životními osudy mnoha severoamerických politiků a diplomatů.*

Pochodovali

z chemičky podél trati, už byly vidět střechy Třebušic. Z Luigiho uniformy italské armády toho vlastně moc nezůstalo. Před měsícem dostal od jednoho dělníka v chemičce vyrudlý svetr, prodřený v loktech. Byl rád, že ho teď pod kabátem má. Hlavně neztratit ten provázek, kterým si převazuje kabát, protože knoflíky už byly dávno pryč. Na to, že byla polovina dubna, byla pořád pěkná zima. Do baráků foukalo rozbitými okny i škvírami mezi prkny. V tom kabátě i spal. V kabátech spali všichni zajatci. Už asi měsíc neměli co přiložit do malých kamínek, na kterých si alespoň mohli občas uvařit v oprýskané modré konvici čaj. Došlo dřevo, došel čaj. V baráku strážných si dědci a kluci z Hitlerjugend, kteří je hlídali, ještě topili. Včera museli Francouzi z vedlejšího baráku rozštípat svoje dveře a odnést je do baráku dozorců. Jak pochodovali, všiml si dlouhého světlého vlasu na kabátě Umberta, který pochodoval před ním. Ženu neviděli alespoň dva měsíce, naposledy snad pár dělnic ve fabrice, ale ty taky někam zmizely. Luigi držel pravou rukou v kapse kabátu kus chleba. Držel ho tak pevně, že už za špinavými nehty cítil drobky. Doufal, že o jeho chlebu nikdo neví. Jídlo vlastně taky došlo. V poledne dostávali ve fabrice jen trochu teplé tekutiny, které občas někdo nedopatřením řekl polévka. Jednou, je to asi dva dny, se při výdeji polévky Giuseppe neubráníl radostnému výkřiku. Zrovna v jeho ešusu přistála porce červené řepy nebo co to bylo. Asi pět dalších chlapů na ni dostalo taky chuť. Výsledkem bylo Giuseppeho roztržené obočí, kus řepy obalený prachem na podlaze dílny a dvoje záda a ramena, natlučená dozorcovou násadou od krumpáče. Nakonec se ale Giuseppe sehnul, na jídlo naplival, otřel to do cípu kabátu a snědl. Jídla bylo strašně málo, vlastně skoro žádné. Když dal dneska český dělník Luigimu ten chleba, odolal Ital nutkání nacpat se hned a schoval si ho do kapsy. Během práce pořád kontroloval, jestli tam je. Teď ho držel, jako držival za ruku syna cestou do města na trh. Pochodovali a střechy Třebušic se zvětšovaly. Po trati je pomalu dojela lokomotiva táhnoucí asi dvacet dobytčáků. Hned za lokomotivou byl osobní vagon s několika vojáky. Ve vagonu se svítilo a zřejmě i topilo, protože vojáci byli jen v košilích. Pomalu se smrákalo, za chvíli budou muset zhasnout nebo zatemnit okna. Jeden z vojáků si vzal blůzu, otevřel okno a hodil po zajatcích prázdnou láhev. Dopadla těsně vedle útvaru. Voják se zasmál a zapnul si blůzu. Na límci měl výložky SS. Vlak je předjel, ale pak zastavil. Pochodující útvar mohl sledovat, jak z osobního vagonu vylézají vojáci s puškami a otevírají prvních pět vagonů. Ze dveří opatrně slézaly vyhublé ženy ve zbytcích oblečení. Jedna upadla na obličej a už nevstala. Voják ji střílel do hlavy. Ostatními to ani nehnulo. Dvě ženy se snažily trhat trávu, která rostla v náspu mezi šterkem. Pak ji jedly. Tři vojáci si zapálili od jedné sirky cigaretu a pomalu procházeli okolo vlaku. Ženy vytahovaly z vagonů mrtvá těla, úplně vyhublá těla. Skládaly je podél kolejí a Luigiho napadlo, že to nedělají poprvé. Držel chleba, pochodoval a jeho tělo reagovalo na zaváhání zástupu, když procházel okolo mrtvých. Měl hlad a těšil se do baráku. Nikdo si nesmí všimnout, že má ten chleba, nebo mu hoseberou. Pak se podíval směrem k vagonu. Tu trávu už jich jedlo asi

deset. Další neměly sílu ani vylézt z vagonu, ani natáhnout ruku. Jedna začala ječet a škrábat se do skoro dohola ostráhané hlavy. Ječení přervala kulka a žena vypadla na násep. Luigi hodil chleba do vagonu a olízl si drobký z prstů.

Záluží u Mostu, duben 1945

NÁRODNÍ POLITIKA napsala: Téměř každý člověk, který už přešel čtyřicítku a je navštěvován nějakým tím ischiasem, špatným trávením, nebo nedej Bůh rozšířením žaludku, má svého lékaře. Prosím Vás, slyšeli jste někdy také o našem zubním lékaři? Toho nemá nikdo. Zubař se střídá. S každou plombou jdeme k jinému, protože ten předcházející byl ras. Jen sedneme do křesla a spatříme lesklou šibenici, už víme, že to bude bolet víc než minule. Já sám jsem vystřídal asi tucet zubařů, jimž se podařilo všechny zadní zuby vytáhnout a nahradit ocelí nebo zlatem. Jenom prostřední stoličku vpravo dole jsem si šetřil. Už měla také plombu a ta vypadla. Co dělat? Otrle jsem se na křesle zachechtal, když mi nový doktor říkal: „Musíme vytáhnout nerv.“ Jen si tahej, pomyslíl jsem si, nerv už je dávno pryč. Načež jsem obrátil oči v sloup a nehrdinsky zaúpěl. On tam potvora nerv byl. Příště k tomu doktorovi nejdu.

Škvírou

mezi dvěma prkny se snažilo protáhnout světlo. Takhle vždycky ležela ve stodole na trámu pod krovem, trochu vyděšená z hlubiny pod sebou. Stejnou šterbinou pozorovala dvůr statku, otce, jak s čeledínem skládá z vozu seno, matku, jak se snaží nacpat huse do krku asi desátou šišku. Stodola voněla senem, dřevem krovu a zdí. Když se snažila otvor mezi prkny rozšířit a odloupnout třísku, vrazila si ji pod nehet. Bolestí sebou škubla tak, že málem spadla z trámu. Opatrně dolezla k žebříku a sestoupila dolů. Čeledín akorát otevíral vrata stodoly a v přívalu světla vypadal daleko větší, než byl. Stáhla si sukni ke kolenům a oprášila zadek od sena. Prošla okolo něj a zamžourala do světla. Pak došla k matce a se slzami na krajíčku jí ukázala ten prst. Pod nehtem se tříska barvila krví. Husa zvědavě natahovala krk. Matka se usmála, ale zároveň jí levou rukou pevně chytla dlaň a pravou třísku vytáhla. Bolest konečně spustila slzy. Matka ji vzala za druhou ruku a odvedla do světnice. Kocour seskočil z pece a olízl tři kapky krve na podlaze. V kredenci byla otcova láhev s hruškovicí, teď poslouží jako desinfekce. Pálilo to a zároveň vonělo hruškami. Matka se trochu napila a zase se na ni usmála. Ze zástěry vytáhla kapesník a otřela jí tvář. Prst prakticky přestal krváčet a kocour se zklamaně vrátil na pec. Měla chuť se vrátit do stodoly a zase si udělat ze škvíry mezi prkny svůj soukromý biograf. V biografu byla jen jednou, s otcem i matkou. Když vyšla na zápraží, přimotal se k ní pes. Podrbala ho levou rukou a pravou raději schovala za záda. Došla zpátky ke stodole a vylezla po žebříku. Měla pocit, že škvíra je opravdu větší, že to za tu bolest stálo. Najednou byla nesmírně unavená. Nedokázala ani zvednout ruku. Nedokázala ani odstrčit mrtvé tělo, které se na ni tlačilo. Škvírou viděla ubíhající krajinu, před chvílí jeli kolem nějakého rozkvetlého sadu. Možná tam voněly hrušně. Vzpomínka byla pryč. Ve vagonu bylo vedro, dech desítek žen se měnil v sípání jednoho tvora. Mrtvé byly úplně potichu. Tou škvírou mohla trochu dýchat, za tu třísku pod nehtem to stálo. Olízla si krvácející prst.

Železniční trať nedaleko Lovosic, začátek května 1945

NÁRODNÍ POLITIKA napsala: *Lesní běh v Krči pořádala již po páté SK Jawa. Závod skončil úspěchem vytrvalců AC Sparty: v mužích zvítězil Diringer v novém traťovém rekordu. Loňský vítěz Kankrlík doběhl jako jedenáctý. V dorostu byli první dva spartané Liška a Dobeš.*

Claudiu

si sundal boty a z nohou si stáhl ponožky, které neměly žádnou barvu. Rozepnul si blůzu uniformy poručíka rumunské královské armády a posadil se na židli. Potom neodolal a dal si nohy na stůl. Potřeboval ostříhat nehty. Potřeboval se umýt a oholit. Včera odpoledne se ještě střílelo, wehrmachtu se nechtělo Kroměříž opustit, ale nakonec je vytlačili. Jeho muži našli prázdnou školu, ve které se ubytovali, a na dvoře rozdělali oheň. Důstojníci včetně něj si zabrali vilu naproti přes ulici. Pozoroval svoje nohy. Vypadá to, že válka doopravdy skončila nebo brzy skončí. Ulicí projel prázdný povoz. Vojáci něco pokřikovali na muže na kozlíku, ale ten se ani neohlédl. Kdyby něco vezl, byli by ho zastavili. Strašně moc jeho mužů padlo cestou. Některé ani nestačili pochovat. Zabíjeli Němce a Maďary a ti zase zabíjeli je. Tady v tom městě, jehož jméno se nedá vyslovit, taky zabili pár Němců. Jen co se přestalo střílet, místní jim začali nosit jídlo a pití. Vedle jeho nohou byla na stole láhev kořalky, pecen chleba, kus uzeného, velká sklenice s naloženými okurkami a jedna menší s třešňovým kompotem. Nakláněl se na židli a snažil se pozorovat slunce za oknem střídavě přes okurky, třešně a kořalku. Napadlo ho, jestli to nejsou višně, sklenice se tvářila dost kysele. Ozvalo se zaklepání, otočil hlavu. Do dveří vešla starší žena v šátku a nesla pekáč. Něco řekla řečí, které vůbec nerozuměl, a postavila pekáč na stůl. Pečená kachna se leskla tukem a trochu i studem. Žena zase něco řekla a odešla. Claudiu spustil nohy na zem a nožem probodl tělo ptáka. Zakousl se do masa a omastek mu tekł až na košili. Ukrojil si chleba a sáhl do láhve pro okurku. Pak si čuchnul k prstům. Trochu kachna, trochu okurky. Došel s drůbežím stehnem k oknu, koberec ho šimral do chodidel. Ono je snad opravdu po válce. Před školou se jeden z jeho mužů snažil jezdit na kole, ale už dvakrát ztratil rovnováhu a válel se po zemi. Druhý lákal na mastný papír psa. Pes si ho chvíli prohlížel a pak zdrhnul. Z okna v prvním patře se plazila na ulici smutná píseň. Zajedl kachnu chlebem a odšpuntoval kořalku. Voněla po meruňkách a po létě. Třešně už si asi dneska nedá. Znovu se ozvalo zaklepání a zase vešla ta žena. Opět pekáč, tentokrát spíše plech. Koláč, asi s mákem. Zase řekla něco, čemu nerozuměl, ale tentokrát zkusil alespoň poděkovat. Pro jistotu rumunsky i německy. Stůl už byl skoro plný. V tomhle městě asi nebudou polní kuchyni ani povozy plné brambor a řepy vůbec potřebovat. Spousta jídla. Mezi dveřmi stál muž a v ruce žmoulal klobouk. Druhou mu podával další láhev kořalky. Claudiu se usmál a ukázal svou láhev. Muž zavrtěl hlavou, vytáhl ze saka dvě skleničky a zuby odšpuntoval tu svoji. Nalil tekutinu do skleniček a místností se mezi vůní kachny a kyselostí okurek prodrala vůně obilí. Claudiu se natáhl pro podávanou skleničku a s mužem si přiřukl. Koutkem oka zaregistroval, že vojín venku zase spadl z kola. Kořalka se mu prohnala až do žaludku a Claudiu prudce vydechl. Byla skvělá. Muž vypil svoji sklenku a položil láhev na stůl. Pak se s drobnou úklonou vytratil. Claudiu se díval na tu horu proviantu, pak sáhl do kapsy saka a vyndal cigaretu. Německou. Zapálil si, plivl na sirku a hodil ji do prázdné sklenky. Tolik jídla a pití měli snad naposledy v říjnu před třemi lety, když

dostali v Oděse rozkaz pobít všechny Židy.

Kroměříž, květen 1945

DAŇOVÝ KALENDÁŘ na květen: Dne 10. května jsou splatny přímé daně s přírážkami (daň důchodová, všeobecná daň výdělková, vyjímajíc všeobecnou daň výdělkovou z provozování podomních a kočovných živností, daň korporační, výdělková daň korporací, daň pozemková a daň domovní) a daň z majetku na II. čtvrtletí 1945.

Do konce května 1945 je třeba odvésti daň ze mzdy a válečný příspěvek, sražené zaměstnancům v měsíci dubnu 1945.

Do konce května 1945 jsou zaměstnavatelé, kteří k tomu byli berní správou vyzváni, povinni předložit hlášení o dani ze mzdy za měsíc duben 1945.

Malým okénkem

u stropu začalo pronikat trochu ranního světla a zvířený prach se zaleskl jako piliny obroušené ze zlatého pokladu. Trochu stáhl knot petrolejky, ale nechal ji svítit, stejně jako elektrické světlo, které ohmatávalo místnost zpod stínidla lampy zavěšené u stropu. Venku svítalo. Měl chuť na cigaretu, ale jednak žádnou neměl, dokonce už neměl ani ten tabák, co pěstoval pekař Šůra v truhlicích za oknem, a jednak mu bylo jasné, že kdyby tady mezi žluté piliny upadla oranžová jiskra, bylo by z toho pořádné nadělení. Vyšel po osmi schodech z dílny a mezi dveřmi se otočil. Kolébka pro sousedovic malého Frantíka bude za chvíli hotová. Jenom přebrousí čela a pak všechno slepí kličem. Snad půjde plyn, aby si mohl klíč rozehrát. Došel chodbou do kuchyně, manželka už byla vzhůru a ohřívala na plotně vodu na čaj. Tedy na směs listí a kopřiv nebo co to bylo. Chutnalo to, jako když v lese upadnete na obličej do mechu, ale nic jiného už neměli. Pustila rozhlasový přijímač. Chvíli hrála hudba a pak hlasatel řekl, že je „sechs hodin“. Pak mluvil už jenom česky. Podívali se na sebe. Ona měla v očích asi trochu strachu, ale i radost. Do kuchyně přišel malý Venda a protíral si ospalé oči. Taky dostane čaj z kopřiv a mechu nebo co to je. V levé ruce táhl vypelichaného plyšového medvěda a posadil ho na volnou židli u stolu. Pohládl Vendu, pak medvěda a nakonec manželku. Pak si sundal koženou zástěru a odešel chodbou a po schodech zpátky do dílny. Odtáhl skříň a v dílně se to zase zalesklo pilinami z pokladu, jak u toho funěl. Pak vypáčil z podlahy dvě prkna a sáhl rukou pro balíček v mastném hadru. Položil ho na ponk a z několika vrstev hadrů a voskovaného papíru vybalil pistoli a tři krabičky nábojů. Nastrkal všechno do kapes, zhasl petrolejku i světlo pod stropem a vyběhl schody. Tentokrát se s kolébkou nerozloučil. Vyrazil z domku na ulici a na protějším chodníku uviděl pekaře Šůru. Na klopě saka měl trikoloru. Vydali se spolu ulicí směrem k Zelené lišce.

Praha, 5. května 1945

POLEDNÍ LIST napsal: Zdravotní úřad hlavního města Prahy oznamuje: Válečné dění mělo zvláště v poslední době za příčinu, že se v Evropě v rostoucí míře vyskytují nakažlivé nemoci jako skvrnitý tyf, tyf a úplavice. Protože se v poslední době vyskytly také v Praze ojedinělé případy takovýchto onemocnění, vyzývá se obyvatelstvo k větší opatrnosti, zvláště ve styku s osobami přicházejícími zvenčí. Je zvláště nutné dbáti co nejúzkostlivěji čistoty a i při sebemenším podezření, že jde o takovou nemoc, je nutno neprodleně se obrátiti na infekční oddělení městské nemocnice na Bulovce anebo vyhledati lékaře. Nemocnice na Bulovce je k dispozici také pro

*profylaktická opatření, ku př. odvšivení, desinfekci
oděvů, zavazadel a podobně.*

Krátká

zastávka, některé tanky potřebují doplnit nádrže. Cisterny je dojedou za pár minut. Poručík se opírá o věž tanku zády a hlavou a je tak unavený, že ani neví, jestli ocel hřeje nebo chladí. Rukou dosáhne na větev stromu s bílými květy, který odhadl na třešeň. Škoda že není o měsíc později. Řidič Ilja leží vedle něj a zapaluje si papirosu od té předchozí. Mockrát už ho napadlo, kde při své spotřebě pořád bere kuřivo. Vycházející slunce šimrá v obličejích a ptáci na stromech i v keřích řvou jako o život. Kolja z tanku stojícího za nimi vyrývá bajonetem do stromu svoje jméno. Vozí tenhle německý bajonet s sebou už od Odry, jako talisman. Naposledy s ním škrábal svoje jméno do zdi nějakého kostela v Drážďanech. Do jedné z mála zdí, co z toho kostela zbyly. Nikolaj, jeho velitel, stojí vedle něj a něco mu vysvětluje. V řevu ptáků ho není slyšet. Poručík zkouší mžourat do vycházejícího slunce a myslí na teplé jídlo. Snad na konci cesty. Pak se pořádně rozhlédne okolo sebe a dojde mu, že tanky stojí v nějaké zahradě nebo parku. Těch kvetoucích stromů je tu několik řad a za nimi skleníky. Pak nějaká budova. Poručík seskočil z korby tanku a vydal se ke skleníkům. Cestou kopal holínkou do kamínků na cestičce, díval se do korun stromů a litoval, že zatím jen kvetou. Měl chuť na ovoce. Slunce se odráželo od skleníků. Slyšel ptáky, ale taky motory aut. Otočil se. Cisterny se blížily. Musí sebou hodit. Pak kromě řevu ptáků uslyšel taky řev děvčete. Do skleníku neviděl, protože na jeho stěnu svítilo slunce. Ale řev z něj vycházel určitě. Otevřel dveře, slunce se v nich zlomilo a prásklo ho přes oči. Pak ho přes uši práskl další výkřik. A pláč. Pak konečně oči začaly normálně fungovat. První, co uviděl, byl holý chlupatý zadek a pod ním stažené vojenské kalhoty. Pod kalhotami holínky. Zadek se rychle pohyboval, čím dál rychleji. Děvče, ze kterého byly vidět jen nohy s modrými podkolenkami a jednou botou, už jenom křičelo. Pak zařval i voják a jeho zadek se přestal pohybovat. Potom se rychle stalo několik věcí najednou. Poručík chytil vojáka jednou rukou za límec, druhou za ruku a smýkl s ním ke stěně skleníku. Voják se zamotal do spuštěných kalhot a hlavou prorazil sklo ve skleníku. Poručíkovi teprve teď došlo, že je to Grigorij z tanku číslo 25. Děvče přestalo křičet a otočilo se na bok. Po tváři mu tekly slzy a po stehnech krev. Obojí přes hranu stolu až na zem skleníku. Všude kolem ní byly květiny v malých květináčích. Některé květináče byly rozbité. Bude mít asi pořezaná záda. Poručík se jí pokusil stáhnout sukni přes boky, ale děvče sebou šklublo a zakňučelo. Otočil se k vojákovi, který ležel na zemi a krvácel z ran v obličejích. Vzal ho za ruku a postavil na nohy. Vůbec nekladl odpor. Ani se nepokusil natáhnout si kalhoty, jen tiše krvácel a oči měl raději zavřené. Poručík ho vystrčil ze skleníku. Dívka zase zakňučela. Poručík se vrátil a hodil přes ni vojákovu bundu. Pak si všiml, že u stěny skleníku, kterou rozbil vojákovým obličejem, je keř s rajskými jablíčky. Nebyla ještě úplně červená, ale jedno utrl a zakousl se. Lepší než nic. Vrátil se k vojákovi, který se mezitím snažil natáhnout kalhoty. Už se mu to skoro povedlo. Poručík vytáhl z pouzdra pistoli a chvíli se na ni díval. Pak ji zase schoval. Ať si ho zastřelí jeho velitel. Cisterny dotankovaly. Držel vojáka za rameno a vedl ho zpátky k tankům. Dal si do

pusy poslední kousek rajčete. Měl si utrhnout ještě jedno. Motory tanků přehlušily ptáky. I slunce. Předal vojáka jeho veliteli. Ten se ani nezamyslel. Výstřel skoro nebyl slyšet. Poručík Gončarenko vylezl na tank číslo 24 a nasoukal se do věže. Tanky sebou postupně cukly a pak se pohnuly směrem ku Praze.

Veltrusy, 9. května 1945 ráno

OSVOBOZENÉ ČESKÉ SLOVO napsalo: *Při slavném vjezdu sovětských vojsk do prostoru historického Václavského náměstí promluvil k jásajícím českým lidem pluk. Ivan Vasiljevič Gudimov, velitel tankové skupiny: „Ruský národ a český, i všechny národy slovanské, jsou nepřemožitelné, protože slovanský lid bojuje za pravdu a svobodu proti utlačovatelům a proti nenáviděnému fašistickému jhu. Pravda zvítězí vždycky! Všemi slovanskými, národními spojenými silami bylo dnes zakončeno rozdrčení německých sil. Spojí-li se národy Slovanů pod vedením soudruha Stalina, vždycky zvítězí. V to dnes všichni věříme. Dnes se zakončilo to, co se zakončit muselo. Tato porážka i rozdrčení znamená nenávratný konec německého fašismu.“*

Konečně

se jim podařilo rozštípat sekerami tři stolky, dvě křesla a rámy od obrazů a zapálit oheň, na který přikládali i plátna vyřezaná ze zlacených ráků. Smáli se, jak se v ohni roztékaly obličeje z těch obrazů. Některé chvíli vypadaly, že se smějí, jiné se mračily, ale nakonec uhořely všechny. Plameny tancovaly na melodii harmoniky, na kterou hrál Voloda svoje smutné písně. Do místnosti, jejíž strop začal pomalu černat, se nahrnuli Grigorij a Anton a začali vyndávat zpod blůz krajíce chleba, sklenici sádla, kus špeku a dvě láhve kořalky. Nebyla to vodka, ale což. Sergej se vyklonil z okna a viděl, jak na nádvoří přivedli pět chlapů v německých uniformách. Zvláštní bylo, že mluvili rusky. Snažili se poručíkovi Rudé armády něco vysvětlit, rozhazovali rukama a sem tam chytili facku nebo ránu pěstí. Pak poručík jednoho zastřelil. Ostatní dali ruce nahoru a tři kluci z druhé roty je odvedli ze Sergejova zorného pole. Pak se ozvaly čtyři rány a poručík si sedl na židli, vynesenu ze zámku, a zapálil si cigaretu. Harmonika přešla do vesela, zřejmě podpořená jednou z láhví kořalky. Ruce a tváře, mastné od sádla a špeku, se leskly víc než plameny, olizující mlsně nábytek. Grigorij vyřízl nožem z dalšího rámu portrét šlechtičny, udělal na ni oplzlé gesto a hodil ji do ohně. Po rámu chvíli dupal a pak ho taky přiložil. Najednou byl v místnosti poručík, který ještě před chvílí dole kouřil cigaretu. Vyštěkl pár rozkazů a vojáci se zvedli. Oheň nechali hořet, ale jídlo a chlást si zastrkali za blůzy. Poručík dělal, že to nevidí. Prošli zámkem k bráně a s dalšími osmi naskákali do nákladáku. Byl špinavě žlutý a vzadu ještě měl poznávací značku wehrmachtu. Vepředu už ji asi někdo urazil. Ale jel a měl skoro plnou nádrž. Od místních věděli, že se to tady jmenuje Lnáře, a vyslovovali to s přízvukem a každý trochu jinak. Nákladák projel okolo posledních domů a u lesa zastavil. Poručík jim ukázal směr. V lese prý je ještě několik těch Rusů v německých uniformách. Politruk jim před pár dny vysvětlil, že to jsou zrádci a všichni si zaslouží jen smrt. Voloda sebou trochu cukl, protože měl v ruce německý samopal. Aby z něj taky nebyl zrádce. Pod nohama jim praskaly větve a mezi listím se do lesa kromě nich dralo ještě slunce. Pak někdo vystřelil. Les se schoulil do sebe a ve vzduchu zavoněla smůla. Bylo jich asi deset a zvedli ruce nad hlavu. Nebyli pořádně vidět, ale uniformy měli určitě německé. Pak jeden z nich vykřikl ruský pozdrav. Poručík ho trefil z pistole do hrudníku a muž si lehl do trávy. Grigorij do zbylých mužů vyprázdnil zásobník. Došli k nim a začali jim prohledávat kapsy. Voloda si k jednomu z nich dřepel a zkusil mu stáhnout boty. Šlo to dobře, snad mu budou. Pak mu z ruky sundal hodinky. Na rukávu měl nášivku s písmeny ROA. Z blůzy vyndal náprsní tašku. Asi koženou. Vytřepal obsah do trávy a chvíli měl pocit, že se mu to jen zdá. Zíral na fotografii své matky, pomačkanou, špinavou, ale známou. Bylo to na náměstí v Charkově. Chytil mrtvého za vlasy a podíval se mu do obličeje přetátého rudou stuhou. Byl to bratr Fjodor.

Lnáře, květen 1945

RUDÉ PŘÁVO napsalo: *Současně s vládou vrátili se do Československa vedoucí činitelé komunistické strany v ČSR. Je mezi nimi generální sekretář KSC soudr. Rudolf Slánský, který byl členem pražské poslanecké sněmovny v roce 1935 a pak byl delší dobu v Sovětském svazu čelným členem našeho zahraničního odboje. Soudr. Rudolf Slánský spolupracoval také na Slovensku s partyzány, jejichž hnutí organisoval. Zároveň se vrátil poslanec soudr. Krosnař, člen poslanecké sněmovny od roku 1929. Také on pracoval od roku 1939 v zahraničním odboji a nyní se vrátil přes Košice a Bratislavu do Prahy. Dále přibyla do Prahy soudr. Marie Švermová, roz. Švábová, žena poslance soudr. Švermy, který zahynul v bojích o osvobození Slovenska. Marie Švermová je jednou z vedoucích pracovníc KSC a její dcera Jiřina je poručíkem československého armádního sboru. Vyznamenala se m. j. tím, že v bojích v Dukelském průsmyku zachránila 15 těžce raněných.*

Z konvice

nalil horkou vodu nejdříve do hrnku se sušenými lipovými květy, zbytek donesl přes světnici ke smaltovanému umyvadlu. Pak se vrátil do kouta, kde stál kbelík, a nabral do konvice ještě trochu studené vody. Tou pak naředit horkou vodu v umyvadle. Posadil se ke stolu a díval se na ruce. Hřbet levé ruky měl odřený. Pak je otočil dlaněmi nahoru. Byl zvyklý pracovat rukama, ale dneska se mu stejně udělalo několik puchýřů. Byl by ještě kopal, ale skoro mu došel petrolej a chtěl si nechat trochu světla do domu. Snad zítra ve městě petrolej dostane. Venku byla tma jako v pytli. Zvedl se a vyšel před dům. O zeď domku byla opřená lopata a krumpáč. Zapálil si cigaretu a sirku hodil směrem k náradí. Ještě v poledne si myslel, že dnes bude hotov, a těšil se, jak náradí večer očistí a zamkne do kůlny. Jenže nakonec mu chyběl ještě skoro metr. Zdržely ho ty kořeny. A taky málo petroleje. Párkrát potáhl z cigarety a došlo mu, že až bude zítra shánět petrolej, musí se pokusit sehnat taky tabák. Nebo cigarety, ale to by musel mít velké štěstí. Dokouřil, vajgl pečlivě zamáčkkl do plechové krabičky od sušenek a vrátil se do domu. Lopata a krumpáč se za ním ani neohlédly. Ve světnici usrkl čaje z lípy a zaklel. Ještě to bylo moc horké. Došel k umyvadlu a rukama opatrně zkusil vodu. Šlo to. Sáhl pro kus mýdla a začal si z rukou drbat hlínu, nasáklou do čar v dlani a okolo nehtů. Jedna ruka už voněla mýdlem a druhá ještě zemí. Puchýře pálily, odřenina taky. Sáhl pro starou děravou košili a utřel si do ní ruce. Pak se vrátil k čaji a znovu to zkusil. Opatrně foukl do hladiny a poslal do okrajů hrnku přílivovou vlnu. Lípa voněla. Už se to i dalo pít. Dal si nohy na stůl a hrnek držel oběma rukama. Zítra to dodělá a pak nechce lopatu a krumpáč aspoň rok vůbec vidět. Zvenku zaslechl kroky. Asi dvoje. Pak zabouchání na dveře. Položil hrnek, sundal nohy ze stolu a došlo mu, že se měl buďto zout, nebo sundat ubrus. Na stole byla hromádka hlíny. Zítra do ní nasází česnek nebo cibuli. Zasmál se vlastnímu vtipu. Otevřel dveře. Stál tam předseda Národního výboru a nějaký voják. Předseda žmoulal krempu klobouku a voják žmoulal kohoutek samopalu. Předseda ho požádal, aby si vzal lopatu a krumpáč a šel s nimi. Voják neřekl nic, jen ukázal k cestě. Bylo tam vidět několik cigaretových ohníčků a světlo baterky. V tom světle se sem tam zaleskla lopata. Vojákův prst brnkal o spoušť. Vzal náradí a podivná trojice se vydala směrem k mužům. Pozdravil se se sousedy. Předseda pořád žmoulal klobouk. Další vojáci se něčemu smáli. Pak se průvod kopáčů a vojáků vydal směrem ke Švédským šancím.

Nedaleko Přerova, 18. června 1945 na počátku noci

ROVNOST napsala: *Vedena krásnou snahou, že každá lidová zábava má být povznesena na vyšší kulturní úroveň, sestavila Dr. A. M. Tymichová k zahajovacímu sobotnímu představení v cirkuse Henry v Brně pořad nazvaný „Kouzlo manéže“, ve*

*kterém se čísla vyloženě cirkusová střídala s pásmo
veršů a pantomimami. I když režie vycházela ze
správného předpokladu, že kontakt diváka s manéží,
od které ho dělí pouze bariéra, je velmi úzký a že
cirkus je místem, kde je možno mluvit k tisícíhlavému
davu, přece se průkopnický pokus neseťkal
s takovým porozuměním, jakého by si zasloužil. Lidé
od dětství zvyklí na standardní cirkusový pořad, na
pestré střídání zvířat, kostýmů a sensací a na
cirkusovou romantiku, kterou znají z nespočetných
filmů a knih, byli proto přes úvodní zasvěcující
proslov prof. arch. Krohy, zdá se, překvapeni, když
k nim z manéže promlouvala slova básníků Seiferta,
Nezvala i bratří Čapků a když viděli pantomimu na
symbolický námět Jiřího Mahena. Neopominutelnou
podmínkou, jak ukázala zkušenost, je také pečlivá
technická příprava a lépe by snad bylo bývalo, kdyby
se s pokusem tolik nespěchalo, poněvadž ztracené
posice se často nazpět těžko získávají.*

Málem si vyrazil

zuby o přední sklo dodávky, obrubník byl vyšší, než čekal. Muž v klobouku, právě pohlavkující před drogistovým výkladem dopadeného uličníka, poplašeně uskočil, čehož desperát v krátkých kalhotách hbitě využil a zmizel za rohem. Muž si sundal klobouk, otřel čelo, sebral ze země prak a strčil ho do kapsy balonového pláště. Pak se vyčítavě podíval na řidiče dodávky, který mezitím zajistil vozidlo ruční brzdou a s funěním vytahoval z ložné plochy dlouhé štafle. Na jejich konci byl uvázan kvůli bezpečnosti silničního provozu červený hadr. Řidič si nebyl jist, zda je to pozůstatek červených trenýrek někoho z dílny, nebo, jak se chlubil asi před měsícem Karel v hospodě, cár z rudé vlajky, která přijela do Prahy na sovětském tanku. Karel si rád vymýšlí, ale zase úplně nepravděpodobné to není. Faktem je, že na trenýrky je ten hadr dost velký, ale zase na něm nikde není srp a kladivo. Jak se zamyslel, málem štaflema nabral domovnici, která se přišla podívat, co že se to děje. Stála se založenýma rukama na prahu svého království a čekala, co se stane. Její výraz nevěstil nic dobrého. Postavil štafle na nároží a pohledem zkontroloval, jestli to bude stačit. Bude. Vzal si nářadí a vystoupal nahoru. Rozhlédl se po ulici a všiml si, že malý desperát ho zvědavě sleduje zpoza trafikantova stánku. Tolik publika už dlouho neměl. Odšrouboval postupně všechny čtyři šrouby, do jednoho musel ze strany trochu mlátit kladivem, aby povolil. Pak s tou cedulí slezl, hodil ji do dodávky a z druhé hromady vzal jinou. Vylezl nahoru a pečlivě ceduli přišrouboval. Zase se rozhlédl po ulici. Desperát zmizel, domovnice se mračila čím dál víc a pán v klobouku vyndal z kapsy prak. Slezl dolů, složil štafle a poponesl je přes ulici k dalšímu rohu. Málem se mu do nich zapletl motocyklista. Pak se vrátil k dodávce, podíval se nahoru na ceduli a pak do auta. Na jedné straně byla hromada červených cedulí s nápisem *Fochova třída*, na druhé, úhledně složené hromadě byly úplně nové cedule s nápisem *Stalinova*. Musí si jednu Fochovu schovat, Schwerinovu si loni v květnu schoval taky.

Praha, Vinohradská třída, 1946

TVORBA napsala: *Blok českých výtvarníků upozorňuje české výtvarníky a sběratele, že téměř všichni výtvarníci již odevzdali svá díla, která darují Rudé armádě. Umělci a sběratelé, kteří se chtějí této akce účastniti ještě v době od 1. do 10. února t. r., nechtě se přihlásí ve výstavních místnostech v domě Svazu československého díla, Praha II., Národní tř. 36. Dnem 10. února bude akce definitivně uzavřena. Darovaná díla budou vystavena v Praze a pak zaslána do Sovětského svazu, aby tam representovala československé umění.*

Jak utíkal

úzkou tmavou ulicí, čím dál rychlejší dech a dupot bot po bráchovi přehlušoval zanikající řinkot skla. Zatočil už nejméně za tři rohy, ale pořád měl pocit, že mu ten zvuk řeže nohy, ruce i záda. Původně se chtěl jen vytáhnout před klukama a trefit holuba, který se rozvaloval a drze povrkával nahoře na plynové lampě. Pak se rozhodl k ještě větší frajeřině a položil prak na zem i se šutrem. Kluci stáli okolo něj a on jim vysvětlil, že nejdřív holuba vyplaší tleskáním, a až vzlétne, stihne se ohnout pro prak, natáhnout a sejmout ho v letu. Pomalu se stmívalo a sněhové vločky, poletující nízko nad chodníkem, se u obrubníku ukládaly k spánku. Pak to šlo hrozně rychle, zatleskal, ohnul se, popadl prak, otočil se za zvukem křídel a v té otočce už natahoval gumu. Nebyl si jist, kdo to byl, ale někdo do něj strčil přesně ve chvíli, kdy pouštěl gumu. Šutrák nabral úplně jiný směr a během zlomku vteřiny se usadil mezi čepicemi ve výkladu kloboučnictví. Kluci se rozutekli do padající tmy a on si v běhu ještě stačil spočítat, že nad krámem se rozsvítila celkem čtyři okna. Snad je nikdo nezahlédl předtím. V běhu šlápl na střep a na chvíli dostal strach, že to neštěstí běží s ním. Začínalo ho pálit v krku a píchat v boku, a tak zpomalil. Za dalším rohem se zastavil úplně a opatrně vyhlédl zpátky. Žádné střepy, žádné světlo, jen trochu chumelilo. Vedlejší ulicí projel nákladní automobil a jeho plachta byla plná sněhu. Pozorně se rozhlédl a zjistil, že to tady vůbec nezná. Asi běžel daleko déle než obvykle. Ani řeka nebyla slyšet. Musí najít nějakého dospělého a zeptat se na cestu. Snad ta cesta nepovede kolem kloboučnictví. Obešel blok a nikoho nepotkal. I v oknech byla tma. Kdyby tu byla třeba hospoda, zeptal by se tam. Neměl ani představu, kolik je hodin. Vloček bylo najednou nějak víc a ochladilo se. Po hlavní zase projel nákladní automobil. Jak nákladák zatočil, zahlédl na korbě pod plachtou ohníček cigarety. Vydal se k hlavní ulici. Za rohem do nich málem vrazil. Pět chlapů v čepicích, límce zimníků ohrnuté až přes uši, tři z nich cigaretu nalepenou na rtu. Jeden se usmál a zeptal se ho, co tu tak pozdě dělá. Pak zkušenou otcovskou rukou vytáhl z jeho kapsy prak a natáhl gumu. Pochvalně zamručel. Potom sundal z ramene pušku. Teprve teď mu to došlo, všech pět má přes rameno pušku. Ten culící se mu ji podával. Zavrtěl hlavou a chlap se rozchechtal, až mu cigareta spadla na chodník. Chvíli hrála pár vloček a pak zhasla. Konečně vykótkal, co potřeboval, a ten menší s brýlemi si k němu dřepł a vysvětlil mu cestu. Pak sáhl do kapsy a dal mu kostku cukru. Strčil ji do pusy, sebral prak, poděkoval a upaloval k domovu. Musí se táty opatrně zeptat, co znamená ta rudá páska na rukávu.

Praha, konec února 1948

TVORBA uveřejnila báseň Jiřího Hausmanna:

Krad starý Mates jako straka,

u bohatce i u žebráka.

Pak, nerozmýšleje se dvakrát,

*dal do pokladny vse, co
nakrad,
a napis zhotovil si na to:
„Soukromé vlastnictví je
svato!“*

Jan Masaryk

se dívá z okna přes láhev s koňakem, Praha na chvíli přestala být šedorudá a zezlátla. Iluze. Vedle Prašné brány v prvním patře sekretariátu sedí s nohama na stole Klement Gottwald. Václav Nosek si všimne, že má každou ponožku jinou. Obě šedé, ale každou jinou. Václav Kopecký se štourá naštípnutou sirkou mezi předními zuby, pak vydoluje, co ho tlačilo, a vyplivne to na zem. Tonda Zápotocký si pomyslí něco o praseti, ale raději mlčí. Čekají. Klementa Gottwalda napadne, že v těch šedých oblecích vypadají jako hejno supů, a začne se smát nahlas. Věrní stranické disciplíně, smějí se za chvíli všichni. V Karlíně si dělníci navlékají na rukávy rudé pásky. Egon Hostovský stojí u okna, nemůže spát, nemůže psát, připadá si nezvěstný. Arcibiskup Beran taky nemůže spát, hraje šachy sám se sebou. Černý vyhrává. Edvard Beneš si přitahuje deku až k bradě a má pocit, že do ložnice sněží i zavřeným oknem. Porcelánový jelen už je po břicho v závěji.

Praha, únor 1948

RUDÉ PRÁVO napsalo: Pracující lid v celé republice zasáhl železným koštětem do úřadů, ministerstev a všech podniků, které čistí od nepřátel lidově demokratického režimu. Čištění se provádí v Čechách, na Moravě i na Slovensku. Ve středu o 3. hodině odpolední dostavili se na ministerstvo výživy akční výbory ministerstva výživy, pražských jatek, národ. podniku Odkolek a j. a požádali ministra výživy, aby okamžitě opustil úřad. Ministr Majer jejich žádosti vyhověl.

Ulicí V Horní

Stromce jede pomalu nákladní automobil plný uhlí. Za volantem sedí Ondřej Kazda a je rád, že přes špinavé sklo vidí alespoň náznak šedi. Dlažební kostky se začínají lesknout úsvitem, nákladák je pomalu budí z noci. Vedle Ondřeje se rozvaluje, s hlavou zvrácenou, závozník Gejza. Chrápe tak, že chvílemi není slyšet ani motor, ani ptáci z nedalekého parku. Ulice je slepá a Ondřej na jejím konci automobil otáčí. Pak vypne motor a jde zazvonit na domovníka. Gejzu vzbudilo ticho a seskočil z nákladáku. Z korby si podal putnu a začal ji plnit uhlím. Domovník má na noční košili nějaké fleky a Ondřej přemýšlí, jestli je to guláš, nebo krev. Nad schody do ulice se opírá Jana Krejcarová o zábradlí a už několik minut zvrací. Egon Bondy se ji snaží podpírat, ale myslí na Bretonovu Nadju. Pak se podívá na zem a přemýšlí, jestli je to guláš, nebo krev. Z protějšího domu vyběhne mladík v balonovém plášti a utíká na druhý konec ulice. Tam se rozhlédne a vykročí už klidným krokem směrem k zastávce elektrické dráhy. Jako by něco ukradl nebo někoho zabil, pomyslí si Gejza a hodí do putny poslední lopatu uhlí. Ondřej si zapálí cigaretu, kterou mu nabídl domovník, a nemůže se zbavit pocitu, že slyšel výstřel. Na prahu svého bytu pomalu umírá Augustin Schramm a jeho manželka šlápne do kaluže krve. Opatrně vyhlédne na chodbu, ale vrah už tu není. Je slyšet jen úsvit. Josef Hiršal už je hodinu vzhůru a čte si posedmé *Šibeniční písně*.

Praha, Vinohrady, 27. května 1948

RUDÉ PRÁVO napsalo: *Ve dvoraně Stalinovy školy v Praze-Strašnicích byla v neděli dopoledne za manifestační účasti občanstva slavnostně odhalena socha generalissima J. V. Stalina od sochaře K. T. Neklana. Návrh na vybudování pomníku vyšel od XVII. místní organizace KSČ a místní odbočky Svazu československo-sovětského přátelství. Slavnostního odhalení se účastnil též primátor dr. V. Vacek, zástupce sovětského velvyslance Lazarev, kulturní ref. ÚNV V. Jaroš a zástupce ministra informací. Zmenšené odlitky sochy generalissima Stalina dostanou předseda vlády Kl. Gottwald, ministři Nejedlý a Kopecký. Je to první umělecká socha generalissima Stalina v republice. V tentýž den byl položen kámen ke Stalinovu pomníku ve Cvikově.*

Záviš Kalandra

pozoruje z okna ženu, která se snaží nastoupit do vozu elektrické dráhy s objemným vánočním stromem. Žena nakonec zavravorá a upadne i se sosnou do vozovky. Dva vojáci z nedalekých kasáren začnou sbírat ženu i dřevinu, ulicí se kutálejí dvě konzervy. Kalandra se vrátí k psacímu stolu a pohladí hřbet *Českého pohanství*. Z hospody v Libni vynáší hostinský v umolousaném bílém plášti a beztvaré hučce Egona Bondyho. Drží ho jednou rukou v pase a druhou za límec křehkého svrchníku. Honza Krejcarová se snaží zezadu okopávat hostinskému tučné nohy, ale alkohol jí výkon značně komplikuje. Hostinský se zmítajícího se břemene konečně zbaví a odloží ho mezi popelnice. Pak sáhne po té ženské a složí ji taky. Uplivne si a otočí se na patě. Oba delikventi se po sobě válejí a začnou se chechtat. Ukáže se, že Honze se během ústupu podařilo z pultu sebrat láhev ovocného vína. Šenkýř je zpátky v lokále a vztekle myje jeden půllitr za druhým. Mezi popelnicemi je čím dál veseleji a vyplašená krysa se pomalu vrací dochroupat tvrdou žemli. Vladimír Boudník zametá mezi soustruhy a sem tam sebere šponu a dá si ji do náprsní kapsy na montérkách. Ostré hrany kovu ho škrábou do prsou. Na kulatém náměstí v Dejvicích se zatčený generál Karel Kutlvašr právě dozvěděl, že je hlavou protistátního spiknutí. Podívá se na zem a konečně chápe, proč se mu z automobilu tak divně šlo. Má přetrženou tkaničku. A špatně vyčištěné polobotky. Zdeněk Nejedlý usrkne z puntíkovaného hrnku ruský čaj, namočí pero do kalamáře a napíše další větu *Dějiny národa českého*. Dnes mu to nejde, pořád přemýšlí, co asi dostane k Vánocům. Nejspíš zase pletenou vestu.

Praha, prosinec 1948

RUDÉ PRÁVO napsalo: Dobrý zdravotní stav prasat je základním předpokladem pro splnění účelu a výrobního plánu velkovýkrmen. Boj proti výskytu nemocí a boj proti samotným nemocem ve velkovýkrmnách je tedy důležitým výrobním úkolem. Pokud se vyskytují případy onemocnění prasat ve velkovýkrmnách a nebo při dopravě, bývají většinou zaviněny nedbalostí obsluhujícího personálu, která může mít velmi vážné následky. Proto vydalo ministerstvo zemědělství vyhlášku, ve které jsou stanoveny zdravotně-ochranná opatření při výkrmu prasat a při jejich dopravě, jejichž přesné dodržení znamená podstatný příspěvek k zabránění vzniku chorob a snižuje nebezpečí jejich rozšíření.

Autobus s ním

už několikrát hodil tak, že se tvář dotkla studeného skla. Muž sedící vedle do něj na každém výmolu strčil ramenem, ale vypadalo to, že u toho spí. Brada se mu motala, jako by hledala cestu, a i v modrém světle ze stropu bylo vidět, že mu z koutku úst teče slina, která se dole potká s bradou. Snažil se podupávat nohama, protože ho ještě teď zábly. Ponožky měl nejspíš úplně mokré a pohorky taky. Hýbal prsty a snažil se spočítat, jestli jich má pořád deset, nebo jestli už mu nějaký neupadl. V prudké zatáčce se sousedovo tělo pohnulo tak prudce, že se slina odpoutala od svého původce a přistála mu na nohavici manšestráků. Díval se na tu skvrnku, která pomalu mizela v látce a v modrém světle. Pak se zkusil podívat ven, ale přes sklo, zamalované béžovou barvou, nebylo vůbec nic vidět. Pak v barvě přece jenom našel dlouhý šrám, široký asi půl centimetru. Zajel tělem trochu níž a dostal oči na úroveň průzoru. Venku byla tma, ještě větší než v autobuse. Sem tam okno chalupy osvítilo kus sněhové pláně, jednou měl pocit, že zahlédl srnu brodící se závějí. U jednoho z domků stála žena. Tedy asi žena. Byla tma. Proč si myslel, že to byla žena? To je jedno. Esenbák vepředu v autobuse se postavil a pomalu se sunul uličkou. Počítal je už asi popadesáté, podle jeho odhadu každý ujetý kilometr jedno počítání. Sem tam někomu jen tak pro radost vlepil pohlavek, jist si druhým esenbákem se samopalem, který stál zaklíněný mezi dveřmi autobusu. Zase se zvedl, aby si snad esenbák nevšiml jeho pozorovatelný. Když prošel okolo, cukl sebou. Metr od esenbáků už sebou asi bude cukat zbytek života. Dostali je kousek od hranice, nahoře v Krušných horách. Pavlovi prostřelili stehno, jeho jenom zmlátili na strážnici, než si pro ně přijeli estébáci z Chomutova. Dostal přes hubu a pak dostal čaj. Pálil ho do prasklého rtu. Nejraději by si tu horkou vodu nalil do bot. Pak dostal i cigaretu a Pavlovi tu nohu konečně ovázali. Tím laskavosti skončily. Teď sedí ve vězeňském autobuse a neví, kam jede. Esenbák se vrátil uličkou k řidiči a ukázal do tmy. Po jízdě do prudkého kopce byli zřejmě na místě. Autobus zastavil na osvětleném prostranství a esenbák řekl, že je vítá v táboře Nikolaj. Venku byl slyšet řev a štěkání psů. Světlo z reflektorů bodalo do očí už mezi dveřmi autobusu. S rukama v želízkách se vystupovalo špatně. Málem uklouzl, ale muž za ním ho zachytil. Šli za sebou jako pochod koledníků a z obou stran na ně řvali dozorcí. Sem tam někdo dostal obuškem. Prošli bránou, světla bylo méně a esenbáků taky. Pak špatně šlápl, pod sněhem asi byla nějaká díra, a upadl na jedno koleno. Než se stačil zvednout, třikrát dostal pendrekem přes záda. Zvedl ruce a chránil si obličej. Na další ránu to nevypadalo, a tak se opatrně ohlédl. Zírali na sebe asi tři vteřiny. Pak mu došlo, že ho táta vlastně mlátil jako žito vždycky.

Jáchymov, únor 1949

RUDÉ PRÁVO napsalo: *Spolek mediků v Brně pořádá v Domě umění výstavu zaměřenou proti*

*třem nejtíživějším sociálním chorobám —
tuberkulóze, alkoholismu a pohlavní nemoci.
Studentský kolektiv pracoval na výstavě od října
minulého roku dobrovolnými brigádami. Výstava,
která je přístupna mládeži od 14 let, bude
pravděpodobně přenesena do Prahy v březnu nebo
dubnu. Záštitu nad výstavou převzali ministři
Zd. Nejedlý a J. Plojhar.*

Otřel si pusu

hřbetem ruky a pak odložil talíř do dřezu. Chvilku přemýšlel, jestli má na zbytky hořčice pustit proud vody z kohoutku, ale pak mávl rukou a odešel pustit proud horké vody do vany. Naklonil se, aby mohl vanu zašpuntovat, a namočil si rukáv košile. Voda začala polehávat po dně vany. Sundal si košili, podíval se pozorně na límec a zjistil, že zítra bude potřebovat čistou. Tři dny se na límci podepsaly prachem a jeho potem. Smotal košili a hodil ji do koše k ostatnímu špinavému prádlu. Než se ponoří do lázně, přihodí tam ještě ponožky a trenýrky. Nepřihodí. Podíval se na svoje nohy a zjistil, proč měl od oběda tak nepříjemný pocit okolo palce na levé noze. Dokonce chvíli přemýšlel, jestli ta bolest nesignalizuje mrtvičku, přece jenom se během dne několikrát rozčílil. Nesignalizovala. Bolest působil zbytek ponožky zaříznutý do čouhajícího palce. Taky si bude muset ostríhat nehty. Práce ho pohlcuje, nemá čas ani na tohle. Po koupeli si je ostríhá. Sundal ponožky, a protože nesnášel štipování, odnesl je do koše v kuchyni. Vrátil se do koupelny a chvíli pozoroval modré plameny, jak se perou v karmě. Vana byla skoro plná. Stáhl si trenýrky a hodil je za košili. Nedoletěly a rozplácly se na dlaždičkách. Udělal dva kroky a sehnul se pro ně. Kolem palce měl červenou čárku, jako by ho někdo chtěl oběsit, a on ho na poslední chvíli zachránil. Hodil trenýrky do koše a chvíli se na sebe šklebil do zrcadla. Pak si na umyvadlo připravil nůžky na nehty a vykročil k vaně. Zastavil vodu a rukou zkusil, jak je teplá. Byla hodně teplá, skoro horká. Na hladině plavalo jehličí. Vyndal ho dvěma prsty a přemýšlel, jak se tam dostalo. Vánoce byly skoro před půl rokem. Podíval se nahoru ke stropu, jako by hledal strom, ale žádný tam nebyl. Jen puklá rána v omítce, asi z vlhka. Zbavil se smítka a vlezl do vany. Opatrně se posadil a myšlenku na ředění studenou vodou statečně zavrhl. Položil se a vystrčil nohy na okraj vany. Voda stékala zpátky do vany a hledala si cestičky mezi chlupy. Ty nehty vážně chtějí ostríhat. Najednou mu voda začala připadat zase hodně horká a chvíli měl pocit, že na něj jde infarkt. Pak se uklidnil, ale přece jenom pustil studenou vodu. Nejde o krk. Slovo krk ho pobavilo a řekl si ho několikrát nahlas. Zítra půjde o krk Miladě Horákové. Josef Urválek se potopil až po hrudník a začal si broukat píseň z dětství. Voda pomalu chladla.

Praha, červen 1950

ČESKOSLOVENSKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ
uveřejnila zprávu: *Akademik Černyšev navrhl nový způsob projekce televizních barevných obrazů na velkou plochu. Je to jeden z dalších úspěchů sovětských vědců v oboru barevné televise, kterých bylo dosaženo díky uplatnění myšlenek velkého ruského vědce Lomonosova o existenci tří základních barev — červené, žluté a modré.*

Tříletý Jan

sedí na obrovském dřevěném válu a pozoruje otce, jak skládá do velké nákupní tašky utěrky. Navrch položí zástěru. Ve vzduchu poletuje tak kilo mouky, zase budou mít bílé vlasy. Otec uklidí plechy, na kterých se ještě včera večer pekly zlaté kokosky, a napustí vodu do velkého hrnce, aby se krém odmočil. Mýt už to nebude. Zvedne Jana, opráší mu zadek od mouky a vede ho za ruku před cukrářskou dílnu. Zamkne. Dva pánové v placatých čepicích, jeden neoholený, druhý s cigaretou v levém koutku, si převezmou klíče od království a dají otci něco podepsat. Jan se trochu stydí, a tak sklopí hlavu a pozoruje jejich boty. Jeden má špinavé polobotky s přetrženou tkaničkou svázanou uzlíkem, druhý přišel v bagančatech asi rovnou z dílny. Na levé botě má skvrnu od oleje, která vypadá jako hlava čerta. Jan kopne do kamínku a zvedne obláček prachu. Ten s polobotkami se ho pokusí pohladit po hlavě, ale Jan ucukne. Josef Palach se za odcházejícími muži dívá. Pak vezme za kliku cukrárny a ujistí se, že je zamčeno. Všude je zamčeno.

Všetaty, léto 1951

RUDÉ PRÁVO napsalo: Zásluhou společné práce ve skupinách zdolávají v JZD Topolná všechny žňové práce, které mají dosud provedeny asi na 80 procent. Přitom dbají také na včasnou podmínku ihned za kosou a využívají nočních směn. Tak mají podmínuto již přes polovinu plochy obilovin.

Pozoroval

kousek knedlíku a stružku omáčky, která se pomalu sunula po nohavici kalhot. Mračil se čím dál víc a nakonec zaklel tak nahlas, že se hostinský za pípou příkrčil, jako by letěl půllitr. Pak chytil cíp ubrusu a všechno do něj otřel. Hostinský ho pozoroval a začal se taky mračit. Jedlík vzal do ruky hliníkový příbor a začal krájet další kousek masa vykukující z hnědé omáčky. Nůž dostal smyk a vyloudil o talíř skřípavý zvuk. Jeden ze štamgastů od vedlejšího stolu se za zvukem otočil a pak zakroutil hlavou. Sousto doputovalo k ústům a muž začal žvýkat. Polkl a jazykem se snažil vytlačit vlákno masa z díry mezi zuby. Křivil pusou čím dál víc a hostinský se začínal bavit. Střelil po něm pohledem a vládce lokálu raději začal leštit sklenice na limonádu. Za oknem drobně sněžilo. Otevřely se dveře do kuchyně a hostinská přinesla ke stolu štamgastů tři talířky s párky. Hořčice se poprala s cigaretovým dýmem a pak na chvíli obarvila lokál nažluto. Muž se zahleděl na párky, ale pak se vrátil k masu. Zbývala mu tak dvě tři sousta. Počítal i zbytek knedlíku. Musí se pořádně najíst, včera to trvalo deset hodin a pak ještě jel do Prahy s hlášením. Dožvýkal, napil se piva a krknul. Štamgast se zase otočil. Vlasy na čele měl slepené nějakou barvou nebo sádrou nebo co to bylo. Muž se na něj zamračil a krknul ještě jednou. Skoro to vypadalo, že se snaží vyvolat rvačku. Jiný ze štamgastů si otřel mastnou ruku do zažloutlé záclony, a jak s ní pohnul, asi probudil mouchu. Teď v únoru. Zabzučela a zmizela někde pod záclonou. Moucha na zimu v síni, umrlec nablízku. Nevzpomněl si, kde na tohle přísloví přišel, ale naskakovalo mu často. Štamgasti si objednali panáky vodky, a když je hostinská nesla na plechovém tácku, házelo to prasátka po lokále. Dopil pivo a zamával na hostinského zmuchlanou bankovkou. Tužka popsala účtenku čísly a host si nechal vrátit. Žádné spropitné. Mohl mu nechat alespoň ten padesátník, pomyslel si hostinský. Muž se nasoukal do kabátu, vzal si z věšáku čepici a prošel lokálem. Otevřel dveře a po třech schodech sešel na chodník. Cár cigaretového kouře se vydal s ním. Došel k automobilu, odemkl a nastartoval. Pak Ladislav Mácha vyjel z náměstí v Sobotce směrem k Valdicím. Šťoural se jazykem v zubech, hledal zbytky masa a myslel na to, že se zase pořádně nají, až se ten flandák Toufar konečně přizná.

Cestou do Valdic, únor 1952

RUDÉ PRÁVO napsalo: *Tkadlena Hana Vejnarová ze základního závodu Lina 01 byla vyhlášena za nejlepší pracovníci v uplynulém období. Svými výkony strhuje též ostatní. Dříve obsluhovala 16 automatických stavů a jako jedna z prvních přešla na obsluhu 20 nástavkových stavů. Jejího příkladu následovalo 13 tkadlen a tkalců, kteří nyní také pracují na 20 nástavkových stavech.*

Klapání kláves

psacího stroje od vedlejšího stolu jako by zrychlovalo jeho pohyby a udávalo jim rytmus. Prohledával systematicky kapsy svého saka, navlečeného na opěradlo židle, která se už dobrého půl roku loučila se svojí původní barvou. Na stole před ním ležely popsané papíry, popelník, kde byl špatně popelem zasypaný hromadný hrob vajglů, který už pomalu začínal páchnout. A ta krabička od cigaret. Pořád si myslel, že v ní jsou ještě tak tři cigarety, ale když do otvoru nacpal žluté prsty, zjistil, že je tam jenom trocha vysypaného tabáku. Jazyk se třel o patro, a kdyby to bylo vidět, určitě by to vypadalo, že prosí o cigaretu. Přestal vnímat místnost, ve které seděl, i ten psací stroj byl najednou tišší. A muž, který dosud mluvil, utichl úplně. Ani v jedné kapse saka nebyla další krabička. Hlučně odstrčil židli, a jak vstával, posunul i těžký stůl. Obešel muže, který před chvílí ještě mluvil, otevřel dveře a vyšel na chodbu. Zamžoural do světla a přidal do kroku. Na chodbě bylo příjemně a v průvanu mu začala osychat košile, na zádech a v podpaží propocená. Hlavně aby mu ta záda nenastydla. Seběhl po schodech a v kantýně jenom ukázal na hromádku krabiček. Kantýnská mu podala jednu, ale on zavrtěl hlavou a ukázal jí dva prsty. Na pultě přistála hned vedle mastného fleku, který na dřevě kreslil něco, co nejvíc připomínalo otevřená ústa. Jednu krabičku si hned schoval do saka, druhou rozerval prsty a vytáhl cigaretu. Zapálil si a vůně benzinu a cigarety ho pohladila v nose. Zaklonil hlavu a natáhl kouř. Teprve pak zalovil v kapse kalhot a hodil na ta mastná otevřená ústa pár drobných. Kantýnská se ušklíbla, sebrala mince a uložila je k ostatním. Pak se k němu otočila zády a začala z pecnu sekané krájet tenké plátky. Dostal hlad, ale věděl, že se musí rychle vrátit. Vyběhl schody, prošel chodbou a na jejím konci ukázal cigaretou na obraz soudruha prezidenta Gottwalda. Alois Grebeníček vešel do místnosti, ještě jednou potáhl z cigarety a pak ji típl o předloktí muže, který už moc dlouho mlčel.

Uherské Hradiště, 1951

RUDÉ PRÁVO napsalo: Dnes budou v celé naší republice zahájeny první Pochody míru, na kterých náš pracující lid svou účastí vyjádří odhodlání bojovat za mír, za splnění usnesení Světové rady míru. Tato velká mírová akce bude probíhat celý měsíc duben. Ve všech krajích a ve všech okresech budí Pochody míru velkou pozornost a rozvíjí se kampaň za největší účast obyvatelstva. Je na komisích při všech krajských a okresních akčních výborech Národní fronty, aby bedlivě sledovaly a kontrolovaly přípravy, aby se Pochod míru stal velkou manifestací všeho našeho lidu.

Cesta z Libně

z Hráze věčnosti se dnes trochu protáhla a nebylo to poprvé. Koušek ho svezl nákladák z mlékáren. Řidič voněl mlékem jako prvorodička a celou cestu vyprávěl, jak se mu z mléka dělá špatně. Jak nemá rád už ani bílou barvu, ani mraky. Když se ho zeptal, proč tedy nerozváží raději maso nebo chleba, vysvětlil mu, že z masa se mu taky dělá špatně. O chlebu by snad i uvažoval, ale už má místo v kovošrotu. Bude vozit rezavé plechy, staré sporáky a chcíplá jízdni kola do hutí na Kladno. Našli společnou řeč o vysoké peci, ohni a jiskrách, které se snaží vyplazit z hutí až před kladenskou radnici. Zastavil mu v Mochově, dál pokračoval na Čelákovice. Vyrazil pěšky, ale po pár desítkách metrů se zapovídal se zřízencem obecní váhy, vysedávajícím na oprýskaném zeleném štokrleti před vážným domkem. Zřízenec mu do sklenky nalil trochu piva a sám pokračoval v pití přímo ze džbánu. Pozoroval, jak ze štokrlete opadávají zelené střípky a pak na ně kape pivo. Mochovský smaragd. Tolik se mu líbily, že dva sebral a dal si je do kapsy balonového pláště. Mochovem na cestě do Kerska procházel už několikrát. Až bude mít peníze, koupí si v Kersku chatku. Tak dvakrát do měsíce je chodil okukovat. Minule jel stopem až do Velenky jako pán, v tatraplánu. Řidič moc nemluvil, ale prý býval architektem a teď je rád, že je polírem na stavbě. Ale tatraplán mu zatím nesebrali, tak pořád jezdí, aby ho ještě užil. Zřízenec se dopil na dno džbánu a mezitím padla tma. Dohodli se, že se přesunou do hostince na křižovatce a budou v pití piva pokračovat. V lokále byl jen jeden muž, vzdorovitě sedící obličejem ke stěně. Ani nepozdravil. Hostinský před ně donesl půllitry a popřál pěkný dobrý večer. Hostinskému prý ta hospoda patřila a syn, který ji měl zdědit, dostal deset let za hanobení soudruha prezidenta. Hostinský zaslechl, že se o něm mluví, nalil tři kořalky a přisedl k nim. Uražený muž se odšoupl na židli a znělo to, jako když se otevře propadlo pod šibenicí. Vyvrávoral z putyky na chodník a začal zvracet. Slyšet to muselo být až do Čelákovic. Hostinský vyprávěl o synovi, jak se dobře učil, ale chtěl vést hospodu, a jak ho našel na trámu na půdě. Vzal si na to nedělní oblek. Vypili dvě láhve kořalky. Zvedl se, vyndal z kapsy pláště zmuchlanou bankovku a položil ji do loužičky kořalky na stole. Neplavala. Hostinský ji na druhý pokus zachránil před utonutím a vrátil mu ji. Pozval je do hospody, která dřív byla jeho. Muž se rozloučil a vydal se po silnici směrem k Velence. Sem tam zakňučel pes, sem tam zašustila noc nebo netopýr, jinak bylo ticho. Předjelo ho auto, ani nestačil zvednout ruku. Teď v noci by mu stejně nikdo nezastavil. Došel na kraj toho lesa, kde jednou chtěl mít chatku. Z Velenky nebylo vidět jediné světlo, už byl v lese. Kořalka ho začala tlačit v podbřišku i v krku, chtělo se mu čurat a trochu zvracet. Udělal krok stranou a tělo následovalo nohu do prázdna. Příkop podél silnice, mohlo mu to dojít. Něco přeběhlo přes cestu, asi krysa nebo fretka. Vyškrábal se z příkopu a pokračoval do lesa. Sem tam ho švihla větev přes tvář. Za chvíli musí přece vidět obrysy chatek. Pak ho přešlo čurání a asi i opilost. Mezi stromy tancovalo světlo baterky a jako v černobílém filmu bylo vidět, jak tři muži uvazují jiné dva muže ke stromům. Kdyby nebylo po půlnoci, myslel by si, že si

hrají na indiány. Nehráli. Přestalo se mu chtít nejen čurat, ale i koupit si tady chatku. Bohumil Hrabal přemýšlel, jak odsud zmizí.

Velenka, 28. září 1951

RUDÉ PRÁVO napsalo: Za účasti občanů a zástupců pražských závodů se koná v pátek 28. září v 16 hodin plenární zasedání Ústředního národního výboru hlavního města Prahy ve Staroměstské radnici. Náměstek primátora a plánovací referent ÚNV inž. Vladimír Chamrád promluví o plánu úkolů na IV. čtvrtletí, náměstek primátora Alois Rohlena o aktivisaci pléna ÚNV a o prohloubení spojení pražských národních výborů s lidem.

Stál

před zrcadlem a pozoroval svoje ruce, které se chvíli snažily samy sebe spoutat kravatou. Pak přesunuly svoji aktivitu nahoru a snažily se ho na té kravatě oběsit. Naštěstí mezi škrtidlem a krkem zůstal límec bílé košile. Když se mu konečně podařilo uzel uvázat a byl spokojen s délkou kravaty, došlo mu, že ho na stole čeká talíř polévky a že by si v něm tu kravatu nejspíš vymáchal. Rezignovaně na sebe pokrčil do zrcadla rameny a zase se z kravaty vysvobodil. Došel ke stolu a cestou pověsil kravatu na věšák v předsíni. Shodil u toho klobouk a ještě ho stačil nakopnout, jak se k němu rychle sehnul. Stejně raději nosil čepice. Posadil se a lžící začal pronásledovat nudle a kousky masa. Pak zkusil vyndávat na okraj talíře kousky mrkve. Když jich bylo osm, přišla do jídelny manželka, a tak vrátil mrkev do oběhu. Polévka byla horká, každou nabranou lžící musel foukat, ale stejně cítil, jak se mu na jazyku dělá malý pupínek. Začal si jazyk dřít o horní zuby, ale pak dostal strach, že se mu bude špatně mluvit, a nechal toho. Olízl lžící a začal s ní mávat ve vzduchu, aby ji ochladil. Manželka se na něj podívala jako na malého kluka, ale nenechal toho. Jenže lžící asi olízl špatně, protože se mu na bílé košili objevily dvě skvrnky. Uprostřed jedné byl dokonce kus pažitky nebo co to bylo. Chvíli tu škodu pozoroval, ale pak mu došlo, že neštěstí se stalo v místech, kde stejně bude mít zapnuté sako. Nabral polévku, pofoukal sousto a jedl dál. Když lžice zaskřípala o dno talíře, nechal na pokoji i mrkve a šel si znovu uvázat kravatu. Tentokrát to vyšlo na druhý pokus, odnesl to jen přiškrcený ukazovák pravé ruky. Sedl si na štokrle a začal cpát nohy do polobotek. Pak se postavil a postupně si vyleštil obě boty a zadní stranu nohavic. Ozval se zvonek. Políbil ženu, oblékl si sako, překřížil šálu, která se mu okamžitě zahryzla do krku nad límcem, a nasoukal se do zimníku. Řidič vládního vozu mu otevřel branku a pak i dveře automobilu. Antonín Zápotocký se usadil na zadním sedadle a ohlédl se do oken. Za záclonou tušil ženu a přemýšlel, jestli se mu bude chtít stěhovat všechny krabice s fotkami a dopisy na Hrad.

Praha, březen 1953

RUDÉ PRÁVO napsalo: Pamětlivi slov zesnulého presidenta republiky Klementa Gottwalda v jeho posledním projevu, proneseném k úmrtí J. V. Stalina, že i v nejtěžších chvílích nesmíme ani na okamžik zapomínat na plnění našich budovatelských úkolů, pokračovali činovníci lidové správy také ve dnech hlubokého národního smutku nad odchodem našeho prvního hospodáře v rozsáhlých přípravách na železnou směnu ve sběru šrotu v neděli 22. března.

Pomalů

přejíždí bříškem ukazováku po hraně pŭllitru. Pak si k prstu čichne a ucítí pivo a takovou tu utěrku, co se do ní utřela umytá pánev, plechová pípa a možná i omáčka ukápnutá na podlahu. Obkrouží oko pŭllitru prstem ještě jednou a pak se napije piva. Výčepní ho pozoruje a ví, že za chvíli na něj začne gestikulovat a bude chtít ještě jedno. Jako každé úterý. Kromě starého muže s prvním pivem jsou ve výčepu už jenom tři mladíci a jeden vousáč, který má na uchu přilepený tranzistorový radiopřijímač. Mladíci zatím překonávali srpnové horko, které se vplazilo do lokálu už před polednem, malinovou limonádou, ale teď se po krátké vzrušené debatě odhodlali. Jeden z nich vstal a doklátíl se k pípě. Výčepní neměl v tu chvíli zrovna co na práci, a tak zaměstnával ruce přerovnáváním tatranek ve vitrině vedle pípy. Venku se na chvílku zvedl vítr a poryv pohnul i s drátěným Švejkm, pověšeným na zdi lokálu. Mladík se zatvářil jako Belmondo ve filmu *U konce s dechem*, tedy alespoň si to myslel, a poručil si tři rummy. Výčepní se přestal věnovat sušenkám a sáhl za sebe pro láhev s hnědou tekutinou. Nalil tři panáky a naskládal je na plechový tácek. Pak si rukou uhladil přehazovačku, která při nalévání opustila zavedené pořádky. Ruka byla najednou upatlaná od pomády a potu. Utřel ji do té utěrky, co do ní utíral všechno. Starý muž už se hlásil o své druhé pivo. Za chvíli ho dostal, vše proběhlo beze slova. Zase obkroužil pŭllitr a zase si čichl k ruce. Po vikslajvantovém ubruse pochodovala moucha. Vousáčův tranzistorák začal vyhrávat ryčnou melodii a mladíci se něčemu smáli. Rummy zřejmě začaly působit. Výčepní si zase uhladil přehazovačku a tentokrát si utřel dlaň o plášť, který byl původně bílý. Vousáč se zvedl a u pípy zaplatil. Starý muž se chvíli díval na Švejka a přemýšlel, jaké měl štěstí, že nemusel tenkrát do té velké války narukovat. Dopil pivo, vyndal z kapsy kapesník a otřel si pot ze zátylku a krku. Nejraději by si otřel i podpaží, ale nechtělo se mu rozepínat košili. Pak vzal hŭl a ztěžka došel k pípě. Nastavil výčepnímu hrst s drobnými a ten si vybral za dvě piva. Jan Baborovský vyšel na chodník, ukryl se do stínu před srpnovým sluncem a pomalu šel domů na Vinohradskou třídu. Ve výčepu se Milan Kadlec znovu zvedl od stolu a objednal další tři rummy. Výčepní si zase upravil přehazovačku a nalil hnědou tekutinou. Bude jim blbě, pomyslel si.

Praha, Vinohrady, 20. srpna 1968

RUDÉ PRÁVO napsalo: V srdečném ovzduší čs.-sovětské družby se v bratislavském závodě Slovnaft uskutečnila v pondělí návštěva pětičlenné delegace Všesvazové ústřední rady sovětských odborů, která v neděli zavítala do Bratislavy. Hosté věnovali pozornost především organizační výstavbě a práci odborového hnutí v závodě. Delegaci přijal též předseda Slovenské odborové rady V. Daubner za

účasti členů sekretariátu Slovenské odborové rady.

Lžíce se pomalu

prodírala hustou polévkou, sem tam se zastavila, jako by se zamyslela nad svojí cestou v kruhu. V Automatu Koruna bylo kromě něj a personálu pět lidí. Železničář, který pomalu upíjel pivo a po každém doušku si otřel ústa rukávem modré uniformy, krknul. Po druhém krknutí zvedl o dva stoly dál hlavu od talířku se dvěma párky úředník. Železničář se na něj široce usmál a prozradil zlatý zub. Úředník zakroutil hlavou a vzal do ruky nožičku párku. Zakousl se do ní, jako by šlo o železničáře. Nechal lžici položenou na okraji talíře a chvíli pozoroval páru z polévky, jak se ho snaží políbit. Otevřel aktovku a zkontroloval dopisy. Všechny čtyři. Ještě vyndal pohlednici Malostranského náměstí a propisku. Nepsala. Chlapec a děvče, kteří se v koutě místnosti dělili o jednu malinovku a jednu lásku, se ve stejnou chvíli zasmáli. Úředník se tím směrem podíval a sprovodil ze světa další kus chleba s vejcem a hořčicí. Kousek cibule se pokusil prchnout, ale byl lapen na umakartu a překousnut. Dvojice se zase zasmála. Žena, která vypadala trochu jako jeho matka, vyndala z kabely noviny a rozložila je na desku stolku. Chvíli to vypadalo, že si bude číst, ale pak shrnula zbytky grilovaného kuřete na papír a překryla domácí události i fotografie státníků kostmi a kůžemi. Vše pečlivě zabalila a po chvíli šustění zmizel balíček v kabele. Jan našel na dně aktovky druhou propisku a napsal na pohlednici krátký vzkaz a jméno kamaráda Huberta Bystřičana. Vrátil pohlednici do aktovky k dopisům a začal jíst polévku. Kousek majoránky mu zůstal mezi zuby. Možná to nebyla majoránka, ale vonělo to. Jako ve Všetatech v kuchyni. Chlapec, který tu byl s děvčetem, si posunul kšiltovku do čela a šel k pultu pro další malinovku. Jan naklonil talíř a donutil lžici vybrat poslední zatačku. Pak si zapnul kabát a vyrazil. Nejdřív ke schránce, pak koupit benzin.

Praha, Václavské náměstí, 19. ledna 1969

RUDÉ PRÁVO napsalo: V pátek skončilo zasedání ÚV KSČ. Zabývalo se otázkami současné politické situace, zejména z hlediska posledního prohlášení předsednictva strany a delegováním komunistů do orgánů Federálního shromáždění. Mám-li v obecné poloze skončené jednání charakterizovat, pak jeho hlavní přínos vidím v tom, že se plně postavilo za požadavek a přání zdrcující většiny našeho lidu vytvořit klidné ovzduší pro konstruktivní práci lidí a pro postupné řešení problémů, které celou společnost a především naše pracující pálí.

Václav Havel

típně cigaretu do popelníku a z krabičky vyklepne další. Chvíli ji drží v prstech, pak ji položí na stůl a otevře výbor z díla Ladislava Klímy. *Vteřiny věčnosti*. Podívá se do tiráže, i když ví, že obálku se střílkou navrhl František Muzika. Má nahoře v knihovně jeho monografii od profesora Šmejkal a včera narazil v antikvariátu na Můstku na Nezvalova *Stalina*. Taky v jeho grafické úpravě. Přečte pár řádků a pak si zapálí cigaretu. Popel padá na Klímu. Podívá se na hodinky, pak na stojací hodiny. Landák už by tady měl být. Pavel Kohout zatím ve svém bytě na Hradčanském náměstí vyhrabal z bedny na náradí krabici s podepsanými kartičkami a podal ji Pavlu Landovskému. Ten se usměje a rozloučí se, ale Pavel Kohout s ním jde po schodech až na náměstí. Nad Hradem se prezidentská standarda choulí zimou nebo se možná jen snaží schovat před štiplavým kouřem z malostranských komínů. Pavel Kohout si vrazí ruce do kapes, ale pak mu dojde, že bude mávat, a zase je vyndá. Landákův saab se pohne a lístečky se jmény signatářů se začnou vzdalovat. Od vchodu do Vojenského muzea se odlepí volha, šedivá jako nebe nad Prahou. Jak se Pavel Kohout otočí k domovu, málem ztratí pantofel. Magor Jirous se snaží lžící překrojit knedlík. Nejde to. Napadne ho, že to je plastický knedlík z vesmíru. Pak bachař zapíská a pokus s knedlíkem ukončí. Stoličky zarachotí po podlaze jídelny a padesát dva vězňů se zvedne. Jirous taky. Ještě tomu knedlíku stačí pohrozit. Profesor Patočka nese v silonové nákupní tašce mléko, mletou kávu, kus salámu a rohlíky. Když zahne do Tomanovy ulice, zastaví ho kos. Pták stojí proti němu na chodníku a naklání střídavě hlavičku na obě strany. Jan Patočka pomalu sáhne do tašky a zašátrá po rohlíku. Umastí si ruku od papíru, ve kterém se ukrývá gothaj, ulomí kousek rohlíku a nadrobí si ho do dlaně. Pak vše nasype na chodník a tři kroky ustoupí. Kos přihopká a drobečky zmizí. Profesor Patočka si čichne k ruce a cítí uzeninu. Kos odhopká k plotu, vyletí na jeho hranu a rozloučí se. Ministr vnitra Obzina vyndá z ledničky balíček a z dřevěného chlebníku dva rohlíky. Otevře šuplík a vezme si vidličku. Rozbalí papír a zaboří příbor do hromady pochoutkového salátu. Pak se ohlédne, i když ví, že je sám doma, a začne jíst salát rohlíkem. Bez příboru.

Československo, leden 1977

RUDÉ PRÁVO napsalo: *Letošní rok je pro mužský pěvecký sbor Beseda ve Valašském Meziříčí zvláště významný. Pěvci se připravují oslavit nejen 115. výročí založení sboru, ale i 600 let svého města a především vzdát hold velkému Říjnu. Studují nové programy z děl A. Dvořáka, B. Smetany, D. Šostakoviče, věnují rovněž pozornost moravské lidové písni. Tak se chtějí podílet na cyklu koncertů a dalších kulturních akcích, které kulturní komise*

MěstNV ve Valašském Meziříčí na rok 1977 plánuje.

Opatrně vyleze

z vany a utře si do ručníku celé tělo. Pak si oblékne župan a sundá ze šňůry na prádlo text role, připevněný dvěma kolíčky. Dělá to takhle už pár let, vždycky když se učí roli. Sice ví, že dnes bude text číst, ale považuje ho za důležitý a chce ho umět nazpaměť. V kuchyni opře papír o červenou plastovou cukřenku, zepředu ho zajistí lžičkou z toho servisu, co dostala na zájezdě v Bulharsku, a na kráječi si ukrojí chleba. Pohladí žlutý bakelit na klíče kráječe a opatrně smete drobký do dlaně. Namaže si chleba máslem a položí na něj tři kolečka salámu. Sedne si před text, čte a k té duševní potravě přikusuje chleba se salámem. Drobky začnou zdobit umakart kuchyňského stolu. Venku drobně sněží. Taky drobký, napadne ji. Když chleba zmizí, začne se v koupelně líčit a česat. Uprostřed rituálu zjistí, že jí došel lak na vlasy. Mrskne vztekle taftem do kouta koupelny a nádobka k ní po zemi doběhne zpátky jako pejsek. Ještě jednou ji nakopne a chopí se hřebenu. Pak odejde do ložnice a oblékne se. Rychle se vrátí do kuchyně a přečte text ještě jednou. Uloží papír do kabelky a vezme si boty a kabát. Už chce zamknout, ale pak se vrátí pro tašku s doklady. Podívá se na fotografii v novém občanském průkazu, strašně se na ní sobě líbí, ale nikomu by to neřekla. Pak do vzduchu prstem nad dokladem opíše svoje jméno. Jiřina Švorcová. V kavárně Slavia sedí Karel Höger a objednává si druhou sklenku vína. Nejraději by si dal rum. Číšník přinese na tácku skleničku a položí ji před herce. Ten poděkuje a dívá se na pohybující se hladinu rudé tekutiny. Pak zvedne oči a pozoruje budovu Národního divadla. Ulicí jezdí tramvaje a automobily, sem tam se nějaký chodec pustí do dobrodružství mimo přechod. Karel Höger zavře oči a pak si je důkladně promne. Pár vteřin se nemůže zbavit pocitu, že na budově vlaje červená vlajka se svastikou. Pro jistotu se podívá na datum v záhlaví novin ležících na kavárenském stolku. Muselo se mu to zdát. Okolo divadla projede chlapeček na koloběžce a Karla Högra napadne, že nemá ani čepici, ani doprovod. Pak se napije ze sklenky a polkne. Snad stihne vypít ještě alespoň jednu. Jan Werich jde po Kampě směrem k mostu. Pak se zastaví a ohlédne se k domu. Raději by snad byl Vladimírem Holanem.

Praha, 28. ledna 1977

RUDÉ PŘÁVO napsalo: V loňském roce se podařilo zabezpečit plynulý přechod z páté do šesté pětiletky a zachovat dynamiku ekonomického rozvoje ČSR. Byl zabezpečen další růst tvorby hmotných zdrojů, krytý převážně zvýšením produktivity práce. Investiční výstavbou byly zajišťovány podmínky pro další růst ekonomiky, pokročila modernizace materiálně-technické základny a zesílilo úsilí po rychlejším dokončování staveb a uvádění nových kapacit do bezporuchového

provozu. V oblasti životní úrovně došlo k dalšímu posílení životních jistot obyvatelstva.

Doktorka

Novotná se dívá z okna sesterny na Prahu. V pravé ruce drží formulář, v levé cigaretu. U levé nohy má malou hromádku popela, protože si zapoměla odklepnout do těžkého popelníku z namodralého skla. Už několikrát ji napadlo, že ta věc, jinak poměrně obludná, vypadá vlastně jako střep nebe. Taky ji napadlo, že kdyby ten popelník po někom hodila a trefila se, tak ho zabije. Dým z cigarety ji zašimral v nose, a tak zvedla ruku a potáhla. Vlastně vůbec neví, proč přešla na bétěčka. Asi proto, že sehnat sparty bylo čím dál těžší. Nad Prahou se ploužil šedivý mrak, vypadal jako vzducholod'. Pak zpoza něj vykouklo slunce a ona sklonila hlavu. Všimla si hromádky popela z cigarety na okrovém linoleu a hned ji napadlo, že přesně tohle tady po nás zůstane. Hromádka nečistoty na vyleštěné ploše nekonečna. Bílým sandálem popel rozprášila, a protože slunce zašlo, zase se podívala ven. Pak ještě jednou potáhla, típla cigaretu do střepu nebe a podala sestře formulář. Ta ho založila přes válec psacího stroje Consul, na kterém měla bůhví proč nalepený obrázek jakéhosi kresleného hlodavce. Doktorka Novotná začala diktovat lékařskou zprávu, pod kterou bude stejně nakonec podepsaný docent Válek. Když se dostala k poslední větě, přestože tohle diktovala pomalu každý druhý den, měla chuť jednak brečet, jednak si zase rychle zapálit. „Po krátkém přechodném zlepšení stavu dochází opět k bezvědomí. 13. 3. 1977 v 11.30 exitus profesora Jana Patočky.“

Praha, nemocnice na Strahově, 1977

RUDÉ PRÁVO napsalo: Jeden ze základních úkolů, které před televizní dramatickou tvorbu staví ideově tematický plán Čs. televize na rok 1977—78, je formulován takto: ...středem pozornosti budou i nadále hry se současnou tematikou, které však nebudou pouze sondou do citové lidské sféry, ale do sféry společenské, přičemž bude častěji uplatňován sociálně kritický přístup... Požadavek správný a potřebný, protože jedině tak může televizní dramatika vytvořit hodnotný umělecký obraz naší současnosti, který pronikne do samé podstaty naší socialistické přítomnosti. Jedině tak se stane inspirující a konstruktivní součástí celé umělecké fronty. Veliký podíl na naplňování tohoto požadavku ponese přirozeně dramaturgové. Jejich podpisy pod svoláním československých uměleckých svazů k tomu zavazují.

Počkal, až

se na semaforu objeví zelený panáček, a vykročil stejnou nohou jako on. Bílé pruhy zebry byly spíš šedivé, jak se z nich klubaly dlažební kostky. Na protějším chodníku se dvě ženy o něco přely a jedna gestikulovala tak usilovně, až na chodníku rozvířila prach a několik použitých tramvajových jízdenek nebo co to bylo za papírky. Zastavil se a zapálil si cigaretu. Podíval se nahoru a chvíli pozoroval hejno holubů, které si zřejmě nemohlo vybrat místo k odpočinku, protože kroužilo nad náměstím pořád dokola. Od žen k němu vítr zavál slovo „šlendrián“ a ještě jedno, asi „lyže“, ale nebyl si jistý. Prošel okolo prodejny hraček a zašklebil se na žlutého plyšového psa, který mu připomínal jednoho estébáka z Bartolomějské. Došel ke kandelábru a spořádaně típl cigaretu do malého popelníku, připevněného na odpadkovém koši. Pak si otřel ruku vzadu o kalhoty a otočil se, jestli se nedíval někdo z rodičů. Tohohle otáčení, když něco drobného provede, se asi nikdy nezbaví. Vzal za dveře obchodu se zeleninou a ovocem, tedy spíše obchodu s brambory, cibulí a jahodovým kompotem, jak zjistil uvnitř. Prodavačka neodpověděla na pozdrav, jenom pohnula hlavou. Chvíli ji pozoroval, jestli to není tik a pohyb se nebude opakovat. Asi znervózněla a začala špinavým hadrem pucovat váhu. Přestal na ni zírat a začal počítat řadu jahodových kompotů na regále. Třicet sedm. Ta poslední piksla je úplně rezavá. Usmál se, když si všiml plechovky znojenských okurek a prodavačku o ni poprosil. Pak ještě kilo brambor a tři cibule. Dostal chuť na ředkvičky, ale nikde je tu neviděl. Jak hledal v kapse peněženku, všiml si, že na zemi leží padesátník. Zvedl ho a položil na tácek. Když prodavačka vyslovila částku, přidal svoje peníze. Padesátník byl navíc a žena ho dala vedle pokladny k dalším drobným mincím. Do síťovky se všechno pohodlně vešlo. Pak se odhrnul závěs a z útrob prodejny vyšel muž v modrém plášti a s přehazovačkou na lebce. V jedné ruce držel zapálenou cigaretu, v druhé nějakou ceduli. Otevřel zevnitř výlohu a skoro celý tam vlezl. Muž se síťovkou vyšel před krám a pozoroval muže s přehazovačkou. Zapálil si k tomu další cigaretu. Na ceduli bylo napsáno: *Proletáři všech zemí, spojte se!* Díky pěti sklenicím s kysaným zelím tam určitě bude držet. Muž s přehazovačkou o ceduli zezadu típl cigaretu a zmizel mezi cibulemi a zelím. Muž se síťovkou se podíval k nebi. Holubi se mezitím někde usadili.

Praha, začátek října 1978

RUDÉ PRÁVO napsalo: *Zhruba 300 nákladními soupravami a dalšími vozidly pomůže čtrnácti cukrovarům v Jihomoravském kraji při letošní řepné kampani brněnský n. p. ČSAD. V prodloužených a nočních směnách má podle smluv přepravit 13 závodů ČSAD přes 1,5 milionu tun cukrovky, řízku, surového cukru a rafinády. Největší úkol čeká*

dopraváky v cukrovaru v Hrušovanech nad Jevišovkou. Řidiči závodů ČSAD z Blanska, Jihlavy, Třebíče, Rosic a Znojma tam do konce kampaně přepraví bezmála 400 tisíc tun řepných materiálů. Vysoké výkony musí zabezpečit i pro cukrovary v Uherském Hradišti (170 tisíc tun) a Hodoníně (141 tisíc tun).

V kanceláři

Státní banky československé šustí balicí papír a obličej muže, téměř spoutaného barevnou mašlí, začíná rychle brunátnět. Inženýr Klaus se snaží už dobrou půlhodinu zabalit dárky pro manželku a syny. Nejdřív ta děsná fronta v Tuzexu a teď tohle. Za oknem poblikává jedno písmeno reklamního neonu. Ano, je to písmeno K. Na chodbě Pražského hradu potká prezident Gustáv Husák prověřenou uklízečku. Nese vysavač a culí se na soudruha prezidenta. Ten dojde do své pracovny, cestou stačí pokynout poručíkovi Státní bezpečnosti, který hlídá předsáli, aby nevstával ze židle, a otcovsky mu položí ruku na rameno v šedivém saku. Posadí se na pracovní stůl a chvíli se dívá na přepis dálnopisu z Polska. Pak skloní hlavu a zjistí, že má rozepnutý poklopec. Tak proto se ta uklízečka tak culila. Trenýrky. Wojciech Jaruzelski přijímá hlášení od svých důstojníků, a když slyší, kolik lidí už bylo zatčeno, mimoděk si promne zápěstí, jako by ucítil pouta. Pak se podívá z okna. Modrá světla policejních vozů dodávají městu vánoční atmosféru. V Plzni na Borech sedí Václav Havel ve společenské místnosti, jediný zády k obrazovce, na které Jiří Lála bruslí k hokejové bráně soupeře. Václav Havel dopisuje další dopis Olze. Chtěl by k Vánocům pomeranč.

Praha, prosinec 1981

RUDÉ PŘÁVO napsalo: Dohodu o kulturní a vědecké spolupráci mezi vládou ČSSR a ADR podepsali v sobotu v Kábulu ministr kultury ČSR Milan Klusák a náměstek předsedy rady ministrů, ministr informací a kultury ADR Abdal Madžíd Sarblund. Ministři podepsali rovněž program kulturní, vědecké a školské spolupráce mezi vládou ČSSR a ADR na roky 1982 a 1983. V sobotu přijal Milana Klusáka před jeho odletem z Kábulu člen politického byra ÚV Lidové demokratické republiky Afghánistánu, předseda rady ministrů ADR Sultán Alí Kišmand. K výsledkům své návštěvy v ADR M. Klusák uvedl, že uzavření dohody o kulturní a vědecké spolupráci je důležitým krokem k realizaci smlouvy o přátelství a spolupráci mezi oběma zeměmi, uzavřené při letošní návštěvě stranické a vládní delegace ADR v čele s Babrakem Karmalem v ČSSR.

Po parapetu

okna rozvázně kráčí anděl, a jak se jí třesou ruce, loutka sebou sem tam škubne. Jedním křídlem otírá vlhkost z okna a nechává na něm čáru, která zachycuje její třas, možná tlukot srdce. Levačkou zkusí tu pravou ruku uklidnit, ale přes stařeckou skvrnu se ke hřbetu ruky skoro nedá dostat. Nakonec anděla nechá dojít k okraji propasti a spadnout na lem sukně. Ani se nepokusil mávnout křídly. Tu loutku vyřezával Jan Kopecký. Taky vyřezal loutku čerta, kterého se vlastně vždycky bála. Dokonce mu ušila speciální kabátek s hlubokou kapucí, aby alespoň kousek té tváře nebyl vidět. Jenže čerta si odnesl čert, nemůže ho v bytě vůbec najít. A to vyházela všechno z prádelníků už asi pětkrát. Jenom jí není jasné, kdo to uklízí. Asi ten schovaný čert. Položila anděla na stůl a zapálila si cigaretu. Zapalovač v třesoucí se ruce zatancoval plamenem tango a pak cigaretu probudil. Levou rukou namalovala na orosené okno hlavu čerta, ale netrefila ten výraz. Pak se naklonila k oknu tak, že se ho skoro dotýkala nosem. Venku na ulici na ni někdo mával. Nebyla si jistá, jestli to je Mozart, nebo Goebbels a jestli drží svazek notových záznamů, nebo svazek projevů. Na vteřinu zavřela oči, a když je otevřela, postava zmizela v salzburské noci. Nebo tam vůbec nebyla. Lída Baarová se naklonila k příborníku a zkusila dosáhnout na láhev s likérem. Čert na okně pomalu tekł dolů a vypadalo to, že pláče.

Salzburg, konec léta 2000

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY napsaly: Municipality prozatím nemají možnost rozhodovat o svých příjmech, tím se podvazuje fungování samosprávy. Daňový systém v České republice čeká na svou reformu. Jednou z jeho dlouho diskutovaných oblastí jsou daně obecní. Návrhy jsou, ale nikoli nejšťastnější. Bude proto opuštěna myšlenka zvýšení fiskálních pravomocí obcí?

Poslanecká sněmovna zamítla zákon o obecních daních transformací místních poplatků na obecní daně. Důvodem byly věcné nedostatky předložených návrhů (například neprůhledný systém, špatná koncepce některých daní), malý přínos pro obce (pouze asi dvě miliardy korun navíc ve srovnání se současnou úpravou) až po námitku, že je nepřijatelné další zvýšení celkové daňové zátěže.

Dvacáté století

se prohnalo dějinami rychlostí chloru, vypouštěného z tlakových láhví do zákopů nepřítele, rychlostí kobercových náletů a rychlostí, s jakou různé stanné, národní, státní a lidové soudy produkovaly tresty smrti. Rozlámalo miliony lidských osudů na střepy a další miliony obrátilo v prach. Relativizovalo všechno, co bylo dosud řečeno. V zapleteném provazci příběhů se dají najít ty se šťastným koncem nebo ty, do jejichž aktérů dějiny nenarazily plnou silou. Převažují ale příběhy lidí, kterým dějiny zkřížily cestu naprosto fatálním způsobem. V lepším případě přehodily výhybku osudu úplně jiným směrem, v horším pohřbily osud na válečném poli, v koncentračním táboře nebo ve vyšetřovně tajné politické policie. Červenou nití v tomto provazci jsou příběhy lidí, kteří neváhali a postavili se zlu i osudu, jaký se jim zlo snažilo podstrčit. Dvacáté století pro nás mohlo začít rozhodnutím T. G. Masaryka obhajovat Leopolda Hilsnera a skončit poslední halucinací Lídy Baarové v jejím fyzickém i duševním exilu. Jenže dvacáté století zanechalo tolik šrámů, že tu s námi bude navždy. Bude nás pořád nutit myslet na mrtvé, na přeživší, na zrádce i na hrdiny. Bude nás nutit přemýšlet, jak bychom v rozhodující chvíli obstáli my sami.

Ediční poznámka

Dobové texty přetiskujeme v původní podobě, neupravujeme je podle současné pravopisné normy. Opraveny jsou pouze zjevné překlepy a chyby.

Jiří Padevět

Ostny a oprátky

Redaktorka Olga Trávníčková
Obálka Alena Gratiarová
E-book připravil Jaroslav Bulíček

Vydalo nakladatelství Host
Radlas 5, 602 00 Brno
roku 2018. První, elektronické vydání
www.hostbrno.cz